

Kauneudeksi vai kuolemaksi?

Sosiaalinen kategorisointi ja poikkeavuus YouTubeen pro-anoreksia -keskusteluissa

ANU SIROLA

TAMPEREEN YLIOPISTO

Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Ohjaajat: Atte Oksanen ja Markus Kaakinen

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

SIROLA, ANU: Kauneudeksi vai kuolemaksi? Sosiaalinen kategorisointi ja poikkeavuus YouTubeen pro-anoreksia -keskusteluissa

Pro gradu -tutkielma, 98 s.

Sosiaalipsykologia

Joulukuu 2015

Tässä sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielmassa tutkittiin pro-anorektikon kategoriasta käytyä neuvottelua YouTube-videopalvelun julkisilla kommenttipalstoilla. Pro-anoreksia (lyhennettynä ”pro-ana”) on Internetissä esiintyvä ilmiö, jolle on ominaista anorektisen laihuuden ihannoiminen ja laihuutta ihannoivien kuvien ja videoiden julkinen levittäminen. Vaikka pro-anorektiset ääri-ihanteet ja toimintamallit nähdään tyypillisesti poikkeavina verrattuna ”normaaliin” hoikkuuteen ja laihduttamiseen, tätä poikkeavuuden tuottamista ja siitä neuvottelua sosiaalisen median julkisilla alustoilla ei ole tutkittu. Koska Internet ja sosiaalinen media tarjoavat nuorille keskeisen kontekstin oman identiteetin rakentamiselle ja sosiaalisille suhteille, on tärkeää tutkia myös mahdollisesti haitallisia yhteisöllisyyden muotoja ja niiden herättämiä julkisia reaktioita.

YouTube-videopalvelun 25 suosituinta pro-anoreksia -aiheista profiilia kerättiin hakusanan ”pro-ana” perusteella. Aineisto koostuu näiden profiilien videokommenteista (n=2122), jotka kerättiin verkkokäytön (engl. *web crawler*) avulla. Teoreettinen viitekehys yhdisti kognitiivista ja diskursiivista lähestymistapaa identiteettien rakentumiseen ja sosiaaliseen kategorisointiin Internet-kontekstissa. Aineisto analysoitiin jäsenkategoria-analyysin ja retorisen diskurssianalyysin välinein fokusoiden ennen kaikkea siihen poikkeavuuden ja toiseuden tuottamisen dynamiikkaan, joka vallitsee ilmiön kannattajien ja vastustajien välillä. Aineistoa lähestyttiin seuraavien tutkimuskysymysten kautta: Miten poikkeavuutta tuotetaan osana neuvottelua pro-anorektikon kategoriasta? Miten pro-anoreksia -ilmiölle tuotettua poikkeavuutta vastustetaan? Millaista moraalista järjestystä pro-anoreksia -keskusteluissa tuotetaan?

Tulokset osoittavat, että pro-anoreksiaan ja syömishäiriöihin liitettävistä määreistä käydään jatkuvaa neuvottelua sen suhteen, mikä nähdään kulttuurisesti norminmukaisena osana moraalista järjestystä. Pro-anorektikon kategoriaa määritellään anorektikon, naisen, kauniin, rikollisen ja epäihmisen kategorioiden ja näihin liitettävien määreiden avulla. Pro-anoreksialle tuotetaan poikkeavuutta ja epäinhimillisiä piirteitä esimerkiksi hengenvaarallisten ja kyseenalaisten kauneusihanteiden vuoksi, mutta tätä poikkeavuutta myös normalisoidaan erilaisin selonteoin, esimerkiksi kategorisoimalla anoreksia uhriuttavana sairautena. Vaikka etenkin laihuutta ihannoivan materiaalin julkinen levittäminen tuotetaan ulkopuolisten silmissä moraalisesti tuomittavana ja jopa rikollisena toimintana, näkyy keskusteluissa kuitenkin myös yhteinen maaperä esimerkiksi sen suhteen, että hoikkuus ja kauneus ovat tavoittelemisen arvoisia.

Vihamielinen verkkoviestintä rakentaa ja ylläpitää poikkeavuutta syömishäiriöiden stigmatisoimia henkilöitä kohtaan, mikä edellyttää syömishäiriöisiltä aktiivista identiteettityötä ja selontekojen antamista syömishäiriöisille toimintamalleille ja ihanteille. Pro-anoreksia -ilmiölle tuotettujen moninaisten merkityksenantojen ymmärtäminen on tärkeää, jotta syömishäiriöisille nuorille voidaan kohdistaa oikeanlaista apua ja tukea niin lähipiirin kuin terveydenhuollonkin osalta.

Asiasanat: syömishäiriöt, anoreksia, Internet, sosiaalinen media, poikkeavuus, identiteetti, jäsenkategoria-analyysi, retoriikka

ABSTRACT

University of Tampere

School of Social Sciences and Humanities

SIROLA, ANU: For beauty or death? Social categorization and deviance on discussions about pro-anorexia on YouTube

Master's thesis, 98 p.

Social psychology

December 2015

In this master's thesis of social psychology, negotiations about the category "pro-anorexic" were examined in the public video comments on YouTube. Pro-anorexia (i.e. "*pro-ana*") is an Internet-based phenomenon which approaches anorexic body as an ideal and often promotes this ideal via images and videos of thin women. Although these extreme ideals and practices are commonly seen as deviant compared to "normal" thinness and dieting, there is a lack of research on how this deviance is addressed in public social media platforms. As Internet offers a central place to construct and maintain one's identity and social relationships especially for adolescents, it is important to study also potentially harmful forms of community and public responses provoked by them.

Using the search word "pro-ana", 25 YouTube user channels were selected by their popularity. The data consist of these channels' video comments (n = 2122) which were gathered via web crawler. Theoretical framework combined cognitive and discursive approach on identity and social categorization in the context of Internet. The comment data were analyzed with membership categorization analysis and rhetorical discourse analysis. The analysis focused on doing and resisting deviance in the dynamic interaction between the supporters and opponents of pro-anorexia. Analysis examined the following research questions: How deviance is constructed in negotiations of the category pro-ana? How deviance of pro-anorexia is resisted? What kind of moral order is constructed in the discussions about pro-anorexia?

The results show that pro-anorexic attributes are constantly reflected against cultural norms and moral order. The category "pro-ana" is defined and negotiated with help of following categories and their attributes: anorexic, woman, beautiful, criminal and unhuman. While pro-anorexia is constructed as a deviant and unhuman phenomenon because of its dangerous and questionable beauty ideals, this deviance is also normalized with various accounts, such as categorizing anorexia as a victimizing illness. Although publicizing pro-anorexic content is seen as a criminal and punishable activity, discussions about pro-anorexia also illustrate a shared understanding of thinness and beauty being something desirable.

Hostile speech towards pro-anorexia constructs and maintains deviance towards already stigmatized eating-disordered individuals, which requires active identity work and accounts for eating disordered practices and ideals. It would be important for health care providers and caregivers to be aware of various conceptualizations of pro-anorexia in order to give relevant help and support for eating disordered adolescents.

Keywords: eating disorders, anorexia, Internet, social media, deviance, identity, membership categorization analysis, rhetoric

Sisällys

1 JOHDANTO	1
2 SYÖMISHÄIRIÖIDEN TAUSTAA JA TUTKIMUSTA	7
2.1. Syömishäiriöt ja kehonkuvan ongelmat	7
2.2 Laihuuskuvastot kulttuurisella jatkumolla	10
3 YHTEISÖLLISYYS JA RISKIT INTERNETISSÄ	14
3.1 Vuorovaikutus ja yhteisöt verkossa	14
3.2 Pro-anoreksia -ilmiö	16
4 RYHMIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS INTERNETISSÄ: KOGNITIIVINEN JA DISKURSIIVINEN NÄKÖKULMA	22
4.1 Identiteetin sosiaalisuus	22
4.2 Sosiaalinen kategorisaatio ja ryhmävertailu	25
4.3 Toiseus ja poikkeavuus	26
4.4 Vuorovaikutus ja anonymiteetti	29
5 AINEISTO JA METODOLOGIA	32
5.1 YouTube-profiilit: Aineiston keruu ja prosessointi	32
5.2 Aineiston konteksti ja tutkimuseettiset kysymykset	34
5.3 Diskursiivinen lähestymistapa	36
5.4 Jäsenkategoria-analyysi	37
5.4.1. Moraalinen järjestys, poikkeavuus ja selonteot	41
5.4.2 Kategoriat ja retoriikka	43
5.4.3 Menetelmien soveltaminen aineistoon	47
6 TULOKSET	49
6.1 Poikkeavuuden tuottaminen osana pro-anorektikon kategorianeuvottelua	49
6.1.1 Anorektikko – ei-anorektikko	49
6.1.2 Onnistunut nainen – epäonnistunut nainen	54
6.1.3 Kaunis – ruma	58
6.1.4 Uhri – rikollinen	61
6.1.5 Ihminen – epäihminen	63
6.2 Poikkeavuuden vastustaminen	68
6.2.1 Syömishäiriöisen puhujakategorialla oikeuttaminen	68
6.2.2 Selonteot ja vastapuhe	72
7 POHDINTA	79
7.1 Yhteenveto tuloksista	79
7.2 Tulokset suhteessa aiempaan kirjallisuuteen	82
7.3 Tutkielman rajoitteet ja jatkotutkimus	86
7.4 Lopuksi	88

LÄHTEET.....	90
--------------	----

1 JOHDANTO

Internet ja sen erilaiset yhteisöpalvelut ovat nykypäivänä huomattavan suuressa osassa etenkin nuorten jokapäiväistä elämää. Internet tarjoaa erilaisia välineitä muun muassa oman identiteetin etsimiseen, itseilmaisuun sekä sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen (esim. Boyd 2014; Keipi & Oksanen 2014; McKenna & Bargh 2000). Verkosta on myös helppo löytää vertaistukea ja ymmärrystä, etenkin jos verkon ulkopuolisesta offline-ympäristöstä tällaista tukea ei ole saatavilla (Tanis 2007). Internet mahdollistaa esimerkiksi sosiaalisesti eristäytyneille tai yhteiskunnan stigmatisoimille ihmisille ja ihmisryhmille väylän jakaa yhteisesti kokemuksiaan, halutessaan vieläpä anonymiteetin turvin (Giles 2006, 463; McKenna & Bargh 2000, 63–64).

Internetin tarjoamalla sosiaalisella tuella voi olla myös varjopuolensa, etenkin jos tuki perustuu terveydelle haitallisen toiminnan ihannoimiselle. Nuorten keskuudessa tyypillistä terveydelle haitallista toimintaa on syömishäiriöihin, itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhaan liittyvä ihannoiva käyttäytyminen (esim. Keipi ym. 2015; Minkkinen ym. 2015). *EU Kids Online* -tutkimuksen mukaan nuoret myös entistä useammin törmäävät tällaiseen riskikäyttäytymistä ihannoivaan sisältöön Internetissä (Livingstone ym. 2014, 18). Esimerkiksi YouTubessa on tuhansittain videoita, joissa on harhaanjohtavaa sisältöä anoreksian terveyshaitoista, ja tällaiset videot ovat suosittuja etenkin nuorten naisten keskuudessa (Syed-Abdul ym. 2013). Vaikka tällaisen sisällön vaikutus katsojiin ei välttämättä olekaan suoraviivaisen negatiivinen (Slavtcheva-Petkova ym. 2015), esimerkiksi Rodgersin ym. (2015) meta-analyysi osoittaa, että pro-syömishäiriösivustoille altistuminen on yhteydessä laihduttamiseen, negatiivisiin tunteisiin ja suurempaan tyytymättömyyteen omaa kehoa kohtaan.

Teen graduni osana Atte Oksasen ja Pekka Räsäsen johtamaa *Hate Communities: A Cross-National Comparison* -hanketta (Koneen säätiö 2013–2016), jossa tutkimuksen kohteena ovat äärimmäiset verkkoyhteisöt ja Internetin sisältämä vihamateriaali (ks. esim. Keipi ym. 2015; Näsi ym. 2014; Oksanen ym. 2014a). Keskityn tutkielmassani Internetissä esiintyvään pro-anoreksia -ilmiöön (lyhennettynä ”pro-ana”), jossa anorektinen laihuus nähdään ihannoituna ja tavoiteltavana. Pro-syömishäiriöaiheiset sivustot haastavat perinteisen medikaalisen sairauskäsityksen tarjoamalla vaihtoehtoisen tavan asennoitua anorektiseen laihuuteen (Conrad & Rondini 2010, 109). Koska pro-

anoreksia -ilmiö on keskittynyt Internetin sisälle, se on luonnollinen ympäristö myös ilmiön tutkimiseksi. Esimerkiksi Giles (2006, 475) esittää, että pro-anoreksia -yhteisöillä ei ole samanlaista vastaavuutta offline-ympäristössä, ja täten niitä tulisi tutkia ainutlaatuisina kommunikaatioympäristöinä. Toisaalta negatiivinen kehonkuva ja äärimmäinen laihduttaminen ovat usein yhteydessä ystävien vastaaviin ajatus- ja toimintamalleihin (Hutchinson & Rapee 2007), eikä Internet täten ole ainoa riskitekijä syömishäiriöiselle toiminnalle. Syömishäiriöiset kuitenkin usein aktiivisesti hakeutuvat erilaisille syömishäiriösivustoille (Wilson ym. 2006), joten Internetin voi nähdä olevan erityisen merkittävä ympäristö pro-syömishäiriöisen toiminnan ylläpitämisessä.

Tutkimusaineistoni kerättiin osana *Hate Communities* -tutkimushanketta yhteistyössä tutkijatohtori David Garcian (ETH, Zürich) kanssa. Garcia on erikoistunut suurten nettiaineistojen keräämiseen ja käsittelyyn, muun muassa verkkoryömiäohjelmistoilla (engl. web crawler, ks. esim. Abisheva ym. 2014). Aineisto kerättiin systemaattisesti verkkoryömiällä (ks. Oksanen, Garcia, Sirola ym. 2015). Aineistoni koostuu YouTube-videopalvelun pro-anorektista materiaalia sisältävien videoiden kommentteista (n=2122). YouTube valikoitui aineistonkeruukontekstiksi, koska se on Internetin suosituin videopalvelu, jossa on valtava määrä pro-syömishäiriöaiheista videomateriaalia. Videoiden julkisuus ja helppo saavutettavuus mahdollistavat laajan yleisön, mikä näkyy myös videokommenteissa. Pro-anoreksia -videoiden kommentoijat edustavat hyvin erilaisia asemoitumisia ja mielipiteitä suhteessa syömishäiriöihin niin syömishäiriöisten itsensä kuin ilmiön ulkopuolistenkin osalta, mikä mahdollistaa ilmiölle tuotettujen merkityksenantojen tarkastelun laajalla tasolla.

Lähestyn pro-anoreksia -ilmiötä sosiaalisesti stigmatisoituna ja sosiaalisia normeja rikkovana toimintamuotona (esim. Yeshua-Katz 2015). Työssäni tarkastelen, miten tätä poikkeavuutta tuotetaan ja miten siihen orientoidutaan niin pro-anoreksian kannattajien kuin vastustajienkin kesken. Tarkastelen tätä ryhmien välistä vuorovaikutusta kahdella tasolla. Laajemmalla tasolla ymmärrän pro-anoreksian kannattajat ja vastustajat kahtena toisilleen vastakkaisena ryhmänä, jotka edustavat jäsenilleen selkeitä sisä- ja ulkoryhmiä. Näiden yleisemmän tason kategoriaryhmien voi kuitenkin nähdä sisältävän myös alaryhmiä, jotka käyvät keskenään kamppailua ryhmäkuuluvuuksista ja identiteeteistä (Giles 2006; Strife & Rickard 2011). Näihin alaryhmiin sisältyy ihmisiä hyvin erilaisista lähtökohdista, esimerkiksi anoreksiaa sairastavia, siitä parantuneita ja syömishäiriötä havittelevia, ja näitä ryhmäkuuluvuuksia käytetään puheenvuoroissa eri tavoin muun muassa oikeuttamisen ja kritiikin keinoina.

Ryhmillä en tässä tutkielmassa tarkoita sellaisia sosiaalisia ryhmiä, jotka perustuvat jäsenten

keskinäiseen tuntemiseen tai esimerkiksi kasvokkaiseen vuorovaikutukseen. Esimerkiksi sosiaalisen identiteetin teoriassa ryhmän käsitteellä viitataan yksilön kognitiiviseen käsitykseen tiettyjen ihmisten yhteenkuuluvuudesta (Tajfel 1974). Kirsi Juhilan (2012, 176–177) käyttämä kategoriaryhmän käsite sopii hyvin teoreettis-metodologiseen viitekehykseeni. Kategoriaryhmällä tarkoitetaan sellaista yleisluontoista kategoriaa, jonka jäsenillä voi ajatella olevan yhteisiä ominaisuuksia ja samankaltaisia toimimisen tapoja, mutta ryhmän jäsenet eivät välttämättä tunne toisiaan tai ole keskenään yhteydessä. Olennaista on siis, että näihin kategorioihin luokittelemamme henkilöt näyttäytyvät tietyiltä ominaisuuksiltaan samankaltaisina suhteessa toisiinsa.

Valitsemani teoreettis-metodologisen viitekehyksen näkökulmasta yksilön identiteetti rakentuu sosiaalisissa prosesseissa erilaisten ryhmäjäsennyksien ja niihin liittyvän diskursiivisen toiminnan kautta. Lähestynkin identiteettiä kahden teoriaperinteen kautta: kognitiivispainotteisen sosiaalisen identiteetin teorian sekä diskursiivisen lähestymistavan viitekehyksistä. Sosiaalisen identiteetin teoria nojaa ihmisen kognitiiviseen käsitykseen omista ryhmäkuuluvuuksistaan sekä niiden emotionaaliseen merkittävyyteen henkilön minäkuvalle ja itsetunnolle (Tajfel 1974). Analyysitasoni edustaa kuitenkin diskursiivisempaa lähestymistapaa, ja ymmärrän identiteetin sosiaalisissa tilanteissa rakentuvana ja tuotettuna ilmiönä. Näen verkossa tapahtuvan keskustelun yhtenä mahdollisena identiteettien rakentamisen ympäristönä (ks. Ristolainen ym. 2007; Lamerichs & Te Molder 2003). Tämän aktiivisen identiteettityön näen kuitenkin edellyttävän pysyvämpää käsitystä omasta sosiaalisesta identiteetistään osana tiettyjen ryhmien jäsenyyttä, eli esimerkiksi identifioiko henkilö itsensä pro-anaksi, anorektikoksi tai ei-syömishäiriöiseksi.

Analyysimenetelmänä käytän jäsenkategoria-analyysiä, jonka avulla tarkastelen, millaista neuvottelua kategorioista, kategoriäjäsennyksistä ja niiden sisältämistä määreistä käydään osana pro-anoreksia -keskusteluja. Huomion kohteena on ennen kaikkea se, millaisista lähtökohdista pro-anoreksia -ilmiötä ja siihen liittyviä määreitä tuotetaan poikkeavina tai toisaalta oikeutetaan. Kategoria-analyttisessä tutkimuksessa poikkeavuuden tuottaminen ymmärretään sosiaalisena ja vuorovaikutuksellisenä prosessina, jossa tietyt yksilöt tai ihmisryhmät ja heidän ominaisuutensa tulevat määritellyksi jollain tavalla tavanomaisesta tai normaalista poikkeavina. Keskeistä on juuri se, miten osapuolet itse rakentavat poikkeavuutta keskinäisessä toiminnassaan sen sijaan, että tutkijalla olisi valmiiksi luodut konstruktiot siitä, mikä on poikkeavaa ja mikä ei. (Juhila 2012, 175.) Ymmärrän kategorioiden käytön yhtenä tärkeänä vakuuttamisen ja oikeuttamisen keinona (Jokinen ym. 2012, 11), ja tarkastelen kategorisointeja myös retorisesta näkökulmasta. Retorisen välineistön avulla tarkastelen ennen kaikkea sitä, miten kategorioita ja niiden sisältämiä määreitä käytetään

toisaalta omien argumenttien vahvistamiseksi ja toisaalta taas vastapuolen argumenttien kritisoimiseksi ja sabotoimiseksi (ks. Potter 1996, 107). Teoriataustani tulee siis pitkälti kognitiivisen ryhmäteorian perinteestä, kun taas analyysissä lähestymistapani on diskursiivinen. Haluankin tuoda vuoropuhelua sosiaalisen identiteetin teorian ja diskursiivisen lähestymistavan välille, ja täten myös tuottaa monimuotoisempaa ymmärrystä pro-anoreksia -ilmiöstä ja siihen liittyvästä identiteettityöstä.

YouTuben julkisissa videokommenteissa erilaisten ryhmien välinen vuorovaikutusdynamiikka ilmenee hyvin rikkaana, sillä keskusteluihin voi osallistua käytännössä kuka tahansa. Videokommenteissa erilaiset näkemykset ja mielipiteet tulevat näkyviksi, ja täten myös erilaiset ryhmäkuuluvuudet korostuvat. YouTubessa yhteisöllisyys on löyhempää kuin esimerkiksi tietyn aihepiirin ympärille keskittyneellä keskustelufoorumilla, sillä YouTubessa vuorovaikutus ja yhteisöllisyys pohjautuvat pitkälti videosisältöjen kommentointiin (esim. Oksanen ym. 2015). Myös YouTuben yleisösuhteen voi täten nähdä olevan monimutkaisempi verrattuna esimerkiksi suljettuihin pro-ana -yhteisöihin, joissa on selkeämpi ero siinä, kuka kuuluu sisäryhmään ja kuka puolestaan ulkoryhmään (esim. Giles 2006). Vaikka esimerkiksi YouTuben thinspiration-videot voivatkin olla ensisijaisesti osoitettu pro-anoille, ovat julkiset videot kuitenkin näkyviä kaikille, ja täten herättävät keskustelua myös muiden kuin pro-anojen keskuudessa. Tämä tuo mielestäni erityisen kiinnostavan ulottuvuuden eri ryhmien välisen dynamiikan tarkasteluun, sillä erilaisten näkemysten oikeuttamisen, kritisoimisen ja identiteettikamppailun voi nähdä olevan erityisen tärkeää YouTuben sosiaalisessa kontekstissa. Sen sijaan esimerkiksi tunnuksia vaativat suljetut pro-ana -yhteisöt eivät oletettavasti sisällä yhtä monipuolisesti erilaisten ryhmien jäsenten välistä vuorovaikutusta, vaan pohjautuvat enemmän pro-anojen keskinäiseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen, jota mahdolliset ulkopuoliset voivat satunnaisesti uhata (ks. Brotsky & Giles 2007). Tällaiset suljetut yhteisöt ovat myös tutkimuseettisesti haastavia tavoittaa, eivätkä olisi oman näkökulmani kannalta mielekkäitä.

Tuon tutkielmallani uudenlaisen lähestymistavan pro-anoreksia -ilmiöön tutkimalla sen kannattajien ja vastustajien monimuotoista dynamiikkaa. Tarkastelun kohteena on se, miten eri tavoin ilmiöön ja syömishäiriöihin yleisemminkin liitettävää poikkeavuutta konstruoidaan niin kannattajien kuin vastustajienkin keskuudessa Internetin julkisissa keskusteluissa. Kuten Perelman (1996, 34) esittää, yleispätevät arvot, kuten kauneus, ovat yleisesti hyväksyttyjä vain silloin, kun niitä ei erityisemmin määritellä. Sen sijaan juuri arvojen täsmentäminen ja konkreettinen soveltaminen synnyttävät erimielisyyksiä ja vastakkainasetteluja. Juuri nämä erimielisyydet ja konfliktit pro-anoreksia -ilmiöön liittyen ovat kiinnostukseni kohteena. Laajemmalla tasolla on mahdollista tarkastella myös moraalista järjestystä, joka kytkeytyy olennaisesti kategorisointiin (Jayyusi 1984, 2). Esimerkiksi kategorioihin

kulttuurisesti liitetyt oikeudet ja velvollisuudet edustavat käsitystä moraalisesta järjestyksestä eli siitä, mikä on ikään kuin luonnollista ja normaalia (Juhila 2012, 134). Moraalisen järjestyksen tarkasteleminen kattaa täten esimerkiksi sen, millaisia luonnollisina pidettyjä määreitä tietyille kategorioille tuotetaan, milloin normaaliuden nähdään rikkoutuneen, ja millaista syyllisyyden ja uhriuden sekä oikeuksien ja velvollisuuksien vastakkainasettelua poikkeavaksi tuotetulle toiminnalle liitetään.

Internet tarjoaa ympäristön tutkia kielen avulla rakennettua sosiaalista todellisuutta (Markham 2004, 97), ja esimerkiksi Internetin syömishäiriökeskusteluissa rakennetaan ja uusinnetaan jatkuvasti käsityksiä anoreksiasta ja muista syömishäiriöistä. Pro-syömishäiriöiselle toiminnalle tuotettujen merkityksenantojen ja selonteiden tutkiminen on tärkeää, jotta esimerkiksi syömishäiriöisen lähipiiri ja terveydenhuollon ammattilaiset pystyisivät paremmin ymmärtämään pro-anoreksia -ilmiötä sen kaikessa laajuudessaan, ja täten myös tarjoamaan oikeanlaista tukea ja apua. Ymmärrys siitä, millaisista lähtökohdista pro-anorektista toimintaa oikeutetaan ja toisaalta kritisoidaan, olisi tärkeää ilmiön ja se taustalla olevien ajattelumallien kokonaisvaltaiseksi ymmärtämiseksi. Pohdinkin sosiaalisen identiteetin teorian valossa esimerkiksi sitä, voiko vahva poikkeavuuden tuottaminen ja vihamielisyys pro-anoja kohtaan entisestään uusintaa ja vahvistaa ryhmäeroja ja täten jopa vahvistaa halua kiinnittyä mahdollisesti haitalliseen sisäryhmään.

Tutkielmallani vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin, joista kolmas liittyy olennaisesti kahden ensimmäisen kanssa:

1. Miten poikkeavuutta tuotetaan osana neuvottelua pro-anorektikon kategoriasta?
2. Miten pro-anoreksia -ilmiölle tuotettua poikkeavuutta vastustetaan?
3. Millaista moraalista järjestystä pro-anoreksia -keskusteluissa tuotetaan?

Aloitan tutkielmani taustoittamalla syömishäiriöitä ja kehonkuvan ongelmia. Lisäksi tarkastelen syömishäiriöisiä ihanteita nyky-yhteiskunnan visuaalisen kulttuurin kontekstissa. Kolmannessa luvussa käsittelen nuorten Internetin käyttöä yhteisöllisyyden ja riskien näkökulmasta, ja esittelen pro-anoreksia -ilmiötä ja sen pohjalta tehtyä tutkimusta. Neljännessä luvussa esittelen teoreettisen viitekehykseni, jossa tarkastelen ryhmien välistä vuorovaikutusta kognitiivisen ja diskursiivisen teoriaperinteen kautta, sekä lähestyn poikkeavuutta sosiaalisesti tuotettuna ilmiönä. Tarkastelen myös Internet-vuorovaikutuksen ominaispiirteitä etenkin anonymiteetin ja siihen pohjaavan teoretisoinnin avulla. Viidennessä luvussa esittelen aineistonkeruuprosessini ja aineiston kontekstuaaliset

ominaispiirteet. Lisäksi esittelen analyysimenetelmäni eli jäsenkategoria-analyysin ja sen soveltamisvälineeni. Kuudennessa luvussa esittelen tulokseni havainnollistaen niitä aineisto-otteiden avulla. Lopuksi vedän tulokset yhteen ja esitän johtopäätökseni. Pohdin tulosteni merkittävyyttä suhteessa käyttämäni teoriataustaan ja aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen, sekä tarkastelen tutkielmani onnistumista ja rajoitteita tuoden esiin myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 SYÖMISHÄIRIÖIDEN TAUSTAA JA TUTKIMUSTA

2.1. *Syömishäiriöt ja kehonkuvan ongelmat*

Syömishäiriöt luokitellaan mielenterveyden häiriöiksi, ja niihin liittyy poikkeavan syömiskäyttäytymisen lisäksi myös psyykkisen, fyysisen tai sosiaalisen toimintakyvyn häiriintymistä. Tunnetuimmat syömishäiriöt ovat laihuushäiriö eli anoreksia (*anorexia nervosa*), sekä ahmimishäiriö eli bulimia (*bulimia nervosa*). Näiden lisäksi on myös epätyypillisiä syömishäiriöitä (*atypical eating disorders*), jotka eivät täytä anoreksian tai bulimian diagnostisia kriteerejä. Yleisin epätyypillinen syömishäiriö on ahmintahäiriö (*binge eating disorder*). Syömishäiriöt esiintyvät tavallisesti nuorilla naisilla. (Suokas & Rissanen 2014, 396.) Syömishäiriöiden sukupuolittunut jakautuminen onkin psykiatristen häiriöryhmien merkittävin, sillä naisilla on miehiin verrattuna noin kymmenkertainen riski sairastua syömishäiriöön (Suvisaari 2013). Muihin syömishäiriöihin verrattuna ahmintahäiriö (*binge eating disorder*) on yleisempää myös miehillä ja vanhemmilla ikäryhmillä. Syömishäiriöitä esiintyy tyypillisimmin länsimaissa, mutta syömishäiriöistä oirehdintaa on havaittu enenevässä määrin myös muualla kuin länsimaissa. (Smink ym. 2012.)

Anoreksiassa on ominaista äärimmäinen laihduttaminen ja alhaisen painon ylläpitäminen, mihin liittyy syömisen minimoiminen ja pakonomainen liikunta lihomisen estämiseksi. Bulimiaan liittyy syömisen tarkkailun lisäksi toistuvia ahmimisjaksoja, joiden jälkeen on tyypillistä tyhjentää itsensä esimerkiksi oksentamalla tai laksatiivien avulla. Myös ahmintahäiriössä on toistuvia ahmimisjaksoja, mutta häiriön yhteydessä ei esiinny itsensä tyhjentämiseen tai painon pakonomaiseen tarkkailuun liittyvää toimintaa, minkä vuoksi ahmintahäiriö onkin vahvasti yhteydessä ylipainoisuuteen. Käytännössä syömishäiriöt usein limittyvät keskenään, ja esimerkiksi anoreksiassakin voi olla bulimian kaltaista ahmintaan ja itsensä tyhjentämiseen liittyvää oirehdintaa. Syömishäiriöpotilailla on tyypillisesti myös muita mielenterveyden häiriöitä, kuten masennusta ja ahdistuneisuushäiriöitä. (Fairburn & Harrison 2003; Suokas & Rissanen 2014.)

Anoreksia alkaa usein teini-ikäisellä nuorella naisella syömisen rajoittamisena, joka sittemmin riistäytyy hallinnasta. Anoreksiaan sairastumisen eräitä havaittuja riskitekijöitä ovat esimerkiksi periytyvyys geeneissä, sosiaalinen painostus hoikkuuteen, sekä huono itsetunto ja perfektionistinen luonne. (Fairburn & Harrison 2003.) Pitkään jatkuessaan anoreksiaan liittyvä aliravitsemustila aiheuttaa usein vakavia terveyshaittoja, esimerkiksi luukatoa, sydänoireita, alhaista verenpainetta ja

perusaineenvaihdunnan hidastumista. Lisäksi tytöillä on tyypillistä kuukautisten poisjääminen. (Suokas & Rissanen 2014, 396–397.) Kaikilla syömishäiriöillä on kohonnut kuolleisuusriski, mutta anoreksian osalta se on kaikkein korkein (Smink ym. 2012).

Vaikka syömishäiriöt ovatkin naisvaltainen ilmiö, on kehonkuvaan liittyvä tyytymättömyys (*body dissatisfaction*) yleistä niin naisilla kuin miehilläkin (Bucchianeri ym. 2013; Grogan 1999). Tyytymättömyys kohdistuu kuitenkin usein eri asioihin naisilla ja miehillä. Etenkin naisilla on tyypillistä tyytymättömyys omaan painoon ja kehon rasvapitoisuuteen esimerkiksi vatsan, lantion ja reisien alueilla. Lisäksi etenkin länsimaisilla naisilla on usein epärealistinen kuva omasta vartalostaan, ja he arvioivat vartalonsa todellista lihavammaxi. (Bordo 1993, 154; Grogan 1999, 25–57; Swami ym. 2010.) Miehillä tyytymättömyys puolestaan liittyy tyypillisesti lihaksikkuuteen ja kehon muotoon liittyviin seikkoihin, ja toiveena voi olla yhtä lailla laihduttaminen kuin massan kasvattaminenkin. Miehillä onkin tyypillisempää pyrkiä muuttamaan kehon muotoa ennemmin treenaamalla kuin laihduttamalla, kun taas naisilla korostuu tyypillisesti juuri laihduttamisen ja painon alentamisen tärkeys. (Grogan 1999, 58–79.) Toisaalta myös naisten keskuudessa on nousevana trendinä alkanut näkyä fitness-ihanne, jossa ideaalinen naisvartalo on samaan aikaan sekä hoikka että lihaksikas (Tiggemann & Zaccardo 2015).

Tyytymättömyyttä omaan kehoon alkaa tutkimusten mukaan esiintyä jo 8–10 vuoden iässä (esim. Grogan & Wainwright 1996; Grogan 1999, 118; Oksanen 2005). Sekä tytöillä että pojilla esiintyy pelkoa lihavuudesta ja toiveita kulttuurisen ideaalin mukaisesta hoikasta kehosta, johon etenkin pojilla liittyy hoikkuuden lisäksi olennaisesti myös lihaksikkuus (Grogan 1999, 123; Jung & Peterson 2007). Grogan ja Wainwright (1996, 671) esittävät, että jo 8-vuotiaat tytöt ovat omaksuneet ajatuksen hoikan vartalon kulttuurisesta hyväksyttävyydestä suhteessa lihavuuteen, ja myös laihdutuksen merkitys ymmärretään tämän ideaalin tavoittelussa. Harriganin (2014) tutkimus puolestaan osoittaa, että jo kolmevuotiailla lapsilla on kehon kokoon liittyvää stereotyyppistä ajattelua: laihoihin liitetään positiivisia ominaisuuksia, kun taas lihavia arvioidaan negatiivisemmin.

Nuoruudessa tyytymättömyys omaa kehoa kohtaan tyypillisesti lisääntyy niin naisilla kuin miehilläkin, mikä ilmenee etenkin painoindeksin noustessa (Bucchianeri ym. 2013). Etenkin naiseuden tuomat muutokset kehossa voivat ristiriitaisine tuntemuksineen osaltaan myös hankaloittaa vallitsevien kulttuuristen naisihanteiden haastamista (Grogan 1999, 124–125). Lisäksi nuoruudessa ystävät ja erilaiset vertaisryhmät voivat lisätä tyytymättömyyttä omaa kehoa kohtaan (Webb & Zimmer-Gembeck 2014). Riski tähän on olemassa etenkin silloin, jos ystävyys- ja vertaissuhteissa

korostetaan ulkonäön tärkeyttä osana sosiaalista hyväksyntää, ja jos ulkoinen olemus on keskeinen sosiaalisen vertailun ja painostamisen kohde. Tiggeman (2004) esittää review-artikkelissaan, että tyytymättömyyden taso omaa kehoa kohtaan säilyy suhteellisen tasaisena läpi elämän, mutta ikääntyessä ulkomuodon tärkeys myös menettää merkitystään.

Jonkin asteinen tyytymättömyys omaa kehoa kohtaa on normaalia läpi elämän, mutta tyytymättömyys voi mennä myös äärimmäisyyksiin. Jos tyytymättömyys omaan kehoon tai sen osiin on pakkomielteisen negatiivista ja elämää rajoittavaa, voidaan puhua dysmorfisesta ruumiinkuvan häiriöstä (*body dysmorphic disorder, BDD*) (Phillips 2005; Phillips 2008). Vaikka BDD ei ole suoraan yhteydessä syömishäiriöihin, sillä on kuitenkin monia yhteisiä piirteitä syömishäiriöiden kanssa. Molemmille on tyypillistä esimerkiksi tyytymättömyys ja negatiiviset päähänpinttymät omaan kehoon liittyen, vääristynyt kehonkuva, sekä ulkonäön ylenpalttinen vaikutus itsetunnolle. BDD:ssä tyytymättömyys omaan kehoon on kuitenkin usein ensisijaisesti keskittynyt muihin kuin painoon liittyviin asioihin, kuten tiettyihin kasvojen alueisiin. Sen sijaan syömishäiriöissä juuri kehon muoto ja paino ovat olennaisia pakkomielteiden kohteita. (Phillips 2008, 247–248.) Vaikka paino ei usein olekaan BDD:tä sairastavan henkilön ensisijainen tyytymättömyyden kohde, painoon liittyvät huolet ovat häiriössä kuitenkin yleisiä ja merkittäviä. Kittlerin ym. (2007) tutkimuksen mukaan BDD-potilaat, joilla oli myös painoon liittyvää tyytymättömyyttä muiden tyytymättömyyttä aiheuttavien kehon alueiden lisäksi, olivat vakavammin sairaita kuin BDD-potilaat ilman painoon liittyviä huolia. Kuten syömishäiriöt, myös painoon kohdistuva BDD on yleisintä nuorilla naisilla (Kittler ym. 2007). Syömishäiriöihin verrattuna BDD on kuitenkin selvästi yleisempää myös miesten keskuudessa (Phillips 2008, 248).

Syömishäiriöistä toimintaa voi tarkastella myös yksilön reaktiona sosiaaliin ja kulttuuriin vaatimukseen, sekä tarpeena psykologiseen hallinnan tunteen ylläpitämiseen. Klaus Weckroth (1988) esittää, että ihmisen järjettömältäkin vaikuttavaa toimintaa määrittää aina vähintään biologisen ja psykologisen toiminnan logiikka, jotka eivät välttämättä ole sopusoinnussa keskenään. Biologinen toiminnan logiikka tähtää hengissä säilymiseen ja terveyden edistämiseen, kun taas psykologinen toiminnan logiikka tähtää oman elämän subjektiiviseen hallintaan suhteessa ympäristöön. Lisäksi ihminen on perustavalla tavalla sosiaalinen olento, jonka toimintaan vaikuttaa monin tavoin myös sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. (mt. 23–24, 74–86.) Vaikka esimerkiksi sairaalloisen laihuuden tavoittelu näyttäytyy biologiselta henkiin jäämisen kannalta järjettömänä toimintana, voi syömishäiriöinen käyttäytyminen olla kuitenkin psykologisesti mielekäs keino pyrkiä hallitsemaan sietämätöntä elämäntilannetta. Susan Bordon (1993, 141) mukaan oma keho onkin nykyaikana yksi

ainoita jäljellä olevia alueita, joka on yksilön kontrolloitavissa. Tuhoava käyttäytyminen omaa kehoa kohtaan esimerkiksi anoreksian tai itsensäviiltelyn keinoin voi olla yksilön keino yrittää hallita omaa ruumistaan takertumalla siihen jopa pakkomielteisesti (Oksanen 2006, 111). Tuhoava käyttäytyminen itseä kohtaan voi siis ainakin osittain liittyä juuri hallinnan tunteen ylläpitämiseen, mikä on tyypillisesti tärkeä elementti myös sairaalloisessa laihduttamisessa (esim. Puuronen 2004). Sairaalloisen laihduttamisen sosiaalisen logiikan voi puolestaan nähdä kumpuavan esimerkiksi kavereiden merkityksestä ajattelu- ja toimintamalleille (Brechwald & Prinstein 2011; Hutchinson & Rapee 2007), kun taas yhteiskunnallisen logiikan voi nähdä heijastuvan esimerkiksi mukautumisella kulttuurin normatiivisiin kauneusihanteisiin (esim. Knapton 2013). Täten syömishäiriöistä toimintaa tulisi tarkastella myös osana laajempaa sosiaalista ja kulttuurista kontekstia.

2.2 Laihuuskuvastot kulttuurisella jatkumolla

1900-luvun alussa mediajulkisuuden kasvun myötä erilaiset visuaaliset esitykset kuten lehtikuvat, mainokset ja elokuvat alkoivat kasvaa huomattavasti. Sittenmin myös televisio, video ja Internet ovat vaikuttaneet merkittävästi jokapäiväiseen elämäämme ja sen kuvallisuuteen. Elämmekin keskellä visuaalisuuden läpäisemää aikakautta. (Seppänen 2005, 17; Howells & Negreiros 2012.) Kuvallisuuden lukumäärän kasvun lisäksi esimerkiksi mediakuvastoissa on tapahtunut myös sisällöllisiä muutoksia, mikä näkyy myös naiseutta ja kauneutta ilmentävissä kuvastoissa. Esimerkiksi 1960- ja 1990-luvun välisenä ajanjaksona muotilehtien sisältämät kuvastot naisista muuttuivat aiemmasta kasvokeskeisyydestä koko kehoa ilmentäviksi kuvastoiksi, ja 1980- ja 1990-lukujen aikana muotikuvastojen trendi muuttui äärimmäisen laihaa naisvartaloa ihannoivaksi (Sypeck ym. 2004).

Mediakuvastoihin liittyy olennaisella tavalla valta. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, millaiset kuvastot tuotetaan toivottavina ja haluttavina, ja millaiset puolestaan torjutaan. Esimerkiksi mainoskuvastojen ruumiillisuuden esitykset tarjoavat ulkonäölle vertailukohteen, joka pitää yllä tietynlaisia ulkonäköön liittyviä visuaalisia järjestyksiä ja luokitteluja esimerkiksi laihoihin, lihaviin ja normaaleihin. (Seppänen 2010, 41–46, 52.) Kulttuurin ja erilaisten mediakuvastojen voikin nähdä olennaisesti vaikuttavan siihen, millaiseksi naisen ulkonäön ihanteellinen kuva rakennetaan. Naomi Wolf (1991) kritisoi länsimaisen kulttuurin kuvastojen tuottamaa ideaalista naiskehoa, joka myytenomaisesti rakentaa mielikuvaa yleismaailmallisesta naisihanteesta. Anne Puuronen (2004, 251) esittää, että ihannesyömiseen ja syömishäiriöihin liittyvät yleisemmätkin teemat ovat kulttuurissamme hyvin

sukupuolittuneita ja normatiivisesti rakentuneita, mikä korostuu myös mediasisällöissä. Esimerkiksi miesten syömishäiriöitä ei mediajulkisuudessa käsitellä oikeastaan lainkaan, kun taas naisten syömishäiriöt ovat laajemmin käsitelty ilmiö. Kuitenkin myös miehillä esiintyy syömishäiriöitä ja tyytymättömyyttä omaan kehoonsa (ks. Grogan 1999, 58–79).

Median tuottama hoikkuuden ideaali antaa eräänlaisen sosiaalisen vertailukohdan omalle keholle, ja tämä ideaali voi aiheuttaa tyytymättömyyttä omaa kehoa kohtaan (Grogan 1999, 189; Grabe ym. 2008; Day & Keys 2008, 7). Groeszin ym. (2002) meta-analyysi osoittaa, että laihuutta ihannoivien mediakuvastojen katselun jälkeen naiset raportoivat omaan kehoaan kohtaan suurempaa tyytymättömyyttä verrattuna niihin, jotka olivat katselleet normaali- tai pluskokoisten mallien kuvia tai kuvia elottomista objekteista. Yom-Tov ja Boyd (2014) puolestaan korostavat anorektisen laihuuden saamia merkityksenantoja mediakuvastoissa. Anorektisen laihojen julkisuuden henkilöiden esilläolo mediassa voi heidän mukaansa implisiittisesti vahvistaa käsitystä laihuuden ihanteesta, jos näiden henkilöiden kohdalla ei lainkaan puhuta anoreksiasta. Sen sijaan on eri tavalla seurauksellista, jos nämä henkilöt liitetään anoreksiaan, eli sairaalloinen laihuus tuotetaan epätoivottavana sairauden kehyksen avulla. Juuri tällaisten merkityksenantojen voikin nähdä osaltaan muovaavan käsityksiä siitä, millainen ulkomuoto on tavoiteltavaa ja ihanteellista.

Olivia Knapton (2013) havainnollistaa anorektisen laihuuden ihannoinnin läheistä suhdetta laihuuden saamiin kulttuurisiin merkityksenantoihin. Hän esittää, että vaikka pro-anoreksia -ilmiöön kohdistuu paljon pahennusta ja vihamielisyyttä, niin itse asiassa länsimaiset kauneusihanteet ja normatiiviset vaatimukset naisten ulkomuodosta luovat perustan kyseiselle ilmiölle. Täten länsimaisessa yhteiskunnassa on jo olemassa sellainen arvomaailma ja käsitteistö, jotka tarjoavat välineitä pro-anoreksiaan liittyvien ajatusmallien syntymiselle. Puuronen (2004, 250–251) näkee puolestaan syömishäiriöisten toimintatapojen rakentuvan suhteessa vallitseviin kulttuurisiin ravitsemus- ja ruokailusuosituksiin. Tällöin myös ongelmasyömisestä voi nähdä asettuvan samalle jatkumolle terveellisten ruokavalintojen kanssa. Myös Tiina Valkendorff (2007, 36) tarkastelee syömishäiriöitä laajemmalla terveyskeskustelujen tasolla asettamalla syömishäiriöt samalle jatkumolle muiden ruumiinmuokkaustapojen kuten kehonrakennuksen, kuntoilun ja laihduttamisen kanssa. Nämä edellä mainitut lähestymistavat jakavat sen käsityksen, että pro-anoreksia ei ole länsimaisesta kulttuurista irrallinen ilmiö. Sen sijaan kauneusihanteiden voi nähdä muodostavan eräänlaisen kulttuurisen jatkumon, jonka ääripäähän pro-anoreksia -ilmiö ihanteineen ja toimintamalleineen sijoittuu.

Anorektisten ihanteiden ääripää osana kauneusihanteiden jatkumoa korostuu myös sairaalloisen

laihuuden ja toisaalta naisellisten piirteiden saamissa merkityksenannoissa. Anorektinen vartalo edustaa Puurosen (2004, 107–112) mukaan eräänlaista välisukupuolta, joka sijoittuu naisellisen ja miehisen olemuksen väliin. Tällainen neutri-sukupuolisuus haastaa sukupuolirooleihin liitettyjä konventionaalisia odotuksia tuoden samalla näkyväksi niitä kulttuurisia itsestäänselvyyksiä, joita esimerkiksi naiseksi kasvamiseen nähdään liittyvän. Puurosen näkemyksen perusteella voisikin ajatella, että anorektinen vartalo tekee näkyväksi sukupuoleen ja kehoallisuuteen liitettäviä itsestäänselvyyksiä juuri rikkomalla naisruumiiseen liitettyjä normatiivisia konventioita.

Fredrickson ja Roberts (1997) tarkastelevat objektivoitumisteorian (*objectification theory*) valossa naiseuteen kohdistuvia kulttuurisia paineita ja niiden seurauksia. Seksuaalisessa objektivoitumisessa naisen kehoa tai sen osia tarkastellaan ikään kuin välineinä ja toiminnan kohteina niin, että naisen persoonallisuus ja toimijuus jäävät taka-alalle. Tällaista objektivoitumista esiintyy kulttuurissamme esimerkiksi mainoskuvastoissa, joissa naisen keho ja sen osat ovat huomion keskipisteenä. Objektivoitumisteorian mukaan tytöt ja naiset myös enemmän tai vähemmän sisäistävät ulkopuolisen tarkastelijan katseen omaa kehoaan kohtaan, eli ovat tietoisia siitä, miltä näyttävät muiden silmissä. Tällainen itseobjektivoituminen (*self-objectification*) voi puolestaan johtaa jatkuvaan oman kehon tarkkailuun ja tätä kautta lisätä esimerkiksi ahdistuksen ja häpeän tunteita sekä vähentää tietoisuutta kehon sisäisistä tuntemuksista. Itseobjektivoitumisen taso kuitenkin vaihtelee yksilöllisesti, eikä se välttämättä ole kaikissa tilanteissa yhtä voimakasta. Itseobjektivoituminen ja siihen liittyvät negatiiviset tuntemukset voivat kuitenkin aiheuttaa esimerkiksi syömisen rajoittamista, ja täten olla epäsuorasti ainakin yksi naisten syömishäiriöisen käyttäytymisen ja muiden mielenterveydellisten häiriöiden riskitekijä (ks. myös Fredrickson & Roberts 1998).

Kuvallisuuden läpäisemä kulttuurin voi nähdä pitävän sisällään kaavamaisia käsityksiä esimerkiksi kauneudesta, sukupuolesta ja yleisemminkin yhteiskunnasta. Näitä kuvastoja voidaan kuitenkin tulkita hyvin monella tavalla, ja usein jopa vastoin niiden ilmeisiä merkityksiä. (Seppänen 2005, 13–15.) Lisäksi, vaikka mediakuvastojen voikin nähdä vaikuttavan käsitykseemme oman ulkomuotomme hyväksyttävyydestä ja norminmukaisuudesta (esim. Grabe ym. 2008), ei media kuitenkaan yksinään ole syytä erilaisiin kehonkuvan vääristymiin ja syömishäiriöihin. Esimerkiksi BDD:n kaltaisia ruumiinkuvaan liittyviä oireita on kuvattu jo ainakin sadan vuoden ajan, ja kyseistä häiriötä esiintyy myös sellaisissa kulttuureissa, joissa median valta ei ole niin hallitsevaa kuin esimerkiksi länsimaissa (Phillip 2005, 177–178). Lisäksi Fergusonin (2013) meta-analyysi osoittaa, että median laihuuskuvastojen negatiivinen vaikutus kehonkuvaan näkyy lähinnä niillä naisilla, joilla on jo valmiiksi alttiutta kehonkuvaan liittyville ongelmille. En siis tässä tutkielmassa lähesty laihuutta

ihannoivaa kuvallisuutta suoraviivaisena syynä syömishäiriöiselle käyttäytymiselle. Sen sijaan pyrin tekemään näkyväksi kauneusihanteisiin liittyvien kuvastojen tulkitsemista ja niiden merkityksistä käytävää argumentaatiokamppailua, jota YouTuben keskustelupalstoilla käydään.

3 YHTEISÖLLISYYS JA RISKIT INTERNETISSÄ

3.1 Vuorovaikutus ja yhteisöt verkossa

Online-vuorovaikutus eli Internetin välityksellä tapahtuva vuorovaikutus on nykypäivänä noussut merkittävään rooliin offline-vuorovaikutuksen eli kasvokkaisen vuorovaikutuksen rinnalle. Online-vuorovaikutukseen sisältyy esimerkiksi sähköpostin ja chat-keskustelujen kautta tapahtuva viestintä, mutta erityisen keskeiseksi online-vuorovaikutuksen muodoksi on 2000-luvulla noussut sosiaalinen media. Sosiaalinen media voidaan väljästi määritellä sivustoiksi ja palveluiksi, joilla käyttäjien on mahdollista jakaa muiden käyttäjien kanssa itse tuotettua sisältöä, esimerkiksi kuvia, videoita tai blogitekstejä. Etenkin nuorille sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook ja Twitter, tarjoavat tärkeän vuorovaikutuskanavan, ja nuoret käyttävät sosiaalista mediaa usein pitämään yhteyttä offline-ympäristön ystäviinsä. (Boyd 2014, 4–6.) Sosiaalisen median ja yhteydenpidon lisäksi nuoret käyttävät Internetissä nykyisin aikaa ennen kaikkea videoiden katseluun ja pelaamiseen (Livingstone ym. 2014, 11).

Internet tarjoaa nykyaikana entistä keskeisemmän ympäristön oman identiteetin rakentamiseksi ja muovaamiseksi (McKenna & Bargh 2000). Boyd (2014) esittää, että sosiaalisen median käyttöön liittyvänä keskeisenä haasteena on ymmärtää kontekstin, yleisön ja identiteetin vuorovaikutteinen suhde. Sosiaaliseen mediaan tuotettu materiaali on aina suunnattu jollekin yleisölle, usein ennen kaikkea kuvitellulle sellaiselle. Juuri kuviteltu yleisö, eli ne ihmiset, joiden nuori kuvittelee näkevän tuotetun materiaalin, on olennaisessa roolissa siinä, millaista materiaalia nuoret Internetiin tuottavat ja mitä asioita haluavat kertoa itsestään. Tässä näkyy myös identiteettityön merkitys eli sen vaikutelman kontrolloiminen, jonka haluaa itsestään antaa muille. Käytännössä sosiaalinen media kuitenkin horjuttaa eri kontekstien välisiä rajapintoja, ja sosiaaliseen mediaan tuotettua sisältöä voi katsella myös sellaiset henkilöt, joille sisältö ei ole alun perin tarkoitettu nähtäväksi. (mt. 29–53.) Esimerkiksi YouTubeen ladattu julkinen videosisältö voi tavoittaa hyvin laajan ja monimuotoisen katsojajoukon, vaikka sisältö olisi tarkoitettu suunnatuksi tietylle erityisyleisölle.

Niin sanotun Web 2.0 -ilmiön myötä Internetin käyttäjistä ja tiedon hankkijoista on tullut enenevässä määrin myös aktiivisia osallistujia ja sisällön tuottajia, mikä näkyy myös sosiaalisen median saralla. Internet tarjoaakin nykypäivänä kattavan mahdollisuuden verkostoitua muiden ihmisten kanssa. Sivustot voivat pitää sisällään erilaisia verkkoyhteisöjä, joissa esimerkiksi samasta harrastuksesta

kiinnostuneet tai sosiaalista tukea kaipaavat ihmiset voivat verkostoitua. (Walther & Jang 2012, 2–3.) Esimerkiksi samasta sairaudesta kärsivät voivat verkkoyhteisössä anonyymiteetin suojin jakaa vaikeitakin kokemuksiaan ja tarjota toisilleen sosiaalista tukea (Tanis 2007). Väljästi määriteltynä verkkoyhteisöillä voidaan tarkoittaa ryhmää ihmisiä, joita yhdistää käsitys heidän yhteenkuuluvuudesta, ja joiden kommunikointi tapahtuu tietokonevälitteisesti (Brandon & Hollingshead 2007, 106). Verkkoyhteisöt perustuvat paljolti samoille piirteille kuin verkon ulkopuoliset offline-yhteisöt: yhteiselle kielelle, käyttäytymissäännöille ja sosiaaliselle tuelle (Haythornthwaite 2007, 124).

Internet mahdollistaa sosiaalisten suhteiden luomisen ja itsensä ilmaisemisen myös henkilöille, joiden ajattelumallit poikkeavat yhteiskunnan normeista (McKenna & Bargh 2000, 64). Osa Internetissä luoduista yhteisöistä voikin aiheuttaa huolta ja suuttumusta ulkopuolisissa, sekä herättää voimakkaita kannanottoja. McCosker (2014) nimittää tällaisia ongelmallisiksi nettiyhteisöiksi (*problematic networked publics*). Tällaisia ulkopuolisissa vastustusta herättäviä ongelmallisia yhteisöjä voi nähdä olevan esimerkiksi terveydelle haitallista toimintaa kuten syömishäiriöitä, itsensä satuttamista ja itsemurhaa ihannoivat yhteisöt (esim. Keipi ym. 2015). Terveysaiheilla sivustoilla onkin tyypillistä haastaa vallitsevia lääketieteellisiä näkemyksiä erilaisista sairauksista ja ongelmista, ja tarjota vaihtoehtoisia selitysmalleja (Conrad & Rondini 2010, 108). Näiden yhteisöjen houkuttelevuus perustuu ennen kaikkea yhteisöjen tarjomalle sosiaaliselle tuelle, sillä esimerkiksi syömishäiriöisille ajattelumalleille voi olla vaikea löytää tukea ja ymmärrystä offline-ympäristöstä (esim. Brotsky & Giles 2007). Koska ystävien ja vertaistuen merkitys on nuorille erityisen merkittävässä asemassa (Brechwald & Prinstein 2011), Internet voikin tarjota tärkeää vertaistukea offline-tuen puuttuessa (Tanis 2007). Nuorten samaistuminen online-yhteisöihin voi olla jopa voimakkaampaa kuin samaistuminen offline-ympäristön vertaisyhteisöihin (Lehdonvirta & Räsänen 2011).

Internet-käyttäjien tuottama haitallista toimintaa ihannoiva sisältö on helposti kenen tahansa saavutettavissa, ja tällaisen sisällön näkemisellä voi olla riskinsä etenkin nuorille (Keipi ym. 2015). Vuoden 2014 *EU Kids Online* – tutkimuksen tulosten mukaan eurooppalaiset 11–16 -vuotiaat nuoret törmäävät Internetissä entistä useammin terveydelle haitallista toimintaa ihannoivaan sisältöön. Esimerkiksi vuonna 2014 vastaajista 13 % kertoo nähneensä pro-anoreksia -sivustoja, kun vuonna 2010 vastaava luku oli 9 %. Itsensä satuttamiseen keskittyviä sivustoja vastasi vuonna 2014 nähneensä 11 %, kun vuonna 2010 vastaava luku oli 7 %. (Livingstone ym. 2014, 18.) Riskisisältöä nähneet nuoret ovat usein myös joutuneet häirinnän kohteeksi verkossa, ja etenkin syömishäiriösivustoilla vierailleet suomalais- ja amerikkalaisnuoret ovat raportoineet kokeneensa

myös enemmän häirintää Internetissä (Näsi ym. 2014). Nuorten kokema Internet-häirintä on myös lisääntynyt. Tyypillisintä häirintää on epäsuora häirintä, jossa häirinnän kohteesta julkaistaan uhkaavaa tai häpeällistä sisältöä. Lisäksi nuorten naisten joutuminen häirinnän kohteeksi on kasvanut, samoin kuin naisten itsensä syyllistyminen Internet-häirintään. (Jones ym. 2013.) Suomalaisia 15–18 -vuotiaita Facebookin käyttäjiä tarkastellut tutkimus osoittaa, että 67 % vastaajista on nähnyt Internetissä esimerkiksi ulkonäköä, etnisyyttä tai sukupuolista suuntautumista koskevaa vihamateriaalia, ja heistä noin viidesosa on itse ollut tällaisen vihapuheen kohteena (Oksanen ym. 2014a). Vihamateriaalin näkeminen ja vihan kohteeksi joutuminen Internetissä ovat Näsin ym. (2015) mukaan myös yhteydessä heikompaan luottamukseen muita ihmisiä kohtaan.

Vaikka Internet ja sen erilaiset yhteisöpalvelut tarjoavat väylän haitallisen ja jopa tuhoavan materiaalin pariin, on kuitenkin selvää, ettei teknologia yksinään ole syytä. Olennaista on sen sijaan se, miten teknologian tarjoamia mahdollisuuksia käytetään (Boyd 2014; McKenna & Bargh 2000). Internetin mahdollisia haittoja tarkastellessa on myös syytä huomioda, että nuorten psykososiaaliset ongelmat offline-ympäristössä limittyvät pitkälti negatiivisten online-kokemusten ja matalan subjektiivisen hyvinvoinnin kanssa (Oksanen ym. 2014a; Keipi ym. 2015), ja lisäksi varsinaiset riskit koskettavat vain hyvin pientä osaa nuorista (Livingstone & Smith 2014). Etenkin etäiset suhteet vanhempiin ja heidän kanssaan vietetyn ajan niukkuus ovat erityisen keskeiseksi havaittuja riskitekijöitä lasten ja nuorten hyvinvoinnille (Järventie 2008, 221, 225; ks. Livingstone & Smith 2014, 644). Esimerkiksi pro-syömishäiriöiselle toiminnalle on tyypillistä sen salaaminen perheeltä ja lähipiiriltä (Whitehead 2010, 608–609). Sherry Turkle (2011, 294–295) korostaa, että jatkuva yhteydessä olemisen tarve teknologian välityksellä voi syrjäyttää huomion konkreettisista tässä ja nyt tapahtuvista vuorovaikutussuhteista, mikä voi saattaa etenkin nuoret erityisen haavoittuvaan asemaan. Tällöin tukea ja ymmärrystä voidaan etsiä Internetistä ja sen mahdollisesti haitallisistakin yhteisöistä.

3.2 Pro-anoreksia -ilmiö

Pro-anoreksia (lyhennettynä pro-ana) on Internetissä esiintyvä ilmiö, jossa anorektinen laihuus ja sen ylläpitäminen nähdään tyypillisesti ihannoituna ja tavoiteltavana elämäntapavalintana sairauden sijaan (esim. Csipke & Horne 2007). Ilmiöön kuuluu keskeisesti niin sanotut thinspiration-kuvastot, joissa sairaalloisen laihojen naisten, usein julkisuuden henkilöiden, kuvia ja videoita käytetään inspiraationa painon pudottamiseksi (Norris ym. 2006; Syed-Abdul ym. 2013). Kuten syömishäiriöt

ylipäättään, myös pro-anoreksia -ilmiö on hyvin naisvaltainen (esim. Csipke & Horne 2007). Naiset myös altistuvat miehiä useammin Internetin syömishäiriöitä ihannoivalle materiaalille, kun taas miehille on tyypillisempää altistua itsensä vahingoittamista ja itsemurhia ihannoivalle materiaalille (Keipi ym. 2015, 8).

Yhteisön tarjoama sosiaalinen tuki on erityisen olennainen tekijä pro-anoreksia -yhteisöjen houkuttelevuudessa. Lukuisat syömishäiriöitä käsittelevät tutkimukset osoittavat, että tukea haetaan Internetistä ennen kaikkea siksi, että verkon ulkopuolisesta offline-ympäristöstä ei tarvittavaa tukea löydy (esim. Brotsky & Giles 2007; Canto-Mila & Seebach 2011; Corrigan 2010; Tong ym. 2012; Whitehead 2010; Yeshua-Katz & Martins 2013). Offline-ympäristössä monet sosiaaliset tilanteet myös rakentuvat usein syömisen ympärille, mikä voi osaltaan aiheuttaa syömishäiriöiselle salailun ja eristäytymisen tarvetta (Csipke & Horne 2007). Vertaistuelle perustuvat online-yhteisöt antavat yhteiskunnan stigmatisoimalle identiteetille mielekkään ympäristön itsensä toteuttamiseksi ja sosiaalisen hyväksynnän saamiseksi (Gavin ym. 2008; Rich 2006; Yeshua-Katz & Martins 2013). Syömishäiriöyhteisöt voivatkin edustaa käyttäjälleen eräänlaista turvapaikkaa, jossa syömiseen liittyvistä ongelmista voi puhua vailla pelkoa torjutuksi tulemisesta (Dias 2003). Yhteisön jäsenyys ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, vaan uudet käyttäjät joutuvat mukautumaan yhteisön normeihin ja ikään kuin lunastamaan paikkansa siellä (esim. Yeshua-Katz 2015). Pro-anoreksia -yhteisöjen todellista määrää on vaikea arvioida, mutta jo vuonna 2007 niitä on arvioitu olevan vähintäänkin useita satoja (ks. Brotsky & Giles 2007, 94). Pro-anoreksia -yhteisöjä suljetaan jatkuvasti niiden kyseenalaisen sisällön vuoksi, mutta samalla myös uusia yhteisöjä perustetaan aktiivisesti vanhojen sulkeuduttua (Conrad & Rondini 2010, 109; Dias 2003, 36).

Giles (2006) on tarkastellut lähemmin erilaisia alakulttuureja ja identiteettien rakentumista pro-ana -yhteisössä. Hän esittää, että pro-ana -yhteisöt perustuvat aktiiviselle identiteettityölle ryhmien välisten vertailujen myötä. Esimerkiksi anoreksiaa havittelevat "wannabet" muodostavat yhteisölle uhan, mikä korostaa ryhmäeroja ja saa aikaan identiteettikamppailua. Laihdutusvinkkejä metsästävät wannabet ovat epätoivottu uhka yhteisöllisyydelle, sillä pro-syömishäiriösivustot ovat usein tarkoitettu niille, joilla on jo valmiiksi syömishäiriö ja jotka haluavat ylläpitää sitä turvallisessa yhteisössä (ks. myös Boero & Pascoe 2012; Whitehead 2010). Autenttisen "anan" identiteetti onkin erityisen tärkeä identiteettikamppailujen ja ryhmien välisten konfliktien ulottuvuus. Boero ja Pascoe (2012) esittävät, että autenttisen anan identiteettiä rakennetaan pro-ana -yhteisöissä aktiivisesti erilaisten rituaalien avulla. Näihin rituaaleihin sisältyvät esimerkiksi laihuutta osoittavien kuvien lisääminen itsestä, raportit syömisistä ja painoon liittyvistä muutoksista, sekä erilaiset ryhmän

jäsenyyttä ja tavoitteita tukevat toiminnot kuten yhdessä laihduttaminen. Näillä rituaaleilla rakennetaan eroa autenttisten anojen ja wannabeiden välille, ja pyritään osoittamaan sitoutuminen sisäryhmän päämääriin. Aggressiivinen suhtautuminen wannabeihin puolestaan vahvistaa sisäryhmän eli autenttisten anojen identiteettiä erottamalla ulkoryhmän eli wannabeiden epäautenttisuuden. (mt. 42–45.) Tiukkojen ryhmärajojen ylläpitäminen ja eronteko wannabeihin on tärkeää, koska se suojelee sekä pro-anoja että heidän yhteisöään leimautumasta ikään kuin valheellisella tavalla (Yeshua-Katz 2015).

Bates (2015) on tarkastellut pro-anojen tuottamia määritelmiä itsestään pro-anoreksia -sivuston henkilökohtaisessa profiilissa. Hän erottaa neljä keskeistä metaforaa, joiden avulla pro-anat määrittelevät minuuttaan: minuus avaruudellisena tilana, minuus painona, sekä täydellistyvä minuus ja sosiaalinen minuus. Näitä metaforia käytetään diskursiivisina keinoina niin kollektiivisen kuin yksilöllisenkin pro-anan identiteetin rakentamiseksi. Näiden metaforien avulla määritellään esimerkiksi sitä valinnanvapauteen liittyvää problematiikkaa, kategorisoidaanko syömishäiriö passivoivana sairautena vai aktiivisena valintana (vrt. Strife & Rickard 2011).

Conrad ja Rondini (2010) erottavat Internetin pro-anoreksia -ilmiössä kaksi kehitysvaihetta. 1990-luvun loppupuolella tulleet ensimmäisen aallon pro-ana -sivustot tekivät selvän irtautumisen medikaalisesta sairauskäsityksestä korostamalla anoreksiaa sairauden sijaan elämäntapavalintana ja autonomian osoituksena omaa kehoa kohtaan. Tämä näkemys pyrki normalisoimaan anorektista toimintaa vastustamalla medikalisoivia määritelmiä ja tarjoamalla idealisoidun näkemyksen anorektisen laihuuden saavuttamisesta. Vuoden 2005 jälkeen näiden yhteisöjen rinnalle on noussut kuitenkin myös toisenlaisia pro-ana -yhteisöjä, jotka eivät yhtä jyrkästi haasta medikaalista näkemystä tai pelkästään ihannoit anoreksiaa elämäntapana. Näillä sivustoilla on tyypillisesti esimerkiksi varoituksia anoreksian terveyshaitoista, millä on ainakin osin kenties pyritty minimoimaan riskit sivustojen sulkemiseksi. Vaikka myös nämä toisen aallon pro-ana -yhteisöt osaltaan haastavat medikaalista näkemystä, jaottelu elämäntavan ja sairauden välillä ei ole yhtä tiukkarajainen ja antaa tilaa myös muunlaisille merkityksenannoille. Tällaiset sivustot usein tarjoavatkin mahdollisuuden myös paranemismyönteisen toiminnan (*pro-recovery*) ylläpitämiselle. (mt. 109–113.)

Vaikka pelkästään pro-anoreksia -ilmiö siis jakautuu erilaisine asemoitumisineen useihin eri leireihin, tämän lisäksi Internetissä on materiaalia, joka suoraviivaisemmin vastustaa pro-anoreksiaa. Tästä käytetään Internetissä nimitystä ”anti-pro-anoreksia” (anti-pro-ana). Oksasen ym. (2015) tutkimus

osoittaa, että YouTube'n anti-pro-ana -videot ovat suosituimpia ja herättävät positiivisempaa kommentointia kuin pro-ana -videot. Täten anti-pro-anoreksia -ilmiö toimii YouTube'ssa eräänlaisena käyttäjien tuottamana vastavoimana pro-anoreksia -ilmiölle. Syed-Abdulin (2013) tutkimus puolestaan osoittaa, että virallisten terveystahojen tuottamat anoreksian terveyshaittoja käsittelevät videot eivät ole yhtä suosittuja kuin pro-anoreksia -videot. Vaikka myös anti-pro-ana -videot käsittelevät anoreksian terveyshaittoja, ne ovat tyypillisesti yksityisten käyttäjien tuottamia videoblogeja, joissa henkilö kertoo esimerkiksi omista syömishäiriökokemuksistaan ja paranemisprosessistaan (ks. Oksanen ym. 2015). Videoblogit voivatkin jo genrensä puolesta herättää positiivisempaa vastaanottoa etenkin nuorten keskuudessa verrattuna esimerkiksi virallisten terveystahojen tuottamiin asiapitoisiin videoihin.

Rodgersin ym. (2015) meta-analyysi osoittaa, että pro-syömishäiriösivustoille altistuminen on yhteydessä suurempaan tyytymättömyyteen omaa kehoa kohtaan, laihdutukseen sekä negatiivisiin tunteisiin. Rouleau ja von Ranson (2011) puolestaan tiivistävät tutkimusten valossa pro-anoreksia -sivustojen mahdolliset haitat kolmeen ulottuvuuteen: näennäiseen sosiaaliseen tukeen, syömishäiriöisen käyttäytymisen vahvistamiseen sekä paranemisen ja avun etsimisen torjumiseen. Brotsky ja Giles (2007, 107) arvioivat juuri sosiaalisen tuen kenties pro-ana -yhteisöjen haitallisimmaksi ulottuvuudeksi esittämällä, että yhteisöjen tarjoama tuki on tietyllä tavalla näennäistä ja tarjoaa käyttäjilleen vain lyhytaikaista lohtua. Sen sijaan juuri pitkäkestoinen sosiaalinen tuki olisi tärkeä puskuri syömishäiriöihin liittyvien ongelmien suhteen. Lisäksi, vaikka pro-anat usein tiedostavatkin toimintansa haitallisuuden, voi yhteisön tarjoama tuki ja hyväksyntä ylläpitää ja vahvistaa syömishäiriöistä toimintaa ja estää halua parantua ja irtautua yhteisöstä (Csipke & Horne 2007; Whitehead 2010, 605–606). Avun hakeminen voi estyä esimerkiksi sen vuoksi, että syömishäiriöyhteisöissä ikään kuin normalisoidaan terveydelle haitallista toimintaa, mikä suojaa samalla sekä yksittäisten henkilöiden identiteettiä että koko yhteisöä (Gavin ym. 2008, 331).

Vaikka siis syömishäiriöyhteisöt voivat tutkimusten perusteella kannustaa terveydelle haitalliseen toimintaan ja estää avun hakemista, ei yhteys ole välttämättä niin suoraviivainen. Brotsky ja Giles (2007) arvioivatkin, että pro-ana -yhteisöjen suoraviivaisia negatiivisia vaikutuksia etenkin ei-syömishäiriöisiin yksilöihin on liioiteltu. Slavtcheva-Petkova ym. (2015, 51) puolestaan kritisoivat review-artikkelissaan, että tutkimuksissa korostetaan usein terveydelle haitallisten sivustojen kuten pro-syömishäiriösivustojen haittoja (*harm*), vaikka haitan käsitettä tarkoituksenmukaisempaa olisi usein puhua riskeistä (*risk*) (ks. myös Livingstone & Smith 2014). Lisäksi artikkelissa nostetaan esille se seikka, että esimerkiksi pro-syömishäiriöyhteisöt voivat tarjota myös arvokasta emotionaalista

tukea sen sijaan, että ne pelkästään edistäisivät teveydelle haitallisen toiminnan ylläpitämistä (ks. kuitenkin Brotsky & Giles 2007, 107). Csipke ja Horne puolestaan (2007) esittävät, että ennen kaikkea pro-syömishäiriösivustojen passiiviset selailijat voivat olla haavoittuvaisempia yhteisöjen negatiivisille vaikutuksille kuin sellaiset käyttäjät, jotka myös aktiivisesti osallistuvat keskusteluihin. Kyseisen tutkimuksen mukaan aktiivikäyttäjät hyödynsivät yhteisöjen tarjoamaa emotionaalista tukea, kun taas passiivikäyttäjät käyttivät sivustoja lähinnä edesauttamaan syömishäiriöisen toiminnan ylläpitämistä.

Pro-anoreksia -yhteisöjen mahdollisia riskejä ja haittoja tarkastellessa on syytä huomioida myös se, että kyseessä ei ole homogeeninen ilmiö, vaan se sisältää useita erilaisia alaryhmittymiä, joissa anoreksiaan asemoidutaan eri tavoin. Erilaiset asemoitumiset näkyvät ennen kaikkea siinä, konstruoidaanko anoreksia esimerkiksi sairaudeksi, häiriöksi, valinnaksi vai elämäntyyliksi. Nämä erot ilmenevät toisaalta eri sivustojen välillä kuin myös sivustojen sisälläkin. (Brotsky & Giles 2007; Csipke & Horne 2007; Conrad & Rondini 2010; Giles 2006; Strife & Rickard 2011.) Paranemismyönteisyyttä (*pro-recovery*) on tutkimuksissa lähestytty usein vastakkaisena pro-anoreksia -ilmiölle (esim. Yom-Tov ym. 2012), mutta käytännössä paranemismyönteinen ja pro-anoreksia -materiaali tyypillisesti limittyvät erilaisilla syömishäiriösivustoilla (Borzekowski ym. 2010), eikä kahtiajako ole aina mielekäs. Esimerkiksi paranemismyönteiseksi luonnehditut syömishäiriöyhteisöt voivat tarjota käyttäjilleen vinkkejä painonpudotukseen ja ylläpitää syömishäiriöisiä ihanteita (esim. Dias 2002, 39; Wilson ym. 2006). Täten jaottelu pro-syömishäiriöyhteisöihin ja paranemismyönteisiin syömishäiriöyhteisöihin on jokseenkin keinotekoinen, mikä tulisi huomioida myös sivustojen mahdollisia riskejä ja haittoja pohdittaessa.

Rouleau ja von Ranson (2011) esittävät, että sosiaalisten suhteiden vahvistaminen offline-ympäristössä voi vähentää halukkuutta etsiä välittyntä vertaistukea Internetistä ja täten mahdollisesti haitallisistakin yhteisöistä. Offline-suhteiden vahvistaminen voi kuitenkin olla hankalaa etenkin, jos syömishäiriöinen ei koe lähipiirin tai lääkäreiden ymmärtävän syömishäiriön monia ulottuvuuksia. Kuten Rich (2006, 289–291) esittää, syömishäiriöiset voivat usein kokea tulevansa väärinymmärretyiksi, etenkin jos syömishäiriötä lähestytään vain painon pudottamisen tai lisäämisen lähtökohdista. Richin (mt.) mukaan tällainen biomedikaalinen diskurssi, jossa lähtökohtana on sairauden näkyvyys, jättääkin huomioimatta syömishäiriön sosiaaliset ja emotionaaliset ulottuvuudet, sillä syömishäiriö ei aina näy ulospäin. Lisäksi, kuten Dias (2003, 39) toteaa, hoidon saaminen syömishäiriöön vaatii lääketieteellistä diagnoosia, jolloin tiettyjen kriteerien tulee täytyä. Avun hakeminen voikin estyä myös siksi, että henkilö pelkää tulevansa torjutuksi.

Tällöin tuen etsiminen Internetistä voi muodostua houkuttelevaksi vaihtoehdoksi.

Vaikka pro-anoreksiaan liittyvää materiaalia ja etenkin pro-anojen yhteisöllisyyttä on tutkittu melko paljon, on vähemmälle huomiolle jäänyt se monimuotoinen ryhmien välinen dynamiikka, joka liittyy kyseiseen ilmiöön (ks. kuitenkin Boero & Pascoe 2012; Giles 2006; Whitehead 2010). En näekään mielekkäänä rajata tutkimusta pelkästään ilmiön kannattajiin, vaan haluan huomioida myös ilmiön vastustajat ja ennen kaikkea sen monimuotoisen identiteettityön, joka erilaisiin kannanottoihin liittyy. Tärkeää on myös huomioida, että ihmiset reagoivat pro-anoreksia -sisältöön skaalalla äärimmäisen myönteisestä äärimmäisen kielteiseen, eivätkä ilmiön kannattajat ja vastustajat täten edusta kahta toisilleen selkeän vastakkaista kategoriaryhmää. Sen sijaan pro-anoreksiaa ja syömishäiriöitä yleisemminkin oikeutetaan ja kritisoidaan hyvin erilaisista lähtökohdista, mihin liittyy olennaisesti myös ryhmien välinen vertailu. Kuten Giles (2006, 471) esittää, pro-anojen yhteisöllisyys perustuu makrotasolla toisaalta yleisempään syömishäiriöisten kategoriaryhmään ja toisaalta mikrotasolla pienempiin alaryhmittymiin, jotka käyvät kamppailua identiteeteistä ja ryhmärajoista. Tämä kaksi tasoa huomioiva näkökulma on keskeinen myös omassa lähestymistavassani ryhmien väliseen vuorovaikutukseen.

4 RYHMIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS INTERNETISSÄ: KOGNITIIVINEN JA DISKURSIIVINEN NÄKÖKULMA

4.1 Identiteetin sosiaalisuus

Identiteettiteoriani yhdistää kahta melko vastakkaista teoriaperinnettä: kognitiivista sosiaalisen identiteetin teoriaa ja diskursiivistä lähestymistapaa. Sosiaalisen identiteetin teoria nojaa realistisen epistemologian mukaiseen käsitykseen siitä, että ihmisen kokemuksellisuudesta ja tietoisuudesta on mahdollista saada tutkimuksen avulla selville tosiasioita kuvaavaa tietoa. Kognitiivisten prosessien nähdäänkin suoraan heijastuvan kielessä ja käsitteissä. Diskursiivinen näkökulma puolestaan haastaa tämän ajatuksen kohdistamalla katseen kielenkäytön todellisuutta rakentavaan ulottuvuuteen ja erilaisiin merkityssysteemeihin. (Augoustinos ym. 2014, 48–49, 54.) Diskursiivinen tutkimusote kieltää mahdollisuuden päästä kielenkäyttöä ja vuorovaikutusta tutkimalla henkilön intentioiden, asenteiden ja faktojen äärelle. Olennaista on sen sijaan se, millaisin keinoin ja seurauksin näitä asiantiloja konstruoidaan. (Potter 1996, 64–66.)

Sosiaalisen identiteetin teorian (SIT) juuret sijoittuvat 1970-luvun alkuun. Henri Tajfel osoitti minimaalisten ryhmien kokeillaan, että sosiaalinen identiteetti ja oman sisäryhmän suosiminen aktivoituu jo pelkän ryhmäjaon perusteella ilman jäsenten keskinäistä tuntemista (Tajfel ym. 1971). Näiden minimaalisten ryhmien tutkimusten perusteella Henri Tajfel ja John Turner kehittivät sosiaalisen identiteetin teorian (Turner & Reynolds 2010, 14–15). Ennen SITiä vallitseva teoria ryhmien välisestä vuorovaikutuksesta oli Sherifin realistisen konfliktin teoria (*realistic conflict theory*), jossa ryhmien välisten konfliktien nähdään aina perustuvan todelliseen kilpailuun ryhmien välillä. Minimaalisten ryhmien kokeet osoittivat kuitenkin, että ryhmien väliset konfliktit eivät aina johdu todellisesta kilpailuasetelmasta, vaan ne voivat syntyä jo hyvin minimaalisissa olosuhteissa. (Tajfel ym. 1971; ks. Augoustinos ym. 2014, 27.)

Sosiaalisen identiteetin teoriassa sosiaalinen identiteetti nähdään osana yksilön minäkäsitystä. Se juontuu tietyn sosiaalisen ryhmän tai ryhmien jäsenyydestä ja yksilön tähän jäsenyyteen liittämästä emotionaalisesta merkittävydestä. (Tajfel 1974.) Sosiaalisen identiteetin teoria nojaakin vahvasti kognitiiviselle itsetunto-oletukselle, sillä ryhmäjäsenyydet nähdään ennen kaikkea tärkeänä positiivisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistajana (Burr 2007, 93–95). Sisäryhmän suosiminen ja ryhmävertailu on olennainen osa teoriaa, sillä positiivinen samaistuminen sisäryhmään edellyttää

vertailua ja erontekoa ulkoryhmiin. Tämä erottelu puolestaan edellyttää, että vertailun kohteena oleva ulkoryhmä on tietyiltä ominaisuuksiltaan riittävän samankaltainen, jotta vertailu olisi ylipäättään mielekästä. (Tajfel & Turner 1979.)

Sosiaalisen identiteetin teoria erottaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kaksi ääripäätä: yksilöiden välisen ja ryhmien välisen vuorovaikutuksen. Nämä ääripäät sijoittuvat vuorovaikutusjatkumon eri päihin, ja kaikki sosiaaliset tilanteet sijoittuvat tälle jatkumolle. Mitä lähemmäksi yksilöt tulkitsevat sosiaalisen tilanteen sijoittuvan ryhmien välisen vuorovaikutuksen ääripäähän, sitä yhtenäisempää ja homogenisoivampaa on jäsenten suhtautuminen ulkoryhmien jäseniä kohtaan. Tämä heijastaakin myös selkeää erontekoa ryhmien välillä eli sisä- ja ulkoryhmätietoisuutta. Sen sijaan yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen perustuva kanssakäyminen mahdollistaa enemmän monimuotoisuutta ja heterogeenistävää suhtautumista ulkoryhmien jäseniä kohtaan. Sosiaalinen kategorisaatio paikantuu siis olennaisesti lähemmäksi tämän vuorovaikutusjatkumon toista ääripäätä: ryhmien välistä vuorovaikutusta. (Tajfel 1978a.)

Vaikka sosiaalisen identiteetin teorian lähtökohtana on nimensä mukaisesti sosiaalisuus, teoria ei kuitenkaan huomioi identiteettien rakentumista jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa (esim. Giles 2006, 465; Lamerichs & Te Molder 2003; Wetherell & Potter 1992, 76). Ymmärränkin identiteetin kognitiivisen käsityksen lisäksi myös diskursiivisena ilmiönä, jolloin identiteettiä tuotetaan ja rakennetaan aktiivisesti sosiaalisissa tilanteissa (esim. Augoustinos 2014, 54–57; Suoninen 2012). Tällöin kiinnostavaksi tarkastelun kohteeksi nousee kielenkäytön avulla rakennetut ryhmäkuuluvuudet ja identiteetit. Erilaisten kategorisointien ja niihin liittyvien määreiden kautta täsmennetään sitä, kuinka hyväksyttävä kyseinen identiteetti on peilattuna kulttuurin odotuksiin, ja miten identiteetti mahdollisesti poikkeaa yleisesti hyväksytyistä moraalisisista odotuksista. Esimerkiksi pro-anaksi itsensä identifioiva henkilö voi rakentaa identiteettiään monella tavalla riippuen sosiaalisen tilanteen kontekstista ja vastapuheenvuoroista. Itselle ulkopuolelta annettu identiteetti voidaan myös torjua tai siitä voidaan käydä neuvottelua (ks. esim. Widdicombe 1998). Tiivistäen voisi sanoa, että sekä ulkopuolelta annetut että itse määritellyt kategorisoinnit rakentavat ihmisen identiteettiä tietynlaiseksi, ja identiteetit onkin usein mielekästä ymmärtää tämän dynamiikan tuotteiksi (Jokinen ym. 2004).

Identiteetin monitasoisuutta havainnollistaa Don Zimmermanin (1998) jaottelu mukana kulkevaan, tilanteeseen ja vuorovaikutukselliseen identiteettiin. Mukana kulkevalla identiteetillä tarkoitetaan tilanteesta toiseen suhteellisen pysyvinä säilyviä ominaisuuksia ja ryhmäjäsenyyksiä, kuten

esimerkiksi ikä ja sukupuoli. Tähän luokkaan kuuluu myös sellaiset ominaisuudet, joiden kautta tietty henkilö leimataan eli stigmatoidaan käsitteellisesti tietyn ominaisuuden eli tässä tapauksessa stigman kantajaksi. Tilanteinen identiteetti kattaa puolestaan sellaiset vuorovaikutustilanteiden rooleille perustuvat säännönmukaisuudet, joihin sekä identiteetin edustaja että muut toimijat orientoituvat ikään kuin luonnostaan ja ennakoivat tietynlaista kanssakäymistä. Vuorovaikutusidentiteetillä sen sijaan tarkoitetaan jatkuvasti rakentuvia ja muuntuvia vuorovaikutusasemia. Tällainen identiteetti tuotetaan usein kielellisten tekojen ja vihjeiden kautta eikä niinkään sanallisen nimeämisen avulla. Kaikki nämä identiteetin kolme tasoa ovat kuitenkin perustavalla tavalla yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi tilanteiset identiteetit toteutuvat pitkälti vuorovaikutusidentiteettien kautta, ja toisaalta myös mukana kulkeva identiteetti vaatii usein vuorovaikutusidentiteetin taseisia käytäntöjä etenkin kyseiseen identiteettiin orientoitumiseksi. (Zimmerman 1998; 87–106; ks. myös Suoninen 2012, 96–98.)

Vaikka sosiaalisen identiteetin teorian kognitiivinen näkökulma on jo epistemologialtaan melko vastakkainen lähestymistapa ihmisten keskinäistä toimintaa ja siinä rakentuvaa sosiaalista järjestystä korostavalle diskursiiviselle näkökulmalle, suuntaukset eivät kuitenkaan ole täysin toisensa poissulkevia. Tiukka jaottelu kahteen vastakkaiseen leiriin ei olekaan tutkimuksellisen asennoitumisen kannalta välttämättä mielekäs lähtökohta, vaan hedelmällisempää voikin olla kriittinen ja soveltava lähestymistapa molemmilla saroilla. Vaikka etenkin psykologisessa tutkimuksessa kognitiivinen ja sosiaalinen aspekti usein nähdään toisistaan irrallisina ilmiöinä, ne ovat ihmisten toiminnassa kuitenkin olennaisesti toisiinsa yhteenkietoutuneita (ks. Haslam ym. 2010, 373–374). Näkökulmat eivät täten ole täysin yhteismitattomia, sillä yksityisinä pidettyjä tekoja voidaan tarkastella myös sosiaalista järjestystä tuottavina tekoina (Juhila ym. 2012, 33; Järviluoma & Roivainen 1997). Analyysitasoni lähenee diskursiivista psykologiaa, jossa tarkastellaan subjektiviteetin ilmentymiä kielen käytön kautta (Juhila 1999, 173). Diskursiivisen psykologian lähtökohta tutkia psykologisina mieltämiemme käsitteiden ja teemojen, kuten vihan, asenteiden tai ennakkoluulojen ilmentymistä osana vuorovaikutusta, onkin eräs tärkeä ulottuvuus myös käyttämässäni analyysimenetelmässä, kategoria-analyysissä (Juhila ym. 2012, 34–35).

Myös Pekka Pälli (2003) on yhdistänyt väitöskirjassaan diskursiivista ja kognitiivista lähestymistapaa ryhmien tarkasteluun. Hän esittää, etteivät lähestymistavat ole toisiaan poissulkevia, vaan kognitiivinen jaottelu sisä- ja ulkoryhmiin sekä oman sisäryhmän suosiminen ilmenee myös diskursiivisella tasolla kategorisointeina ja ryhmäerotteluina. Ryhmäjäsenyyksistä puhuminen myös perustuu usein ikään kuin todelliselle ryhmäjäsenyydelle. Kielen avulla siis konstruoidaan

esimerkiksi tiettyyn ryhmäjäsenyyteen liittyvää toiminnallista ulottuvuutta ja sen merkitystä itselle. Lisäksi tiettyyn ryhmään kuuluvuutta ja kuulumattomuutta voidaan rakentaa samanaikaisesti, mikä ilmentää ryhmäjäsenyyksiin liittyvän identiteettityön ristiriitaistakin luonnetta. Pälli käyttää tästä esimerkkinä kategoriaa ”suomalaiset”. Kyseessä voi nähdä olevan todellinen ryhmittymä ihmisiä, johon on mahdollista identifioitua kognitiivisellakin tasolla, mutta suomalaisia ja suomalaisuutta kuitenkin jatkuvasti konstruoidaan kielen avulla tietynlaiseksi. (mt. 177–182, 188, 223–224.)

4.2 Sosiaalinen kategorisaatio ja ryhmävertailu

Kategorisaation teoriaperinne juontuu kognitiivisesta psykologiasta, jossa tarkastelun kohteena on ihmismielen tietoa käsittelevät prosessit. Kognitiivisen psykologian näkökulmasta kategorisaatio on olennaisesti yhteydessä siihen, miten ihminen ymmärtää maailmaa ja toimii siinä. (Juhila ym. 2012, 33; Billig 1987, 120–121.) Kognitiivisen ajattelutavan mukaisesti ympäristön luokittelu eli kategorisointi on välttämätöntä, koska ihmisen rajoittunut kognitiivinen kapasiteetti ei kykene huomioimaan ympäristöä ja sen yksilöllisiä eroja kaikessa rikkaudessaan ja monimuotoisuudessaan (Wetherell & Potter 1992, 36–37). Kategoriat ovatkin eräänlaisia todellisuuden rakennuspalikoita, joiden avulla ihmiset jäsentävät sosiaalista maailmaa (Potter & Wetherell 1987, 137).

Sosiaalinen kategorisaatio tarkoittaa siis sosiaalisen ympäristön luokittelua erilaisten ryhmäkuuluvuuksien kautta yksilön kannalta mielekkäällä tavalla. Tämä luokittelu perustuu esimerkiksi yksilön asenteisiin ja uskomuksiin, ja luo yksilölle käsitystä tämän omasta paikasta yhteiskunnassa suhteessa muihin. Sosiaalinen kategorisaatio ja sosiaalinen identiteetti kietoutuvat yhteen juuri ryhmäjäsenyyksien vertailussa. (Tajfel 1974/2010, 80–81.) Viittaus henkilön sosiaaliseen identiteettiin onkin samalla viittaus myös henkilön jäsenyyteen tietystä kategoriassa (Widdicombe 1998, 52–53). Sosiaalisen kategorisoinnin avulla tehdään erityisen näkyväksi ryhmien välisiä eroja; ihmisryhmiä kategorisoidessa perusjaottelu on ”me” ja ”he” (Juhila 2012, 178). Sosiaalisen identiteetin teorian mukaisesti ”me” tarkoittaa sisäryhmää ja ”he” vertailun kohteena olevaa ulkoryhmää. Annetut kategorijäsenyydet sitovat täten ihmisiä yhteen muiden saman jäsenyyden saaneiden kanssa (Juhila 2012, 183).

Kategorisaatio perustuu aina yksinkertaistamiseen, ja se usein vääristää luokiteltavan ilmiön monimuotoisuutta. Etenkin ennakkoluuloinen suhtautuminen tiettyä ihmisryhmää kohtaan perustuu tällaisille vääristymille ja stereotypioille. (Billig 1987, 125; Potter & Wetherell 1992, 37–38.) Billig

(1987) erottaa yleistämiseen perustuvalla kategorisaatiolla vastakkaisen prosessin eli partikularisaation. Nämä prosessit ovat kuitenkin olennaisella tavalla toisiinsa kietoutuneita ja edellyttävät toistensa olemassaoloa. Kun kategorisaatiossa yksittäinen asia sisällytetään yleisempään kategoriaan, niin partikularisaatiossa yksittäinen asia nähdään omana erityisenä yksikkönään. Ihmisillä on siis valmius sekä sisällyttää asioita yleisempiin kategorioihin että toisaalta nähdä asiat erityislaatuina. Täten kategorisoinnille ominaiset ennakkoluulot ja stereotypiat eivät hallitse sosiaalisen maailman jäsentämistä, vaan yhtä lailla on mahdollista jäsentää maailmaa myös yksityiskohtaisemmin ja suvaitsevaisemmin ilman stereotypisoivaa yleistämistä. Myös yleistävien kategorioiden valintaan liittyy olennaisella tavalla partikularisaatio, sillä tietyn kategorian valitseminen kuvaamaan tiettyä yksittäistä asiaa vaatii sen, että tämä kategoria nähdään jollain tavalla erityislaatuina verrattuna muihin mahdollisiin kategorioihin. (Billig 1987, 130–134.)

Kognitiivinen lähestymistapa painottaa kategorisointia mielensisäisenä automatisoituneena prosessina, jonka avulla maailma on hahmotettavissa mielekkäällä tavalla. Sosiaalista kategorisointia voidaan tarkastella kuitenkin myös diskursiivisemmasta näkökulmasta. Diskurssianalyttisessä lähestymistavassa vierastetaan kategorisoinnin redusoimista pelkästään mekaaniseksi ja automaattiseksi kognitiiviseksi prosessiksi, ja sen sijaan korostetaan kategorioiden käyttöön liittyvää tilanteisuutta ja aktiivista valintatyötä eri kategorioiden välillä (Potter & Wetherell 1987, 137). Erityisesti diskurssianalyysin alalajia edustavassa diskursiivisen psykologian suuntauksessa sosiaaliset kategorisoinnit nähdään tilanteisesti vaihtelevina, joustavina ja muuttuvina. Tämä perustuu sille ajatukselle, että vaikka kategorisointi itsessään on kielenkäytön vääjäämätön ominaisuus, on aina kuitenkin mahdollista tehdä valinta useamman eri kategorian välillä kuvaamaan esimerkiksi tiettyä henkilöä tai ryhmää. (Ruusuvuori 2005, 393–394.) Vaikka siis kategorisoinnin voi nähdä perustuvan yksilölliselle tarpeelle niputtaa sosiaalista ympäristöä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, ei kielen avulla tapahtuva kategorisointi ole tilanteesta toiseen samanlaista ja muuttumatonta. Tällöin kiinnostavaa onkin se, millaisia valintoja kategorioiden suhteen kulloinkin tehdään ja millaisin seurauksin. Kategorioiden tilanteinen käyttö ilmenee esimerkiksi kategorioiden avulla oikeuttamisena ja kritisoimisena, jolloin tietyt kategoriat saavat esimerkiksi syyllisyyden tai uhriuden määreitä (Billig 1987, 135; ks. myös Jokinen 1999, 142).

4.3 Toiseus ja poikkeavuus

Sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa poikkeavuutta lähestytään sosiaalisena ilmiönä. Howard Becker

(1983, 9) korostaa poikkeavuuden olevan aina sosiaalisissa käytännöissä tuotettua. Sosiaaliset ryhmät luovat sääntöjä, joiden rikkominen tuottaa yhteisössä poikkeavuutta ja ulkopuolisuutta. Poikkeavuus ei siis ole esimerkiksi tietyn käyttäytymismuodon pysyvä ominaisuus, vaan seurausta tiettyjen sosiaalisesti tuotettujen sääntöjen rikkomisesta. Poikkeavuuteen liittyy läheisesti Erving Goffmanin käyttämä stigman käsite. Goffmanin (1963, 12–15) mukaan stigma on ominaisuus, joka erottaa henkilön "normaalista" ja saa tämän vaikuttamaan ikään kuin turmeltuneelta ja vähempiarvoiselta ihmiseltä. Stigma perustuu sellaisten olettamusten rikkoutumiseen, jotka olemme määritelleet normaaleiksi ja hyväksyttäviksi. Kuten Becker poikkeavuuden käsitteellään, myös Goffman painottaa, ettei stigma ole tiettyihin asioihin liittyvä pysyvä ominaispiirre, vaan sosiaalisesti tuotettu ilmiö.

Scott ja Lyman (1970, 91) määrittävät poikkeavan henkilön kahden määreen kautta: poikkeavan yksilön toiminnan nähdään olevan uhka yhteiselle hyvälle, ja henkilön nähdään olevan vastuussa toiminnastaan. Douglas (1970, 3–5) puolestaan esittää, että poikkeavuus ja epämoraalisuus ovat ymmärrettävissä vain suhteessa hyväksyttävyyteen ja moraalisuuteen. Poikkeavuuden arviointi perustuu siis vertailuun oikean ja väärän välillä, eikä tämä eronteko olisi mahdollista ilman toisilleen vastakkaisia kategorioita. Samansuuntaisen ajatuksen esittää myös Stuart Hall (2002, 152–154) tarkastellessaan erontekojen perustavanlaatuisia tärkeyttä erilaisuuden ja toiseuden tuottamisessa kielitieteellisestä näkökulmasta. Esimerkiksi sanapariin valkoinen ja musta liitettävät merkitykset ovat mielekkäitä juuri siksi, että voimme erottaa ne vastakohdistaan sen sijaan, että olisi olemassa absoluuttinen ”mustuuden” tai ”valkoisuuden” olemus. Eroilla on siis väliä, koska ne ovat välttämättömiä merkityksen kannalta. Merkitys on täten riippuvainen vastakohtien välisestä erosta, mutta toisaalta tällaiset vastakohtaparit yksinkertaistavat maailmaa joko-tai -ääripäihin, mikä ei ole mielekästä maailman monimuotoisuuden ymmärtämisen kannalta. (Hall 2002, 152–154.) Vaikka Hall ei tässä yhteydessä puhukaan kategorisaatiosta, on semioottisen erottelun ja kategorisaation välinen yhteys kuitenkin ilmeinen (ks. myös Alasuutari 1999, 120). Yksinkertaistava luokittelu ääripäihin havainnollistaa kategorisaatioprosessin maailmaa redusoivaa voimaa. Myös poikkeavuuden leimalle otollinen kategoria vaatii tälle vastakkaisen, ei-poikkeavan kategorian olemassaolon, jotta keskustelu poikkeavuudesta ja moraalisisista merkityksenannoista olisi ylipäättään mielekästä.

Eräs yleisesti käytetty vertailun ja poikkeavuuden tuottamisen tapa on rakentaa rajoja ja eroja erilaisten ihmisryhmien välille. Tällainen poikkeavuudelle ja ei-poikkeavuudelle perustuva rajapuhe tuottaa helposti ihmisten luokittelua ja ulossulkemista. (Juhila 2012, 202.) Poikkeavuuden leimasta voi tulla jopa osa identiteettiä, jos ihminen alkaa määritellä itseään kyseisen leiman kautta (Burr 2007,

109). Poikkeavuus rakentaa siis vahvaa ulkopuolisuutta ja korostaa ryhmien välisiä eroja, mikä linkittyy sosiaalisen identiteetin teorian mukaiseen sisä- ja ulkoryhmäerotteluun. Ulkoryhmällä nähdään tällöin olevan poikkeavia ominaisuuksia suhteessa omaan sisäryhmään, ja äärimmillään ulkoryhmälle kohdistettu kategorisaatio voi saada dehumanisaation piirteitä (Haslam 2006; Leyens ym. 2006).

Haslam (2006) erottaa dehumanisaatiossa kaksi tasoa, joissa ihmisyyys ja sen kieltäminen näyttäytyvät erilaisina: animalistisen (*animalistic*) ja mekanistisen (*mechanistic*) dehumanisaation. Animalistisessa dehumanisaatiossa ihminen nähdään eläimenkaltaisena, ja ihmiselle erityislaatuiset (*uniquely human*) eläimestä erottavat ominaisuudet kielletään. Mekanistisessa dehumanisaatiossa puolestaan kielletään ihmisluonnolle ominaiset (*human nature*) piirteet, mikä objektivoi ihmisen eräänlaiseksi kohteeksi. Mekanistinen dehumanisaatio kytkeytyy äärimmäiseen ulkoryhmäkategorisointiin, sillä ulkoryhmä nähdään tällöin tyypillisesti vailla yksilöllisyyttä olevana homogeenisenä ryhmittymänä, eräänlaisena mekaanisena kohteena, johon henkilö ei pysty psykologisesti tai sosiaalisesti samaistumaan. Dehumanisaatio ilmenee usein etniseen taustaan liittyvänä vihamielisyytenä, mutta sitä esiintyy myös esimerkiksi sukupuoleen ja vammaisuuteen liittyen, sekä lääketieteen ja teknologian saralla ja monissa muissa arkipäiväisissä käytännöissä. (mt.)

Poikkeavuuteen liittyy vahvasti ulkopuolisuus, sillä poikkeavuuden leima on aina erottava tekijä sosiaalisessa toiminnassa. Tästä ulkopuolisuudesta ei kuitenkaan olla aina yksimielisiä, vaan ulkopuoliseksi ja väärin käyttäytyväksi leimattu henkilö ei välttämättä hyväksy muiden hänelle antamaa leimaa. (Becker 1983, 1–2.) Poikkeavuutta voidaankin myös vastustaa eri tavoin. Tähän vastustamiseen liittyy olennaisesti vastapuheen käsite. Vastapuheella tarkoitetaan sellaisia puhetapoja, joilla ihmiset pyrkivät kyseenalaistamaan, kieltämään tai muuttamaan heihin kohdistuvia määritelmiä (Jokinen ym. 2004, 11–12). Tyypillinen vastapuheen keino on pyrkiä normalisoimaan omaa toimintaansa ja täten ikään kuin puhua poikkeavuutta pois ja tuottaa itsensä tavallisena (Juhila 2012, 216). Vastapuhe kohdistuu aina kulttuurisesti vakiintuneisiin kategorioihin, joiden merkityksistä käydään neuvottelua ja tuotetaan vaihtoehtoisia määritelmiä. Ennen kaikkea vastapuhe näkyy juuri kulttuurisesti leimattuja identiteettejä kommentoivissa ja vastustavissa teoissa, joilla pyritään haastamaan kulttuurisesti vallitseva kategorisoinnin tapa. (Juhila 2004, 29.)

Vastapuheelle läheiseksi tulkittavissa oleva, vaikkakin hieman eri merkityksessä käytettävä käsite, on selonteko (*account*), joka tarkoittaa poikkeaviksi tulkituille asiantiloille ja teoille annettua selitystä. Siinä missä vastapuhe on kohdistettu lähinnä suojelemaan kulttuurisesti leimattua identiteettiä,

selonteot ovat sidoksissa laajempaan käsitykseen siitä, millainen järjestys normaalissa arkielämässä vallitsee ja milloin tämän järjestyksen nähdään rikkoutuneen. (Juhila ym. 2012, 21.) Vastapuheella siis vastustetaan negatiivista leimaa, kun taas selonteolla oikeutetaan ja normalisoidaan ulkopuolisten poikkeavaksi tulkitsemaa toimintaa. Koska sosiaalisesti hyväksytyjen sääntöjen rikkominen aiheuttaa aina moraalisen järjestyksen murtuman, se asettaa rikkojan selontekovelvolliseksi (Juhila 2012, 133, 141). Jos poikkeavalle toiminnalle annettu selonteko nähdään riittävänä, on selonteolla mahdollista myös ikään kuin neutralisoida poikkeavuuden leima (Scott & Lyman 1970, 91). Moraalisen järjestyksen rikkoutuminen ja siihen liittyvä selontekovelvollisuus ovat olennaisia tarkastelun kohteita myös käyttämässäni analyysimenetelmässä, jäsenkategoria-analyysissä. Käsittelenkin poikkeavuutta ja moraalista järjestystä lisää menetelmäluvussani kategoria-analyysin yhteydessä.

4.4 Vuorovaikutus ja anonymiteetti

Internetin keskusteluaineistoja tutkittaessa on tärkeää huomioida anonymiteetti ja sen mahdollinen merkitys puheenvuorojen rakentumisessa. Anonymiteetti onkin eräs tärkeä erottava tekijä tietokonevälitteisen ja kasvokkaisen sosiaalisen vuorovaikutuksen välillä (McKenna & Bargh 2000, 64). Anonymiteetti esimerkiksi keskustelupalstalla voi antaa eräänlaisen vapautumisen ja irtautumisen haastavasta identiteettityöstä, joka monien sivustojen käyttöön merkittäväällä tavalla liittyy (Boyd 2014, 43). Lisäksi anonymiteetin suojin voi vaalia esimerkiksi yhteiskunnan stigmatisoimaa identiteettiä ja löytää vertaistukea (McKenna & Bargh 2000, 63–64). Olennaista anonymiteetin tarkastelussa on kuitenkin huomioida sen monenlaiset tasot, sillä verkkoviestimet eroavat suuresti niiden tarjoaman anonymiteetin asteen suhteen (Keipi & Oksanen 2014, 3–4; Ristolainen ym. 2007, 277). Esimerkiksi YouTube:n käyttäjäprofiilit pohjautuvat usein nimimerkkeihin ja täten jonkinasteiseen anonymiteettiin, mikä voi olla hyödyllinen lähtökohta etenkin vihamielisen materiaalin levittämiseksi (Oksanen ym. 2014b). Anonymiteetin aste kuitenkin vaihtelee myös YouTube-käyttäjien kesken, sillä käyttäjät voivat itse päättää, kuinka paljon haluavat profiilien tiedoissa ja videoissaan tuoda esiin tietoja itsestään.

Anonymiteetin merkitystä Internet-vuorovaikutukselle on pyritty selittämään esimerkiksi sosiaalisen vihjeettömyyden teorian ja sosiaalisen identiteetin deindividuaatiomallin avulla (Ristolainen ym. 2007). Sosiaalisen vihjeettömyyden teorian (*reduced social cues*) mukaan tietokonevälitteisessä vuorovaikutuksessa jää pimentoon monenlaiset tärkeät sosiaaliset vihjeet kuten nonverbaaliseen

viestintään liittyvät seikat, jotka ovat läsnä kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Tämä visuaalinen anonymiteetti hämärtää ajatusta ruudun toisella puolella olevasta toimijasta, mikä voi madaltaa kynnystä aggressiivisempaan ilmaisuun. (Sproull & Kiesler 1986; ks. myös Ristolainen ym. 2007, 278.)

Sosiaalisen identiteetin teoriaperinteestä kumpuava sosiaalisen identiteetin deindividuaation malli (*social identity model of deindividuation effects, SIDE*) korostaa Internet-välitteisen vuorovaikutuksen sosiaalista ulottuvuutta. SIDE-malli esittää, että anonymiteetin myötä tietoisuus omasta persoonallisesta identiteetistä jää taka-alalle ja sosiaalinen identiteetti korostuu. Tällainen depersonalisaatioprosessi on SIDE-mallissa erityisen keskeinen. Anonymiteetin myötä myös muut toimijat havaitaan ennemmin ryhmäjäsenyyksien kuin yksilöllisen toimijuuden kautta, mikä voi aktivoida stereotypioita havaittua ulkoryhmää tai -ryhmiä kohtaan ja vahvistaa kiinnittymistä omaan sisäryhmään. (Reicher ym. 1995; Lea ym. 2001, 527; Spears ym. 2007, 254–255.) Vaikka SIDE-malli pyrkii korostamaan tietokonevälitteisen vuorovaikutuksen sosiaalisuutta, mallia on kuitenkin kritisoitu siitä, ettei se huomioi sitä monimuotoista identiteettityötä, joka myös online-vuorovaikutukseen olennaisesti sisältyy (esim. Lamerichs & Te Molder 2003). Tämä kognitiivisen lähestymistavan rajoittuneisuus ilmenee myös SIDE-mallin taustalla vaikuttavan sosiaalisen identiteetin teorian lähtökohdissa.

Edellä mainitut teoriat selittävät tietokonevälitteistä aggressiivista käyttäytymistä eri tavoin. Sosiaalisen vihjeettömyyden teorian valossa vihamielinen viestintä voi juontua sosiaalisten vihjeiden puutteesta, jolloin tietoisuus ruudun toisella puolella olevan ihmisen subjektiviteetista häivettyy. SIDE-mallin näkökulmasta vihamielisyys voi puolestaan juontua deindividuaation myötä korostuneista ryhmäeroista eli sisäryhmän suosimisesta ja ulkoryhmän näkemisestä stereotyyppisen negatiivisessa valossa. Aggressiivisesta, vihamielisestä ja loukkaavasta Internet-viestinnästä käytetään nimitystä ”fleimaus” (*flaming*) (O’Sullivan & Flanagin 2003; Moor ym. 2010; Kiesler ym. 1984, 1130). O’Sullivan ja Flanagin (2003, 84–85) ovat määritelleet fleimauksen tärkeäksi tunnusmerkiksi intentionaalisuuden eli vuorovaikutuksellisten normien tarkoituksellisen loukkaamisen erotuksena normien tahattomasta rikkomisesta. Moor ym. (2010) ovat YouTube-käyttäjää koskevassa kyselytutkimuksessa todenneet fleimauksen olevan hyvin tyypillistä kyseisessä kontekstissa, ja muodostuneen jopa eräänlaiseksi käyttäytymisnormiksi. He esittävät fleimauksen taustalla vaikuttaviksi mahdollisiksi ilmiöiksi muun muassa mukautumisen havaittuihin normeihin sekä vähentyneen tietoisuuden muiden ihmisten tunteista (vrt. Sproull & Kiesler 1986). Vaikka YouTube-käyttäjät fleimaavat osittain myös viihteellisessä tarkoituksessa, tyypillisempi tarkoitus

fleimauksessa on Moorin ym. (2010) mukaan kuitenkin eriävän mielipiteen ilmaiseminen kyseisen videon sisällön tai sen aiempien kommenttien suhteen.

Vaikka fleimaus on yleinen ilmiö Internetissä, sen määritelmästä ei kuitenkaan ole täyttä yksimielisyyttä. O'Sullivan & Flanagin (2003) ovat kritisoineet fleimaus-käsitteen epätarkkuutta ja sen konstruoimista pelkästään Internet-välitteisessä vuorovaikutuksessa esiintyväksi haitalliseksi toimintamuodoksi. Sen sijaan he korostavat vuorovaikutuksellisten normien huomioimista. Viestin vihamielistä sisältöä olennaisempaa on siis huomioida tilanteen vuorovaikutuskonteksti ja osapuolten välinen yhteistoiminnallinen aspekti. Ulkopuolinen tarkkailija voikin virheellisesti tulkita fleimaukseksi sellaista viestintää, joka perustuu osapuolten jaetulle ymmärrykselle kyseisen vuorovaikutustilanteen luonteesta. Toisaalta myös vuorovaikutuksen osapuolet voivat tulkita toisiaan väärin, ja vastapuoli voi esimerkiksi kokea kommentin fleimaavaksi, vaikkei kommentoija olisi intentionaalisesti näin tarkoittanutkaan. O'Sullivan ja Flanagin nimeävätkin todelliseksi flameksi (*'true flame'*) sellaisen kommentin, joka intentionaalisesti rikkoo vuorovaikutustilanteen normeja ja jonka sekä vastapuoli että tilanteen ulkopuolinen kokevat näitä normeja rikkovana. (mt. 70, 72–74, 85.)

Fleimauksen lisäksi Internet-vuorovaikutusta tarkasteltaessa on syytä huomioida myös Internet-ilmiö trollaus (*trolling*). Trollauksella tarkoitetaan Internetin sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvaa häiritsevää ja provokatiivista käyttäytymistä, jolla ei ole muuta näkyvää tarkoitusta kuin luoda kaaosta ja aiheuttaa pahennusta (ks. Buckels ym. 2014). Trollaus perustuukin yhteisesti jaettujen käyttäytymissääntöjen tietoiselle rikkomiselle, joka tapahtuu kielenkäytön avulla (Haythornthwaite 2007, 124). Myös YouTuben kommenttipalstat ovat hedelmällinen ympäristö trollaukselle. Omassa aineistossanikin voi nähdä olevan trollauksen kriteerit täyttävää materiaalia, mutta en pidä tätä ongelmana analyysin kannalta. Ymmärrän myös trollauksen kiinnostavana sosiaalisena ja seurauksellisena toimintana, joka vaikuttaa keskusteluiden kulkuun ja mahdollisiin vastapuheenvuoroihin (ks. myös McCosker 2014). Vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta trollauksen voikin ajatella tekevän läpinäkyväksi vallitsevaa moraalista järjestystä juuri rikkomalla yhteisiä käyttäytymissääntöjä.

5 AINEISTO JA METODOLOGIA

5.1 YouTube-profiilit: Aineiston keruu ja prosessointi

Tutkimusaineistoni koostuu YouTuben pro-anoreksia -materiaalia sisältävien käyttäjäprofiilien videokommenteista. Aineisto on täysin englanninkielistä. Koska tutkimuskohteenani on pro-anoreksia -ilmiö yleisellä tasolla sellaisena kuin se ilmenee Internetissä ja YouTube-sivustolla, ei englanninkielinen ja maailmanlaajuinen aineisto muodosta ongelmaa tulkintojeni kontekstualisoinnin suhteen.

Aineistonkeruuprosessini ajoittui aikavälille 15.10.2014 – 29.10.2014. Selaimessani oli hakuprosessin ajan käytössä yksityinen selaus, ja olin määritellyt sijaintini maailmanlaajuiseksi. Tarkoituksena oli minimoida ulkoisten tekijöiden kuten aiemman hakuhistoriani tai sijaintini mahdollisia vaikutuksia hakutuloksiin. Hakusanani aineiston etsimisessä olivat "*pro-ana*" ja "*anti-pro-ana*". Näiden antamien hakutulosten perusteella keräsin YouTubesta 25 pro- ja 25 anti-pro-anoreksiaan painottunutta suosituinta profiilia.

Kriteerini profiilien valinnassa olivat, että profiiliin on ladattu pro- tai anti-pro-ana -painotteisia videoita, ja näitä videoita on kommentoitu viimeisen 24 kuukauden aikana tai profiili on tuottanut syömishäiriöaiheista materiaalia viimeisen 24 kuukauden aikana. Jätin siis ulkopuolelle sellaiset profiilit, jotka eivät ole aktiivisia, tai joiden tuottamia syömishäiriövideoita ei ole kommentoitu viimeisen kahden vuoden aikana. Ulkopuolelle jätin myös sellaiset profiilit, joiden sisältö ja kommentointi eivät olleet pääosin englanninkielistä.

Lähtökohtaisesti määrittelin profiilin pro- tai anti-kategoriaan sen mukaan, miten kyseinen henkilö itse kategorisoi itsensä tai videosisältönsä esimerkiksi profiilin tai videon kuvauksessa. Jos esimerkiksi profiilissa oli videomateriaalia nimellä "*pro-ana*", määrittelin profiilin pro-ana -profiiliksi. Samoin jos henkilö esimerkiksi itse määritteli itsensä anti-pro-anaksi tai muuten toi ilmi kriittisen suhtautumisensa pro-anoreksia -ilmiötä kohtaan, määrittelin profiilin anti-pro-ana -profiiliksi. Vaikka "*anti-pro-ana*" ei ole tutkimuksellisesti kovin vakiintunut käsite, on jaottelu pro- ja anti-kategorioihin sikäli mielekäs lähestymistapa ilmiöön, että näitä käsitteitä käytetään aktiivisesti ilmiön sisällä (ks. Oksanen ym. 2015). Henkilöt kategorisoivat itsensä ja toisensa pääsääntöisesti jompaan kumpaan kategoriaan, vaikka näistä kategorioista ei aina ollakaan yksimielisiä ja niistä

käydään myös kamppailua.

Profiilien keräämisen jälkeen näiden 50 profiilin sisältämä data kerättiin systemaattisesti web crawler -ohjelmiston avulla. Teknisestä toteutuksesta vastasi tutkijatohtori David Garcia (ETH, Zürich) yhteistyössä *Hate Communities* -hankkeen kanssa. Kaikki profiilien sisältämät tiedot videoineen, kommentteineen ja esimerkiksi latauskertoineen kerättiin systemaattisesti tiedostoihin ja yhdistettiin myöhemmin yhteen aineistotiedostoon. Videoita profiileissa oli yhteensä 1071, ja kommentteja näihin 32 700 kappaletta. Koska joukossa oli runsaasti myös videoita, jotka eivät käsitelleet syömishäiriöitä, videolistasta karsittiin pois ei-syömishäiriöaiheiset videot. Kaksi koodaajaa kävi videot läpi, ja koodaustuloksia vertaamalla tehtiin koodaajien välisen reliabiliteetin testaus (*intercoder reliability*) Cohenin kappa käyttäen.¹ Kahden koodaajan välinen yksimielisyys syömishäiriöaiheisista videoista oli 91 % ja Cohenin kappa 0,82. Lopulliseen videolistaan sisällytettiin vain ne videot, jotka koodaajat olivat yksimielisesti merkinneet syömishäiriösisältöisiksi. Tämän tuloksena videoita jäi yhteensä 492, ja kommentteja 12 662 kappaletta.

Aineistoa läpikäydessä kävi nopeasti selväksi, että yli 12 000 kommenttia on turhan suuri määrä laadullista analyysiä varten etenkin gradun kokoisessa työssä. Aineistoon tutustumisen myötä päädyinkin rajaamaan aineistoni pelkästään pro-ana -profiilien videokommentteihin, ja jätin siis kokonaan aineistoni ulkopuolelle anti-pro-ana -profiilien videokommentit. Tämä pienensi aineistoa huomattavasti; jäljelle jäi 138 videota ja 2122 kommenttia. Rajausta oli perusteltu myös näkökulmani kannalta, koska mielenkiintoni kohdistui siihen, miten poikkeavuutta ja toiseutta tuotetaan pro-anoreksia -ilmiön kannattajien ja vastustajien välisessä keskustelussa. Tämä tematiikka oli vahvasti läsnä juuri pro-ana -videoiden kommenttipalstoilla.

Aineistoni profiileista valtaosa on profiilin tietojen perusteella naiseksi identifioituvia, ja joistakin profiileista sukupuoli ei käynyt selvästi ilmi. Yhtäkään selvästi mieheksi identifioituvaa ei profiileissa kuitenkaan ollut. Tämä on linjassa sen tutkimustiedon kanssa, että syömishäiriöt ja pro-anoreksia ovat hyvin naispainotteisia ilmiöitä. Varsinaisessa aineistossani eli profiilien videokommenteissa esiintyy kuitenkin kommentteja myös miehiksi itsensä kategorisoivilta. En ole kuitenkaan analyysini kannalta pitänyt olennaisena tarkastella kommenttoijien sukupuolista jakaumaa, eikä se olisi käytännössä mahdollistakaan profiilien mahdollisesti puutteellisten tai virheellisten tietojen vuoksi.

¹Minun lisäksi toinen videolistan koodaaja oli Markus Kaakinen. Reliabiliteetti-testit teki Atte Oksanen. Aineistojen ja koodaajien välisestä reliabiliteettitestauksesta ks. tarkemmin Oksanen ym. 2015.

5.2 Aineiston konteksti ja tutkimuseettiset kysymykset

Vuorovaikutusta analysoidessa kontekstuaalisuus on olennaista huomioida monine tasoinen. Diskursiivisessa lähestymistavassa kontekstin nähdään olennaisesti virittävän merkityssysteemien rakentumista. Tällöin analysoitavaa toimintaa tarkastellaan tietyssä ajassa ja paikassa, johon tulkinta pyritään suhteuttamaan. Konteksti voidaan jaotella karkeasti lause- ja episodikontekstiin, vuorovaikutuskontekstiin sekä kulttuuriseen kontekstiin. (Jokinen ym. 1993, 29–30.) Näistä tarkastelen lähemmin vuorovaikutuskontekstia, jota pidän erityisen olennaisena ulottuvuutena aineistoni suhteen.

Vuorovaikutuskontekstilla tarkoitetaan sellaisia vuorovaikutustilanteen ominaisuuksia, jotka ovat olennaisia puheenvuorojen rakentumisen ja tulkinnan kannalta. Esimerkiksi haastattelutilanne tai kokous muovaavat vuorovaikutuksen rakentumista tietyllä tavalla, mikä tulee huomioida myös puheenvuorojen tarkastelussa ja niiden tulkinnassa. (Jokinen ym. 1993, 31.) Omassa aineistossani laajempaa vuorovaikutuskontekstia määrittää Internet-ympäristö ja YouTube-videopalvelu. Tarkempi vuorovaikutuskonteksti määriytyy pro-anoreksia -videomateriaalin sisällön sekä kyseisen videon aiempien kommenttien perusteella. Juuri videoiden aihepiiri ja sisältö muodostavat olennaisen kontekstin kommentteille ja niiden tarkastelulle, sillä videosisällöt pitkälti fokuoivat käyttäjiä kommentoimaan sisällön kannalta relevantista aihepiiristä (Walther & Jang 2012, 4). Taustalla vaikuttaa kuitenkin myös laajempi kulttuurinen konteksti, jota vasten puheenvuorojen ja argumenttien voi nähdä rakentuvan.

YouTube on Internetin suosituin videopalvelu. Koska käytännössä kuka tahansa voi katsella ja osallistua kommentoimaan YouTubeen julkisia videoita, myös yleisösuhte on YouTubeessa monimutkaisempi kuin esimerkiksi suljetuilla syömishäiriöaiheisilla keskustelufoorumeilla. Tämä ei kuitenkaan mielestäni ole rajoittava vaan ennen kaikkea mahdollistava tekijä näkökulmani suhteen, sillä kiinnostavaa on juuri se, millaisia erilaisia asemoitumisia pro-anoreksia -ilmiötä kohtaan tuotetaan videoiden kommentteissa. YouTubeen konteksti on kuitenkin huomioitava esimerkiksi keskustelujen sävyn suhteen. Aineistoni koostuu pitkälti hyvin vihamielisistä kannanotoista ja kärkeivistä ilmauksista, minkä voi nähdä ilmentävän tietynlaista normia YouTubeen keskusteluiden luonteessa (Moor ym. 2010). Lisäksi pro-anoreksia -ilmiö itsessään herättää vahvoja mielipiteitä puolin ja toisin, mikä näkyy myös aineistossani. Kuten McCosker (2014) esittää, YouTubeessa

esiintyvää provosoivan vihamielistä kielenkäyttöä tulisikin tarkastella eräänlaisena dynaamisena voimana osana laajempaa kontekstia.

Internetin ja YouTubeen tarjoaman vuorovaikutuskontekstin huomioiminen on siis olennainen tekijä analyysin teossa. Tietokonevälitteisellä vuorovaikutuksella on kuitenkin hyvin erilaisia ilmenemismuotoja, joten yksittäistä verkkoympäristöä kuten YouTubea koskevaa tutkimusta ei ole mielekäästä yleistää kattamaan kaikkea verkkovuorovaikutusta (Ristolainen 2007, 277). Verkkovuorovaikutusympäristöt eroavat esimerkiksi vuorovaikutuksen samanaikaisuuden, anonymiteetin, modaliteetin ja spatiaalisten etäisyyksien suhteen (Smith ym. 2003, ks. myös Ristolainen 2007). Keskustelu YouTubeen kommenttipalstoilla ei esimerkiksi ole aina kovin sekventiaalisesti jäsentynyttä, mikä tulee ottaa huomioon myös analyysimetodin valinnassa. Vaikka kommenttipalstat ovatkin tietynlaisia vuorovaikutusaineistoja, esimerkiksi tiukan keskusteluanalyyttinen lähestymistapa ei olisi mielekäs tällaisen aineiston suhteen, jossa puheenvuorot eivät välttämättä suoraan kytkeydy edellisiin puheenvuoroihin, vaan vuorovaikutus voi koostua yksittäisistä kannanotoista. Sen sijaan väljempi diskursiivinen ja kategoria-analyyttinen lähestymistapa antaa sopivampia työkaluja tällaisen aineiston suhteen. Aineiston luonteen vuoksi olenkin analyysissäni tarkastellut kommentteja itsenäisinä yksiköinä, enkä esimerkiksi suhteessa videon aikaisempiin kommentteihin.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto luokitellaan usein niin sanottuun luonnolliseen ja ei-luonnolliseen aineistoon. Luonnollisella aineistolla (*naturally occurring data*) tarkoitetaan aineistoa, jonka sisältöön tutkija itse ei ole vaikuttanut, eikä tutkittava kohde ole millään tavalla häiriintynyt tutkimuksen suorittamisesta. Ei-luonnollisessa aineistossa tutkija puolestaan osallistuu tutkittavan yhteisön toimintaan esimerkiksi haastatteleamalla ihmisiä tutkimusta varten. (Alasuutari 1999, 84.) Oma aineistoni on tämän jaottelun mukaisesti luonnollista aineistoa, sillä en ole tutkijana vaikuttanut sen sisältöön, vaan pelkästään havainnoinut sitä ulkopuolisena. Tämä on tärkeä tekijä myös aineiston analyysissä. Esimerkiksi haastattelulla kerätyn aineiston kategorisointeja analysoidessa on olennaista huomioda, miten haastattelijan käyttämät kategoriat toimivat resursseina vastaajien orientoitumisessa tiettyihin kategorioihin (ks. Juhila ym. 2012, 85). Omassa aineistossani kategoriat sen sijaan ilmenevät luonnollisesti toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa.

Alasuutari (1999, 114–115) tekee tärkeän eron tutkimuksellisen faktanäkökulman ja näytänäkökulman välillä. Edellisellä tarkoitetaan käsitystä siitä, että käytettävä tutkimusmateriaali kuvastaa ulkopuolista todellisuutta enemmän tai vähemmän todenmukaisella tavalla. Sen sijaan

jälkimmäisessä näkökulmassa totuudenmukaisuuden vaatimus ei ole mielekäs tapa aineiston lähestymiseksi, vaan huomio kiinnittyy siihen, miten tutkimusaineistossa jäsennetään maailmaa erinäisten erottelujen ja luokittelujen kautta ikään kuin tutkittavan todellisuuden osana. Täten myös oma lähestymistapani edustaa näytenäkökulmaa jo aineistoni luonteenkin vuoksi, sillä faktanäkökulma olisi mielekäs vain sellaisen aineiston suhteen, jossa tutkimusmateriaalia, esimerkiksi haastattelupuhetta, lähestytään enemmän tai vähemmän todenmukaisina heijastumina todellisuudesta. Näytenäkökulmaan perustuvassa kulttuuristen jäsennyksien ja erottelujen tarkastelussa on kuitenkin tärkeää, että analyysi kohdistuu nimenomaan tekstissä itsessään oleviin luokitteluihin eikä tutkijan omiin konstruktioihin (Alasuutari 1999, 120–121; ks. myös Schegloff 2007, 476).

Aineistoni on julkista, joten sen käytettävyyteen ei liity merkittäviä tutkimuseettisiä ongelmia (vrt. Brotsky & Giles 2007), vaikka julkisuus ei täysin myöskään poista niitä (ks. Eysenbach & Till 2001). Aineisto-otteita käyttäessäni olen huomionut esimerkiksi sen, että henkilöt eivät ole tunnistettavissa, enkä ole tuonut ilmi käyttäjien nimimerkkejä tai muita mahdollisia tunnistetietoja. Koska kuitenkin käytän analyysin yhteydessä aineistostani suoria lainauksia, on hakukoneiden avulla käytännössä mahdollista jäljittää nämä kommentit ja niiden takana olevat profiilit YouTubesta. Aineiston julkisuuden vuoksi en kuitenkaan pidä tätä merkittävänä eettisenä ongelmana. Lisäksi YouTube käyttäjäprofiilit pohjautuvat edes jonkinasteiseen anonymiteettiin, eikä henkilökohtaisia tunnistetietoja ole usein profiileissa tuotu ilmi. En siis näe tutkimukseni aiheuttavan haittaa tutkittaville.

5.3 Diskursiivinen lähestymistapa

Laajana teoreettis-metodologisena viitekehyksenäni on sosiaalinen konstruktionismi, joka kytkeytyy epistemologialtaan relativistiseen kielikäsitykseen (Burr 2003). Ymmärrän siis kielenkäytön tilanteisena toimintana, joka rakentaa todellisuudesta erilaisia versioita sen sijaan, että se vain reaalisesti kuvastaisi olemassa olevia tosiasioita. Realistista kielikäsitystä edustava faktanäkökulma ei olisi oman näkökulmani kannalta mielekäs lähtökohta, koska huomioni on ennen kaikkea puhetavoissa ja argumentoinnissa. Suhtautumiseni sosiaaliseen konstruktionismiin on kuitenkin maltillinen, enkä siis kiellä kielen ulkopuolista reaalitodellisuutta. Esimerkiksi syömishäiriöt ovat reaalisesti olemassa olevia sairauksia, joita kuitenkin konstruoidaan keskusteluissa jatkuvasti (Valkendorff 2007, 37). Ymmärrän myös identiteettien muodostuvan kognitiivisten ja diskursiivisten

prosessien välisessä dialogissa. Diskursiivisella tasolla tarkastelen sitä, miten kielenkäytön avulla todellisuutta konstruoidaan, ja millaista argumentaatiokamppailua tähän todellisuuden eri versioiden rakentamiseen liittyy.

Internet tarjoaa monenlaisia ympäristöjä tutkia kielen avulla jäsennettyä sosiaalista todellisuutta (Markham 2004, 97). Diskursiivisessa lähestymistavassa on olennaisena tarkastelun kohteena se, miten kieltä käyttäessämme merkityksellistämme ne kohteet, joista puhumme tai kirjoitamme. Sosiaalisesti jäsennetyt merkityssysteemit ovat tässä keskeisiä, sillä merkitykset muotoutuvat ja rakentuvat suhteessa toisiinsa perustuen niiden keskinäiseen erottumiseen erilaisten luokitteluiden avulla. Juuri näiden merkitysten ja sosiaalisen todellisuuden jatkuva rakentaminen on olennaista, sillä merkityssysteemit rakentuvat aina osana erilaisia sosiaalisia käytäntöjä. (Jokinen ym. 1993, 9, 18–20.) Koska kieli on olennainen osa inhimillistä toimintaa ja liittyy monin tavoin suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan, kielenkäytön tutkiminen mahdollistaa olennaisesti myös syvällisemmän ymmärryksen yhteiskunnasta, kulttuurista, ajasta ja paikasta (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13).

Analyysimenetelmänä käytän jäsenkategoria-analyysiä, joka kytkeytyy monilta osin vuorovaikutuksellisuutta ja kielen seurauksellisuutta tarkasteleviin etnometodologian ja sosiaalisen konstruktionismin metoditraditioihin. Näihin traditioihin kuuluu kategorioiden analyysin lisäksi keskustelunanalyysi, diskurssianalyysi sekä narratiivisen ja retoriikan tutkimuksen eri suuntaukset. Nämä menetelmät ovat pitkälti limittäisiä ja toisiaan täydentäviä, ja esimerkiksi kategorioiden käytöllä ja tarkastelulla voi nähdä olevan oma paikkansa kaikissa näissä suuntauksissa. (Jokinen ym. 2012, 10–11.) Jäsenkategoria-analyysiin sovellankin välineitä myös retorisestä analyysistä, sillä näen näiden kahden lähestymistavan tukevan toisiaan ja olevan mielekkäitä erityisesti oman näkökulmani kannalta.

5.4 Jäsenkategoria-analyysi

Jäsenkategoria-analyysi (*membership categorization analysis, MCA*) pohjautuu Harold Garfinkelin luomaan etnometodologiseen tutkimusperinteeseen, jota Harvey Sacks kehitti 1960-luvulla kategoria-analyyttiseen suuntaan. Sacksin tuotannon kulmakivet jaetaan usein varhaisempaan jäsenkategorisoinnin analyysiin ja myöhempään keskustelunanalyysiin. Menetelmien olennainen ero syntyy jo soveltuvien aineistotyyppien myötä, sillä keskustelunanalyysi vaatii aineistokseen keskustelun, kun taas jäsenkategoria-analyysiä voi soveltaa lähes kaikenlaisiin puhe- ja

tekstiaineistoihin, ja lisäksi erilaiseen visuaaliseen materiaaliin. Menetelmien eroista huolimatta ne eivät kuitenkaan ole tiukasti toisensa poissulkevia, ja niitä käytetäänkin usein tutkimuksessa täydentämään toisiaan. (Juhila ym. 2012, 17, 24–25, 82; Järviluoma & Roivainen 1997.)

Jäsenkategorisointi perustuu ajatukseen siitä, että arkielämässä tunnistamme ihmisiä tiettyjen kategorioiden jäseniksi, ja nämä kategorijäsenyydet suuntaavat toimintaamme (Juhila ym. 2012, 17, 27). Laajemmin ajateltuna kategorisointi on tietyn yksittäisen asian sisällyttämistä laajempaan ja yleisluontoisempaan luokkaan eli kategoriaan, mikä on olennainen ulottuvuus kaikessa kielenkäytössä (Billig 1987, 121). Jäsenkategoria-analyysissä kategorisointi nähdään ennen kaikkea kulttuurisena toimintana, jossa kategoriat ovat eräänlaisia kulttuurisia resursseja, eivätkä niinkään kognitiivisia ja automatisoituneita prototyyppejä (Juhila ym. 2012, 33; Järviluoma & Roivainen 1997).

Sacksille kategoriat ja luokittelut edustivat keskeistä mekanismia sosiaalisen järjestyksen tuottamisessa. Hän kritisoi sosiaalitieteellisen tutkimuksen usein lähtökohtaista oletusta tiettyjen arkikielen kategorioiden kuten iän tai sukupuolen selitysvoimasta ihmisen käyttäytymistä selittävänä tai jäsentävänä tekijänä. Sen sijaan hän piti perustellumpana tutkia sitä, miten ihmiset käyttävät kategorioita jokapäiväisessä elämässään ja merkityksellistävät niitä osana keskinäistä vuorovaikutustaan. (Ruusu vuori 2005, 393–394.) Jäsenkategorisoinnissa on aina läsnä sekä kollektiivisia merkityssisältöjä kantavia kategorioita että vuorovaikutuksessa alati muuttuvia tilannekohtaisia kategorisointeja (Järviluoma & Roivainen 1997).

Ihmisten kategorisointiin kytkeytyy aina sekä kuvauksen tekeminen että valinnan mahdollisuus (Schegloff 2007, 463). Olennainen ulottuvuus kategorisoinnissa onkin se, että henkilöitä on mahdollista kuvata hyvin monenlaisten kategorioiden kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi ikä, sukupuoli, ammatti ja kansallisuus. Kuten Jayyusi (1991, 237) esittää, Sacks teki jäsenkategorisoinnissa tärkeän erottelun sopivan (*appropriate*) ja oikean (*correct*) kuvauksen välillä. Vaikka siis tiettyä henkilöä on mahdollista kuvata useiden eri kategorijäsenyyksien avulla, olennaista kategorisoinnin tarkastelussa on juuri se, mikä kategorijäsenyys kaikista mahdollisista vaihtoehdoista herätetään henkiin tietyssä tilanteessa, eli mikä ikään kuin määrittyy muita sopivammaksi tietyssä yhteydessä (ks. myös Juhila ym. 2012, 78). Tällöin erityisen kiinnostavaksi nousee myös valittujen kategorisointien seurauksellisuus.

Sacks näki kategoriat nimenomaan personoituina eli ihmisiä koskevinä kuvauksina, mutta kategoria-

analyysin uudemmissa suuntauksissa on tutkittu myös esimerkiksi fyysisiin objekteihin, ympäristöön ja paikkoihin liittyvää ei-personoitua kategorisointia (ks. Juhila ym. 2012, 58). Eräs tärkeä erottelu personoitujen kategorioiden tarkastelussa on se, käytetäänkö näitä kategorioita itsekategorisaatioon vai toisten kategorisaatioon, sillä esimerkiksi kuvausten tekeminen ja seurauksellisuus näyttäytyvät näissä erilaisina. Olennaista on siis se, määrittelevätkö henkilöt itse oman kategoriajäsenyytensä vai annetaanko se heille ulkopuolelta. (Juhila ym. 2012, 55–56.)

Jayyusi (1984, 20) tekee eron jäsenkategorioiden (*membership category*) ja jäsenkategorisoinnin (*membership categorization*) välillä. Näistä edellinen tarkoittaa yksinkertaisia kulttuurisesti saatavilla olevia kategoriakäsitteitä, kuten lääkäri, äiti tai lapsi. Jälkimmäinen puolestaan tarkoittaa sitä aktiivista tekemistä, miten ihmiset kategorisoivat muita ihmisiä tiettyihin kategorioihin liittäen näihin kategorioihin tietynlaisia ominaisuuksia. Kategorisointi pitää sisällään siis kuvauksen, eli ajatuksen siitä, millainen joku on kategoriansa edustajana. Jayyusi käyttää tästä esimerkkejä mukava mies, älykäs nainen ja vaarallinen kuski. Kategorisointiin ja sen seurauksellisuuteen liittyy olennaisesti siis sekä valittu kategoria että sille annettu kuvaus. Kategorioilla on myös itsessään voimakas selitysvoima, ja usein kategorioilla pyritäänkin selittämään esimerkiksi outoja ja ei-toivottavia tapahtumia (Juhila 2012, 151–152).

Kategoriat pitävät sisällään kulttuurisesti jaettua tietoa, joka pohjautuu ihmisten keskinäisessä toiminnassaan rakentamalle kulttuuriselle tietovarannolle. Arjen kanssakäyminen ja sosiaalinen yhteiselo perustuvatkin pitkälti oletukselle siitä, että yhteisön jäsenet tulkitsevat maailmaa suunnilleen samalla tavalla, ja täten myös kategorioihin liittyvä tieto on yhteisesti jaettua. (Juhila ym. 2012, 46–47.) Sacks (1992, 40–41; ks. myös Schegloff 2007, 469) kuvasi kategorioita termillä ”päätelmärikkaus” (*inference-richness*), jolla hän tarkoitti ihmisten arkipäiväisessä elämässä yhteisesti jaettua käsitystä tiettyjen kategorioiden sisältämistä ominaisuuksista. Sacksin (1992, 236) käyttämä tunnettu esimerkki kategorioiden kulttuurisesta selitysvoimasta ja kategorioiden päätelmärikkaudesta on lyhyt tarina: ”vauva itki, äiti nosti sen ylös”. Olennaista tässä tarinassa on sen pohtiminen, mikä saa meidät kuulemaan tarinan juuri tietyllä tavalla. Oletamme automaattisesti, että äiti on juuri kyseisen vauvan äiti, ja että jälkimmäinen tapahtuma on seurausta edellisestä. Voimme myös olla melko varmoja, että muutkin kuulevat tarinan juuri tällä tavalla. Kyseinen esimerkki tekeekin näkyväksi kulttuurisen voiman sen suhteen, kuinka samalla tavalla merkityksellistämme tiettyjä asioita hyvinkin niukan informaation valossa.

Jäsenyyuskategorisointi pitää sisällään sääntöjä ja periaatteita, jotka ohjaavat ymmärrystämme

maailman jäsentämisessä. Sacks (1992, 238) käytti nimitystä jäsenyysskategorisointiväline (*membership categorization device*) tietystä toisiinsa liittyvästä kokoelmasta kategorioita sekä joukosta sääntöjä, joilla näillä kategorioita sovelletaan. Esimerkiksi äidin, isän ja lapsen kategoriat kuullaan osana perheen kategoriakokoelmaa. Jos toisiinsa läheisesti liittyviä kategorioita on vain kaksi, puhutaan kategoriaparista (*standardized relational pair*), jollaisia ovat esimerkiksi vanhempilapsi, aviomies-vaimo tai naapuri-naapuri (Coulter 1991, 43–44). Sacksin esimerkkitarinassa ”vauva itki, äiti nosti sen ylös” vauva ja äiti muodostavat selkeän kategoriaparin. Nämä toisiinsa yhteydessä olevat kategoriat sisältävät tiettyjä kulttuurisia odotuksia esimerkiksi oikeuksineen ja velvolluuksineen. Tunnistamme esimerkiksi itkun vauvalle tyypilliseksi kategoriasidonnaiseksi toiminnaksi, johon äidillä on velvollisuus vastata asianmukaisella tavalla. Kategoriat voivat kuitenkin kuulua useisiin erilaisiin kokelmiin (Coulter 1991, 42). Esimerkiksi vauvan kategoria kuuluu toisaalta elämänvaiheen ja toisaalta perheen kategoriakokoelmaan. Eräs olennainen aspekti kategorioiden käytössä ja tulkinnassa onkin se, millaisten kokoelmien kautta niihin milloinkin viitataan. (Ruusuvuori 2005, 395.)

Jäsenyysskategorisointivälineen sovellussääntöjä ovat johdonmukaisuussääntö, kuulijan maksiimi sekä taloudellisuussääntö. Johdonmukaisuussääntö (*consistency rule*) tarkoittaa, että yhden ihmisen saama kategorisaatio tietyssä tilanteessa johdattaa kategorisoimaan myös muut ihmiset samanlaisen jäsenyyden kautta. Tähän liittyy läheisesti myös kuulijan maksiimi (*hearer's maxim*). Se tarkoittaa, että jos kahden tai useamman jäsenkategorian voi nähdä kuuluvan samaan kategoriakokoelmaan, ne yleensä myös kuullaan niin. Täten esimerkiksi äidin ja vauvan kategoriat nähdään kuuluvaksi perheen kategoriakokoelmaan. (Sacks 1992, 239.) Taloudellisuussääntö (*economy rule*) puolestaan tarkoittaa, että jo yhden kategorian käyttäminen on usein riittävä kuvaamaan tiettyä ihmistä tai ihmisryhmää, vaikka olisi mahdollista käyttää useampiakin kategorioita (Schegloff 2007, 471).

Kategoriat eivät aina esiinny suoraan nimettyinä, vaan niiden olemassaolosta voivat vihjata erinäiset kategoriasidonnaiset määreet ja toiminnot (*category-bound activities*). Kategorian voi siis päätellä, vaikka sitä ei suoraan mainittaisikaan. (Sacks 1992, 241–242; ks. myös Schegloff 2007, 470.) Esimerkiksi sairaalloinen laihduttaminen ja syömisen vältteleminen ovat anorektikon kategorialle tyypillisiä toimintoja. Vihjeiden perusteella tehtävä tulkinta perustuu aina kuitenkin tulkitsijan omaan kulttuuriseen kategoriatietoon, mikä on tärkeää huomioida myös tutkijan roolissa (Juhila ym. 2012, 69).

5.4.1. Moraalinen järjestys, poikkeavuus ja selonteot

Jäsenkategoria-analyysin avulla on mahdollista tunnistaa ja tarkastella ihmisten jokapäiväisessä toiminnassa vallitsevia moraalisia jäsennyksiä, jotka ilmenevät kategoriavalintojen kautta (Ruusuvaara 2005, 396). Kategorioille kulttuurisesti liitetyt oikeudet ja velvollisuudet edustavat käsitystä moraalista järjestyksestä eli siitä, mikä on ikään kuin luonnollista ja normaalia (Juhila 2012, 134). Kategorioiden käyttöön sisältyvä moraalinen ulottuvuus liittyykin ennen kaikkea kategorioiden sisältämiin ominaisuuksiin (*category bound activities*), jotka ovat kulttuurisesti jaettuja. Esimerkiksi äidin ja lapsen kategorioihin kulttuurisesti liitetyt oikeudet ja velvollisuudet osoittavat käytännössä, että näihin kategorioihin liitetty tieto on perustavalla tavalla moraalisesti jäsentyntä. (Jayyusi 1991, 240–242.) Sacksin (1992) esimerkkiä ”vauva itki, äiti nosti sen ylös” mukaillen: jos äiti ei nostaisi itkevää vauvaa syliinsä, se herättäisi kysymyksiä ja asettaisi äidin selontekovelvolliseksi. Kulttuurinen tietomme pitää sisällään ajatuksen siitä, että vauvalla on oikeus saada äidiltä hoivaa, ja äidillä on velvollisuus vastata lapsen itkuun hoivaa tarjoamalla. Jos äiti laiminlyö tämän kategoriasidonnaisen velvollisuutensa, hän rikkoo vauvan ja äidin kategoriapariin liittyvää moraalista järjestystä ja joutuu täten myös antamaan selonteon poikkeavalle toiminnalleen.

Kategoria-analyttinen kiinnostukseni on erityisesti poikkeavuuden kategorisaatiossa. Poikkeavuuden kategorisaatiossa tiettyjen ihmisten tai ryhmien ominaisuuksien tai toiminnan nähdään olevan ristiriidassa tiettyihin normatiivisiin odotuksiin suhteutettuna. Monet kulttuuriseen tietoon perustuvat stereotypisoivat kategorisaatiot, kuten esimerkiksi mielisairaana tai rikollisen kategoriat, ovat suoraan liitettävissä poikkeavuuteen (Juhila 2012, 191, 197). Jayyusi (1984, 48) puolestaan esittää, että etenkin moraalisesti järjestäytyneet ryhmät veloitteineen, uskomuksineen ja arvoineen ovat sellaisia, joiden yksittäisten jäsenten toiminta helposti yleistetään koko ryhmään ja juuri tämän kyseisen ryhmän jäsenyyteen. Myös pro-anat voi nähdä tietyllä tavalla moraalisesti järjestäytyneenä ryhmittymänä, joiden toiminta ja arvomaailma perustuvat pitkälti samanlaisille tavoitteille ja ihanteille. Täten myös yksittäisen pro-anan toiminta on helposti yleistettävissä koko pro-anojen kategoriaryhmään.

Poikkeavuuden tuottamisessa korostuu erityisen vahvasti kategorisoinneilla rakennettava moraalinen järjestys (Juhila 2012, 190). Moraaliset käsitykset siitä mikä on oikein ja väärin tai hyväksyttävää ja ei-hyväksyttävää, ovat merkittävä argumentoinnin ja erimielisyyksien kohde ihmisten välisessä toiminnassa (Douglas 1970, 14–15). Poikkeavuuden tuottamiselle sosiaalisena toimintana onkin olennaista, että itselle ulkopuolisen ryhmän eli ulkoryhmän jäsenet nähdään erilaisina suhteessa

omaan ryhmään, ja heidän käyttäytymisensä tai ominaisuutensa nähdään väärinä ja ei-hyväksyttävänä. Poikkeavuuden tuottamisen prosessissa korostuu siis jaottelu "meihin" ja "heihin", ja toiseuden tuottaminen näyttäytyy usein hyvin leimaavana ja stereotyyppisenä. (Juhila 2012, 175–180, 190–197.) Kuten myös Becker (1963) esittää, niin poikkeavuutta ei nähdä esimerkiksi tietyn ryhmän automaattisena ominaismääränä, vaan poikkeavuus määritellään aina sosiaalisesti ihmisten välisessä toiminnassa. Jaottelu "meihin" ja "heihin" kytkeytyy olennaisesti myös sosiaalisen identiteetin teoriaan.

Vertailuun ja poikkeavuuden kategorisaatioon liittyy myös konfliktoituvat ryhmäjäsenyydet. Tämä pohjautuu sille lähtökohdalle, että kategorisoinnissa on aina valtava määrä erilaisia vaihtoehtoja, joista valita tietty kategoria ja kyseisen kategorian sisältämät määreet kuvaamaan tiettyä ihmistä. Konfliktoituvissa ryhmäjäsenyyksissä sama ihminen määritellään sellaisten kategorijäsenyyksien kautta, joihin liittämämme kategoriamääreet ovat keskenään ristiriitaisia. (Buttny 2004, 7–8; ks. myös Juhila 2012, 204–205.)

Erilaisiin kategorijäsenyyksiin liittyy usein kamppailua sen suhteen, kenen nähdään olevan tietyn kategorian kompetentti jäsen, ja millaisia ominaisuuksia ja toimintoja kyseisen kategorian jäsenen tulisi täyttää onnistuakseen kategorian jäsenenä. Esimerki lääkärin kategorialta odotetaan tietynlaista toimintaa, ja lääkärin kompetenssi voi tulla haastetuksi, jos hän esimerkiksi asettaa rahalliset intressit potilaiden hoidon edelle. (Jayyusi 1984, 44–45.) Kamppailu kategorijäsenyydestä korostuu etenkin rajoiltaan häilyvissä kategorioissa, joissa henkilön tulee täyttää tietynlaiset tunnusmerkit esimerkiksi ulkonäköön ja käyttäytymiseen tullakseen hyväksytyksi kyseisen kategorian jäseneksi (Jokinen 1999, 135–136). Tämän identiteetikamppailun voi nähdä kuuluvan olennaisena osana etenkin erilaisiin alakulttuureihin. Widdicombe (1998) esittää haastatteluaineistoonsa nojaten, että nuorten alakulttuureihin liittyvät kategorijäsenyydet kuten esimerkiksi punkkarin tai gootin kategoria eivät ole yksiselitteisiä, vaan niihin orientoitutaan monin eri tavoin myös kyseisen alakulttuurin sisällä. Kategorioiden kulttuurisesti jaetut määreet toimivat enemmänkin resursseina oman identiteetin työstämisessä, ja näitä määreitä voidaan tarvittaessa herättää henkiin, muokata toisenlaisiksi tai kieltää kokonaan. Myös pro-anan kategoriaan liittyy kamppailua siitä, kuka on "wannabe" ja kuka puolestaan "autenttinen" pro-ana (esim. Giles 2006; Whitehead 2010).

Kategorijäsenyydessä epäonnistuminen voidaan nähdä jopa moraalisesti tuomittavana (Blum 1970, 44–51). Juuri kategorijäsenyyksiin liittämämme kulttuurinen tieto on olennainen resurssi sosiaalisen maailman jäsentämisessä mielekkäällä tavalla. Jos tietyn kategorian jäsen syystä tai toisesta

käyttäytyy kategorijaäsenyyteensä nähden poikkeavalla tai epätyypillisellä tavalla, odotamme tällaiselle oudolle käyttäytymiselle selontekoa. (Potter & Wetherell 1987, 129.) Moraalisen järjestyksen olemassaolo tulee erityisen hyvin näkyväksi kategoriasidonnaisten määreiden kuten oikeuksien ja velvollisuuksien murtuessa. Tällaisiin moraalisiin murtumiin liittyy vahva selontekovelvollisuus. (Juhila ym. 2012, 69–72; Juhila 2012, 132–133, 141.) Moraalisesta järjestyksestä ei ole ulospääsyä, sillä moraalinen ulottuvuus on perustavalla tavalla läsnä kaikessa kielenkäytössä ja ihmisten välisessä toiminnassa (Jayyusi 1991, 246).

Kategoria-analyysiin sopii hyvin monenlaiset aineistot, sillä kategorioita on lähes kaikkialla ja kaikenlaisissa aineistoissa. Kirjoitetun tekstin, puheen ja vuorovaikutusmateriaalin lisäksi kategorioita voi löytää myös visuaalisista aineistoista sekä ei-verbaalisesta viestinnästä. (Juhila 2012, 82–83.) Oma aineistoni on eräänlainen vuorovaikutusaineisto, jossa käydään keskustelua pro-anoreksia -ilmiöstä. Kommentit ilmiön puolesta ja sitä vastaan perustuvat pitkälti argumentointiin omien näkemysten puolesta. Kategorioiden käyttö onkin eräs tärkeä vakuuttamisen väline (Jokinen ym. 2012, 11), mikä tekee kategorisoinnin retorisen tarkastelun mielekkääksi.

5.4.2 Kategoriat ja retoriikka

Tarkoituksenani ei ole käyttää retorista analyysiä erillisenä menetelmänä kategoria-analyysin lisäksi, vaan soveltaa retorisen analyysin välineitä kategoria-analyyttiseen tarkasteluun. Retorisia keinoja analysoimalla on mahdollista tutkia esimerkiksi sitä, miten faktoja konstruoidaan, miten identiteettejä tuotetaan ja miten erilaisia kategorisointeja rakennetaan, vahvistetaan tai kyseenalaistetaan. Lisäksi retorinen analyysi mahdollistaa sen tarkastelun, miten erilaisia asioita oikeutetaan tai vastustetaan, ja tuotetaan joko normaaleina tai epänormaaleina. (Jokinen 1999, 156.) Kaikki nämä elementit ovat keskeisiä myös omissa tutkimuskysymyksissäni. Retoriikan tutkimuksella on useita eri suuntauksia, mutta tässä tutkielmassa lähestyn retoriikkaa pitkälti retorisen diskurssianalyysin lähtökohdista.

Retorinen analyysi on eräs diskurssianalyttisen tutkimuksen osasuuntaus, jossa tarkastellaan merkitysten tuottamisen kielellisiä prosesseja ennen kaikkea vastapuolen vakuuttamisen ja sitouttamisen näkökulmasta. Retorisen diskurssianalyysin näkökulmasta argumentaatiota tarkastellaan tekemisenä ja sosiaalisena toimintana. (Jokinen 1999, 126–127; Billig 1989.) Retorinen ulottuvuus on läsnä kaikessa kielenkäytössä, ja se onkin puheen ja kirjoittamisen perustavanlaatuinen ominaisuus. Retorisen analyysin sovellettavuus diskurssianalyysiin näkyy etenkin tarkasteltaessa selontekojen tuottamista sekä tekojen ja kategorisointien oikeuttamista tai niiden rakentamista

kyseenalaistamattomiksi itsestäänselvyyksiksi. (Jokinen 1999, 47.) Kuten Potter (1996, 107) esittää, retoriikan tutkimuksessa olisi tärkeää tarkastella sekä niitä keinoja, joilla tiettyjä asiantiloja rakennetaan ikään kuin faktuaalisina, että myös keinoja, joilla selityksiä pyritään sabotoimaan ja tuottamaan virheellisinä. Tämän voi nähdä kytkeytyvän läheisesti Billigin (1991, 17) näkemykseen siitä, että mielipiteet rakentuvat aina suhteessa vastakkaisiin mielipiteisiin. Argumentointi esimerkiksi tietyn asiantilan puoltamiseksi onkin samalla argumentti sitä vastaan, että kyseinen asiantila olisi toisin. Nämä kaksi tulokulmaa ovatkin läheisesti yhteydessä toisiinsa, ja ovat olennaisella tavalla läsnä myös omassa analyysissäni.

Kategorioiden käyttö on olennainen osa retoriikkaa. Ihmisille erityislaatuinen tapa jäsentää maailmaa kielen kautta mahdollistaa monenlaiset tavat ja erot siinä, miten tätä jäsentämistä tehdään. Juuri kiistely ja neuvottelu kategorioista sekä niiden käytön oikeuttaminen ja kritisointi tekee retorisen tarkastelun erityisen mielekkääksi. (Billig 1987, 135.) Kuten Jokinen (1999, 129–130) Billigiin (1987) nojautuen tiivistää, kategorisointi onkin yksi perustavanlaatuisimmista retorisisista strategioista ja argumentaatiokamppailujen kohteista. Kategorioita tutkiessa voidaan tarkastella esimerkiksi kategorioiden sosiaalista alkuperää eli sitä, miten tietyt kategoriat on synnytetty osana kulloisiakin keskusteluja. Mielenkiintoista on myös kategorioiden tilanteinen käyttö eli se, mitä kategorioita kulloinkin valitaan. Lisäksi voidaan tarkastella esimerkiksi kategorioiden sisältöä ja rajoja, sekä näiden rajojen häilyvyyttä. (Jokinen 1999, 142.)

Puhujan ja yleisön välinen suhde on tärkeä osa argumentaatiota, sillä puhe on lähes aina suunnattu jollekin konkreettisesti paikalla olevalle tai oletetulle yleisölle. Vakuutteleva ja suostutteleva retoriikka puheessa on tärkeää, jotta yleisö sitoutuisi esitettyihin argumentteihin. Retorinen analyysi saakin erityisen mielekkään ulottuvuuden, jos aineistosta on mahdollista tarkastella, miten vastapuoli ottaa esitetyt argumentit vastaan. (Jokinen ym. 1999, 128–129.) Yleisösuhteen läheisempi tarkastelu analyysissäni on kuitenkin melko rajallista, sillä videokommentit voivat olla suunnattu joko videon lataajalle, vastaukseksi aiempaan kommenttiin tai yleisemmin videon sisältöön liittyen (Moor ym. 2010). Mielekkäämpänä näenkin yleisösuhteen tarkastelun yleisemmällä tasolla, pro-anoreksian kannattajien ja vastustajien välisenä dynaamisena vuorovaikutussuhteena.

Diskursiivisessa näkökulmassa argumenttien nähdään muotoutuvan olennaisena osana vuorovaikutuksen kulkua. Vahvojen mielipiteiden tai asenteiden ei siis nähdä niinkään ilmentävän pysyviä ja yhtenäisiä mielensisältöjä, vaan niitä rakennetaan aktiivisesti osana kulloistakin vuorovaikutustilannetta suhteessa vastapuheenvuoroihin. (Billig 1989.) Lisäksi asenteilla on sekä

henkilökohtainen että sosiaalinen ulottuvuus. Toisaalta asenteilla ilmaistaan henkilökohtaisia mielipiteitä, mutta samalla asenteiden ilmaiseminen on myös sosiaalista toimintaa, joka asettaa meidät osaksi julkista polemiikkaa. (Billig 1991, 43.)

Retoriikka voi olla luonteeltaan puolustavaa tai hyökkäävää. Nimensä mukaisesti puolustavalla retoriikalla pyritään suojelemaan omaa argumentaatiota, kun taas hyökkäävällä retoriikalla pyritään vahingoittamaan tai uudelleenmuotoilemaan vaihtoehtoisia selityksiä. (Potter 1996, 106–107.) Käytännössä nämä keinot kuitenkin usein kietoutuvat toisiinsa (Jokinen 1999, 156).

Argumentaation vakuuttavuutta voidaan lisätä keinoilla, jotka liittyvät joko väitteen esittäjään tai toisaalta esitettyyn argumenttiin. Nämä kaksi puolta limittyvät kuitenkin usein toisiinsa. (Jokinen 1999, 132–133.) Esittelen seuraavaksi lyhyesti oman tutkielmani kannalta tärkeinä pitämiäni retorisia keinoja. Väitteen esittäjään liittyviä retorisia keinoja ovat esimerkiksi puhujakategorialla oikeuttaminen, etäännyttäminen omista intresseistä, sekä konsensuksella tai asiantuntijalausunnolla vahvistaminen. Esitettyä argumenttia voi puolestaan vahvistaa esimerkiksi faktuaalistavalla argumentaatiolla, kategorioiden käytöllä, metaforilla sekä ääri-ilmaisuilla. (Jokinen 1999.)

Puhujakategorialla tai kategoriajäsenyydellä oikeuttaminen liittyy siihen, että tiettyihin kategorioihin liitetään oikeus tietynlaiseen tietoon. Esimerkiksi lääkärin kategoriaan liitetään ajatus siitä, että lääkäriellä on asiantuntevaa tietoa erilaisten sairauksien parantamisesta. Kategoriajäsenyydet eivät kuitenkaan vielä sinänsä toimi vakuuttamisen keinona, vaan niillä oikeuttaminen vaatii usein aktiivista konstruointia kulloisessakin kontekstissa. (Potter 1996, 114–115.) Retoriselta kannalta on myös kiinnostavaa tarkastella sitä, mikä kategoria tietyissä kontekstissa valitaan käytettäväksi ja miten sitä käytetään (Jokinen 1999, 135).

Omista intresseistä etäännyttäminen perustuu siihen, että argumentin esittäjä irrottautuu ajamasta omaa etuaan ja näyttäytyy pyyteettömältä. Lisäksi etenkin kokemuksellisesta lähtökohdasta argumentoiminen tiettyä asiaa tai ilmiötä vastaan nähdään usein pelkkää vastustamista vakuuttavampana. Puheen vakuuttavuutta lisää etenkin se, jos on ollut aiemmin jonkun asian kannattaja ja sittemmin kokemuksen myötä kääntynyt vastustajaksi. (Jokinen 1999, 133–134.)

Konsensuksella tai asiantuntijalausunnolla vahvistaminen tarkoittaa vetoamista useiden eri tahojen mielipiteeseen. Vahvimmillaan konsensuksen tuottaminen näkyy silloin, kun vedotaan sellaisiin kulttuurisiin näkemyksiin tai toimintatapoihin, joiden ajatellaan olevan kaikkien tai suuren osan

ihmisistä yhteisesti jakamia itsestäänselvyyksiä. Tämä on tehokas keino vasta-argumenttien tukahduttamiseksi. (Jokinen 1999, 138–139.)

Faktuaalistava argumentaatio eli ”tosiasiapuhe” määrittää tietyt asiat tosiasioiksi ja häivyttää toimijoiden roolia ja vastuuta asioiden kulusta. Tämä tuottaa usein tietynlaista vaihtoehtottomuutta, joka kyseenalaistaa myös moraalisten kannanottojen pohtimisen. (Jokinen 1999, 140–141.)

Kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona perustuu sille, että asioista puhuessamme asioita voidaan kuvata monella eri tavalla, ja valituilla kategorisoinneilla on aina seurauksensa. Kategorioita voidaan myös täsmentää ja jakaa erilaisiin osa-kategorioihin, mikä liittyy läheisesti myös Billigin (1987, 130–134) käyttämään partikularisaation käsitteeseen. (Jokinen 1999, 141–144.) Kategorioilla itsessään on voimakas selitysvoima, ja esimerkiksi odottamattomia ja ei-toivottuja asioita kuten henkirikoksia pyritään usein selittämään erilaisten kategorioiden kuten sukupuolen tai etnisen alkuperän avulla (Juhila 2012, 151–152).

Metaforien käyttö on eräs retorinen keino ja samalla olennainen osa kaikkea kielenkäyttöä. Kielemme sisältää lukemattomia erilaisia vakiintuneitakin metaforia, joiden metaforisuus jää ilmaisujen arkipäiväisyyden vuoksi ikään kuin pimentoon. Metaforan avulla jotakin asiaa kuvataan käsitteellä, joka ei vastaa sen kirjallista määritelmää, mutta joka tekee asiaa ymmärrettäväksi liittämällä siihen merkityksiä jostain toisesta asiasta. Koska metaforat ovat kielessä niin yleisiä, ei käytännössä ole aina helppo tehdä eroa metaforisten ja ei-metaforisten ilmaisujen välillä. (Jokinen 1999, 148–150; Potter 1996, 180.)

Ääri-ilmaisuilla korostetaan niitä piirteitä, joita kuvauksen kohteena olevaan asiaan halutaan liittää (Jokinen 1999, 150–152). Tyypillisiä ovat esimerkiksi sellaiset sanavalinnat kuten ”kaikki”, ”ei kukaan”, ”aina” ja ”ei koskaan”. Lisäksi kuvausta voidaan rikastaa sellaisilla sanavalinnoilla, jotka joko maksimoivat tai minimoivat kuvattavan kohteen piirteitä. (Potter 1999, 187–188; Jokinen 1999, 150–152).

Edellä esitellyt keinot eivät ole kattava listaus erilaisista retorisisista keinoista, mutta ne ovat oman analyysini kannalta tärkeimpinä pitämiäni keinoja, jotka linkittyvät monin osin myös varsinaiseen analyysimenetelmäni jäsenkategoria-analyysiin. Seuraavaksi esittelen ennen varsinaista analyysilukua, miten olen käytännössä toteuttanut analyysini.

5.4.3 Menetelmien soveltaminen aineistoon

Olen toteuttanut jäsenkategoria-analyysin pitkälti Bakerin (2004, 174) suositteleman kolmen tason avulla: ensin aineistosta pyritään löytämään keskeiset kategoriat mukaan lukien erilaiset kategoriat ja kontrastiparit, jotka ovat joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti läsnä. Sen jälkeen tarkastellaan näihin kategorioihin liittyvien toimintojen ja määreiden käsittelyä. Kolmas taso kattaa sen tutkimisen, miten osapuolet käyttävät näitä määreitä esittäessään, miten henkilöt käyttäytyvät tai miten heidän tulisi käyttäytyä.

Analyysini ensimmäisessä osassa olen tarkastellut erilaisten vastakohtaparien avulla sitä, millaista neuvottelua pro-anorektikon kategoriasta ja sen määreistä käydään, ja miten poikkeavuutta tuotetaan osana tätä neuvottelua. Analyysini ensimmäisellä osalla vastaan tutkimuskysymykseeni: *miten poikkeavuutta tuotetaan osana neuvottelua pro-anorektikon kategoriasta*. Analyysini toisessa osassa olen keskittynyt siihen, millaisia selontekoja syömishäiriöiset ja pro-anat tuottavat poikkeavaksi määritellylle toiminnalleen, ja millaista vastapuhetta tätä poikkeavuutta kohtaan esiintyy. Analyysini toinen osa vastaakin tutkimuskysymykseeni: *miten pro-anoreksia -ilmiölle tuotettua poikkeavuutta vastustetaan*. Yhdistävänä tekijänä analyysissäni on laajempi tutkimuskysymykseni: *millaista moraalista järjestystä pro-anoreksia -keskusteluissa tuotetaan*. Tämä kattaa sekä kategoriamääreistä käydyn neuvottelun että poikkeavuuden tematiikan esimerkiksi kategorioille tuotettujen oikeuksien ja velvollisuuksien kautta.

Koska lähtökohtanani on ajatus siitä, että poikkeavuus on aina sosiaalisissa käytännöissä tuotettua, olen nähnyt kategorianeuvottelun mielekkäänä moraalisen järjestyksen, poikkeavuuden ja selontekojen yksityiskohtaisemmalle analysoimiselle. Lisäksi selkeältä vaikuttavat kategoriat osoittautuvat usein lähemmin tarkasteltuna sisällöltään ja rajoiltaan häilyviksi (Jokinen 1999, 142), mikä näkyy myös pro-anorektikon kategorian kohdalla. Moraalinen järjestys tulee näkyväksi siinä, millaisia luonnollisina pidettyjä määreitä kategorioihin ja niiden jäsenyyksiin liitetään, ja millaiset määreet tuotetaan ikään kuin luonnollisuutta ja normaaliutta rikkovina. Lisäksi on mahdollista tarkastella sitä, millaiset määreet tuottavat kategorijäsenyyden onnistuneena tai epäonnistuneena. Neuvottelut kategorioiden sisältämistä määreistä osoittavat sen, ettei kategorioiden sisällöstä ja rajoista olla yksimielisiä. Tämän neuvoteltavuuden näen olevan sidoksissa myös poikkeavuuden rakentamiseen ja vastustamiseen sosiaalisissa ja diskursiivisissa käytännöissä.

Lähestymistapani aineistoon on ollut fokusoitu poikkeavuuden tuottamisen tematiikkaan, ja olen

valinnut aineisto-otteiksi sellaisia otteita, jotka ovat näkökulmani kannalta mielekkäitä. Onkin huomioitava, että kaikkien aineistossa esiintyvien kategorisointien käsitteleminen ei yhden tutkimuksen puitteissa ole mahdollista. Analyysissä näkyy aina myös tutkimusaiheen ja näkökulman painotus, ja analyysi kiinnittyy täten jo tutkimuskysymysten kautta väistämättä vain osaan käytetyistä kategorisoinneista. Tutkijan onkin tärkeää tunnistaa oma rajallinen lähestymistapansa, sekä pitää analyysissä katse nimenomaan aineiston toimijoiden omassa orientaatiossa. (Juhila ym. 2012, 85–86.) Vaikka siis näkökulmani on ohjannut aineisto-otteiden valintaa, olen kuitenkin pyrkinyt tekemään analyysini mahdollisimman aineistolähtöisesti ilman valmiita ennakko-oletuksia. Kuten Schegloff (2007, 476) esittää, jäsenkategoria-analyysissä tulee analyysin avulla osoittaa, että kategorisoinnit ovat nimenomaan aineiston henkilöiden käyttämiä tutkijan omien konstruktoiden sijaan.

Olen käyttänyt analyysini yhteydessä paljon aineisto-otteita, jotta analyysini olisi mahdollisimman läpinäkyvää. Käyttämäni aineisto-otteet ovat suoria lainauksia aineistostani, enkä ole esimerkiksi korjannut niiden kirjoitusasujen virheitä. Joitakin välilyöntejä olen kuitenkin lisännyt luettavuuden parantamiseksi. En ole myöskään lyhentänyt kommentteja, vaan otteet ovat kokonaisia kommentteja aineistostani. Tällä valinnalla olen halunnut kunnioittaa aineistoa ja tehdä analyysini mahdollisimman läpinäkyväksi sen sijaan, että olisin poiminut yksittäisistä kommenteista vain tärkeinä pitämiäni kohtia. Lihavoinnit aineisto-otteissa ovat kuitenkin itse lisäämiäni korostuksia sellaisiin sanavalintoihin, joita olen pitänyt erityisen keskeisinä analyysini kannalta.

Olen merkinnyt jokaisen käyttämäni aineisto-otteen perään hakasulkuihin kyseisen kommentin järjestysnumeron aineistossani. Tämän olen tehnyt sekä selkeyden vuoksi että myös helpottamaan otteisiin viittaamista leipätekstissä. Jo tutkimuseettisistä syistä en ole kuitenkaan pitänyt mielekkäänä identifoida kommentteja tai niiden kirjoittajia millään tavoin, vaan olen kohdellut kutakin kommenttia omana anonyyminä ja itsenäisenä yksikkönään. En ole nähnyt tarpeelliseksi esimerkiksi tuoda ilmi, onko samalta henkilöltä useampia kommentteja, tai ovatko tietyt kommentit kirjoitettu saman videon kommenttipalstalle. Tämän valinnan olen tehnyt anonymiteettisuojaan lisäksi myös siksi, että haluan analysoida ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, enkä näe tällaisia seikkoja merkittävinä analyysini kannalta.

6 TULOKSET

6.1 Poikkeavuuden tuottaminen osana pro-anorektikon kategorianeuvottelua

Olen havainnollistanut pro-anoreksiasta ja pro-anorektikon kategoriasta käytyä neuvottelua seuraavien viiden vastakohtaparin kautta: anorektikko – ei-anorektikko, onnistunut nainen – epäonnistunut nainen, kaunis – ruma, uhri – rikollinen ja ihminen – epäihminen. Nämä kategoriat ja niiden määreistä käyty neuvottelu ovat keskeisiä omassa aineistossani, ja kyseisiä kategorioita suhteutetaan pro-anorektikon kategoriaan monin tavoin.

6.1.1 Anorektikko – ei-anorektikko

Anorektikon kategorijäsenyys ei ole itsestäänselvyys, vaan kompetentin anorektikon kategorijäsenyydeltä edellytetään tietynlaisten määreiden täyttymistä. Erimielisyyksiä aiheuttaa muun muassa se, nähdäänkö näiden kategoriamääreiden olevan fyysisiä vai henkisiä. Seuraavissa otteissa anorektikon kategorijäsenyydeltä edellytetään ennen kaikkea ulkoisten ja painoon liittyvien määreiden täyttymistä:

Okay seriously? you're not anorexic... you're normal and thin (: be happy honey [147]

*No offence but **your weight is not "anorexic" at all** :O Im 102 pounds and I think im fat and your beautiful :) [461]*

*are you **SURE** you're anorexic.. lol you don't look it__ [521]*

Otteessa [147] asetetaan toisensa poissulkevinä anorektikon kategorijäsenyys ja toisaalta normaalin ja hoikan kategorijäsenyys. Vastapuolen anorektisuus siis ikään kuin kielletään ja normalisoidaan, ja sen sijaan hänen normaaliutensa ja hoikkuutensa tuotetaan tavoittelemisen arvoisena positiivisena asiana. Anorektikon kategoria saa samalla implisiittisesti määreikseen epänormaaliuden ja eitävoiteltavuuden. Otteissa [461] ja [521] haastetaan vastapuolen jäsenyys anorektikkona, koska tämän määreet eivät vastaa anorektikon ulkomuotoon ja painoon tyypillisesti liitettäviä määreitä. Otteet kuvastavat biomedikaalista diskurssia, jossa anoreksian keskeiseksi määreeksi tuotetaan ennen kaikkea sairauden ulkoinen näkyvyys (ks. Rich 2006, 289–291).

Seuraavassa otteessa haastetaan syömishäiriön ulospäin näkyvyys anoreksian keskeisenä määreenä, ja korostetaan anoreksian henkistä puolta:

just because she's not scary skinny doesn't mean she's not anorexic. if Ana screams at her not to eat then yes she's anorexic bc it's something in your head. [456]

Otteessa [456] kritisoidaan anorektikon kategoriaan tyypillisesti liitettäviä määreitä: sairauden ulkoista näkyvyyttä eli ”pelottavaa laihuutta”. Sen sijaan otteessa korostetaan anoreksian henkistä, ”päänsisäistä” ulottuvuutta keskeisenä anoreksian kategoriamääreenä. Lisäksi anoreksiasta käytetään personifikaatiota ”Ana”, ja anorektikko tuotetaan tämän passiivisena uhrina, jota ”Ana” määrää olemaan syömättä.

Todellisen anorektikon kategoriapiirteitä voidaan määritellä syömishäiriöisen puhujakategoriasta käsin käyttämällä perusteluna omakohtaista kokemusta:

*Not true. I've been an anorexic, "recovered" (well, not really, I just started bingeing and got fatter) and now I'm losing weight again, wit Ana. I could say quite the opposite actually - **REAL anorexics don't WANT to get better, the moment you stop controlling yourself and want to get better, the moment you stop being anorexic.** How does that sound for a definition? Branding someone a "wannabe" based solely on their disposition is just... LOL. Primitive. I never wanted to be "the only one", [49]*

Otteessa [49] kommentoija määrittelee olleensa aikaisemmin niin anorektikko kuin anoreksiasta ”parantunutkin”, ja nykyään jälleen suosivansa anorektisia toimintamalleja. Näiden omakohtaisten kokemusten perusteella kompetentin anorektikon määreeksi rakennetaan se, ettei anoreksiasta haluta parantua. Vastaavasti henkilö, joka haluaa parantua, ei ole enää anorektikko. Otteessa anoreksia konstruoidaankin implisiittisesti henkisenä sairautena, jossa tärkeää ei ole niinkään sairauden näkyvyys ulospäin kuin sen kokemus syömishäiriöisen henkilön itsensä kannalta.

Myös seuraavassa otteessa haastetaan anorektikon kategorijäsenyys, ja samalla tälle tuotetaan vaihtoehtoinen kategorijäsenyys:

*You talk so fucking slow. And **you're not anorexic - you're a mentally retarded girl who craves attention.** [452]*

Otteessa [452] vastapuolen näkemys omasta kategoriajäsenyydestään anorektikkona kielletään, ja sen sijaan hänelle tuotetaan kategoriajäsenyys ”henkisesti jälkeenjääneenä ja huomionhakuisena tyttönä”. Täten vastapuolen älyllinen kompetenssi kyseenalaistetaan tämän pro-anorektisten toimintamääreiden vuoksi, ja lisäksi hänelle tuotetaan huomionhakuisuuden piirteitä.

Seuraavissa otteissa haastetaan pro-anojen kompetenttius anorektikon kategorian jäsenenä, koska heidän toimintamalliensa nähdään olevan ristiriidassa anoreksiaan liitettävien negatiivisten määreiden kanssa. Anoreksia kategorisoidaan ennen kaikkea vakavana sairautena, jota ei tulisi ihannoida:

*if you were anorexic you **WOULD NEVER** promote it! its a horrible deasease, of course youd not understand because you arnt anorexic you freaking promote it! you are and awful, awful person!!!* [276]

*hey, this is pretty fucked up. i'm sure you have your own **problems**, but **someone who is really struggling with this disorder wouldn't publicize it or glamorize it in this way. The "pro-ana" movement is such bullshit and i think you know it!*** [637]

*You can be my buddy. How about we go out to eat? I know a good burger place. Look, seriously, **if you really were anorexic you wouldn't broadcast it like this. Pull yourself together, man up, get a job, and get something to eat. If you spread this to anyone else you are the worst kind of human being. If you have this problem, talk about it but don't make people do as you do!*** [2076]

Edellisissä otteissa anorektikon ja anoreksiaa ihannoivan pro-anan kategoriajäsenyydet tuotetaan konfliktoituneina, koska kyseisten kategorioiden määreet nähdään keskenään ristiriitaisina. Otteessa [276] kommentoija kategorisoi anoreksian hirveäksi sairaudeksi. Hän tuottaa pro-anan kategoriajäsenyydelle ymmärtämättömyyttä ja tietämättömyyttä anoreksian todellisen luonteen suhteen, ja kategorisoi kyseisen henkilön ”kamalaksi ihmiseksi”. Myös otteessa [637] anoreksia kategorisoidaan sairaudeksi, jonka kanssa kamppaileva todellinen anorektikko ei levittäisi tai ihannoisi anorektista sisältöä. Kommentoija kuitenkin toteaa vastapuolella olevan varmasti ”omat ongelmansa”, mikä ei kuitenkaan ole riittävä selonteko sairauden ihannoimista ja näiden ajattelumallien levittämistä koskevan poikkeavuuden normalisoimiseksi. Pro-anoreksia -ilmiö kategorisoidaan ”sonnaksi” (*bullshit*), joka ei sovi anoreksian kanssa samaan sairauksien kategoriakokoelmaan. Myös otteessa [2076] todellisen anorektikon määreenä tuotetaan se, ettei hän jakaisi anoreksiaa ihannoivaa materiaalia. Kuten otteessa [637], pro-anorektiset ajattelumallit

kategorisoidaan ”ongelmaksi”. Tästä ongelmasta puhuminen tuotetaan hyväksyttävänä, mutta näiden ongelmallisten ihanteiden levittäjä puolestaan määritellään ”pahimmaksi mahdolliseksi ihmiseksi”.

Kuten edelliset otteet osoittivat, kategorianeuvotteluun anorektikon ja pro-anorektikon välisestä suhteesta liittyy läheisesti sairauden ja terveyden tematiikka. Kun anoreksiaan viitataan osana sairauksien kategoriakokoelmaa, pro-anorektikko tulee määritellyksi sairauden ihannoijana. Koska sairauksien kategoriamääreet ovat tyypillisesti negatiivisia ja voivat johtaa kuolemaan, sairauden ihannoiminen nähdään outona ja poikkeavana:

why would you be "pro ana"... you want to be for something that kills people?? that's like saying... can i be "pro aids??" weirdo [1076]

oh i get it! pro-ana, as in pro deadly disease. how bout; PRO-CANCER!!! w00h00!! [1891]

I find it very scary that people give a disease a pretty name like "Ana" or "Mia" just another way of showing how you glorify death. -please get yourself some help [915]

you sick fucks are adoring a serious medical condition??? million of poeple starve because they have no food and no choice...- there should be no respect and no compassion for you freaks...to praise ones own sickness and weakness is terribly sad... get help or get force fed... [880]

Ensimmäisessä otteessa [1076] anoreksian ihannoiminen kyseenalaistetaan rinnastamalla anoreksia AIDSiin, sillä molemmat ovat tappavia sairauksia. Toisessa otteessa [1891] pro-anoreksia rinnastetaan puolestaan syövän ihannoimiseen. Kolmannessa otteessa [915] tuotetaan pelottavana ajatus siitä, että sairauksille annetaan ”söpö nimi” kuten Ana tai Mia. Tällainen poikkeava ”kuoleman ihannoiminen” rikkoo moraalista järjestystä, mikä vaatii avun hakemista. Otteessa [880] vakavan sairauden ihannoiminen tuotetaan niin poikkeavana, ettei tällaisille ”friikeille” tulisi osoittaa minkäänlaista kunnioitusta tai myötätuntoa. Kuten otteessa [915], myös tässä otteessa kehoitetaan hakemaan apua, mikä korostaa toiminnan poikkeavuutta.

Anoreksia aiheuttaa konkreettisia ja vaarallisia terveyshaittoja ja jopa kuoleman uhan. Näiden aktiivinen tavoittelu tuotetaan poikkeavana ja moraalista järjestystä rikkovana toimintana:

I think the websites are horrible, they are teaching young people not to eat. They teach young people how to die basically. Food is not our enemy, we need food to sustain life. Being bone thin is not healthy nor is it beauty. It's so sad, I feel for them. Pro-ana and

Pro-mia do nothing but promote bad health. [886]

Stop Thinspiration videos. Slowly killing yourself is not the answer. Sure, you might become thin. BUT your teeth are disgusting (if you vomit), hair starts to thicken all over your body, you can ruin ruin your reproductice organs (which means no kids), and not only are you slowly KILLING yourself but you are also damaging everyone who cares about you. [933]

Pro Ana??? You support people slowly killing themselves, and their bodies eating themselves away? That's fucked up. You realize there's nothing healthy about anorexia. [275]

You need therapy. There is nothing wrong with your body. Get help so you can lead a normal healthy life. [526]

Edellisissä otteissa anoreksia tuotetaan normaalia elämää uhkaavana ja kuolemaan johtavana toimintamuotona. Otteessa [886] syöminen tuotetaan olennaisena osana elämän ylläpitämistä, mitä vastaan anorektinen toiminta asettuu. Pro-anoreksia ja pro-bulimia tuotetaankin epäterveellisyyden mainostajina. Otteissa [933] ja [275] anorektinen toiminta kategorisoidaan “hitaana itsensä tappamisena”, ja lisäksi otteessa [933] syömishäiriöisen toiminnan tuotetaan samalla satuttavan “kaikkia, jotka välittävät sinusta”. Otteessa [933] havainnollistetaan myös erilaisia konkreettisia terveyshaittoja ja lisäksi mahdollista lapsettomuuden riskiä, joka uhkaa kulttuurista normia lasten saamisen toivottavuudesta. Kaikissa otteissa terveys tuotetaan tavoittelemisen arvoisena, ja lisäksi otteessa [526] kehoitetaan hakemaan apua, jotta voisi elää “normaalia tervettä elämää”. Terveellinen elämä tuotetaan täten eräänlaisena normina, jonka moraalista järjestystä syömishäiriöinen toiminta rikko.

Seuraavissa otteissa anoreksia kategorisoidaan ennen kaikkea henkisenä sairautena, johon liittyy haitallisia ajattelu- ja toimintamalleja:

this is a horrible video how dare you encourage people to get mentally ill and encourage them to take on an extreme diet that could kill them?? this is terrible....and not in the slightest attractive to any person that is lucky enough to not have anorexia [1949]

Dude, anorexia is a serious problem. Stop glamorizing it and advocating it. Pro ana is evil. You are very young so you probably don't understand just how damaging this is but what if you trigger someone with an eating disorder? What if you inspire people to have this mental illness? Stop! It is bad. [664]

Everyone needs to shutup. 1. SHE HAS A MENTAL ILLNESS she is not some dumb western girl. 2. THIS IS PROANA AND HARMFUL TO MANY PEOPLE her eating

disorder does not excuse this. the posting of this video and advertising is triggering. Many girls are going to compare themselves. Both those 2 things coexist, get over it. Support her, but report her 'pro ana' videos. [794]

Otteessa [1949] pro-anorektinen sisältö tuotetaan ”hirveänä”, ja otteessa kritisoidaan ennen kaikkea muiden ihmisten rohkaisemista henkiseen sairauteen ja äärimmäiseen dieettiin, joka voi tappaa. Lisäksi anoreksia arvotetaan ei-toivottavana tilana, ja ei-anorektiset tuotetaankin ”onnekkaina”. Otteessa [664] anoreksia kategorisoidaan vakavana ongelmana. Kommentoija normalisoi syömishäiriöisen toiminnan poikkeavuutta kategorisoimalla vastapuolen ”hyvin nuoreksi”, ja tuottamalla nuoruudelle ominaisena kategoriapiirteenä ymmärtämättömyyttä toiminnan haitoille. Kommentoija kuitenkin vetoaa tällaisen materiaalin mahdollisiin vaikutuksiin muihin ihmisiin. Otteessa [794] erotetaan syömishäiriö henkisenä sairautena ja toisaalta pro-anorektisen sisällön levittämisen haitallisuus muille ihmisille. Vaikka pro-anorektikko kategorisoidaan apua tarvitsevana sairaana, pro-anorektisen materiaalin levittäminen tuotetaan kuitenkin valintana, jota ei voi oikeuttaa sairauden avulla.

Anorektikon ja pro-anan kategorioita suhteutetaan toisiinsa monin tavoin, ja pro-anorektiset määreet nähdään osin ristiriitaisina suhteutettuna anorektikon kategoriaan. Kun anoreksia kategorisoidaan osana sairauksien kategoriakokoelmaa, anoreksiaa ihannoiva pro-anorektikko määrittyy tällöin sairauden ihannoijana. Koska sairauksiin liitetyt määreet ovat tyypillisesti negatiivisia ja ei-toivottuja, sairauden ihannoiminen nähdään jonakin outona, poikkeavana ja vaarallisena. Sairauden ihannoiminen ja sairaan kehon haluaminen rikkovat moraalista järjestystä, jossa terveelliset elämäntavat ja elinvoimainen keho näyttäytyvät tavoittelemisen arvoisina. Lisäksi sairauden ihannoiminen voidaan tuottaa yksilön aktiivisena valintana, mikä tuottaa ihannoijalle toimijuuden myötä myös syyllisen määreitä. Sairas ja terve näyttäytyvät vastakohtaparina, joista jälkimmäinen on arvostettua ja normaalia. Kuolleen kategoriaa ja kuolemaan liittyviä määreitä käytetään tehokeinona kritisoimaan pro-anorektisia ihanteita ja toimintamalleja.

6.1.2 Onnistunut nainen – epäonnistunut nainen

Syömishäiriöiden ja pro-anoreksia -ilmiön sukupuolittunut jako näkyy myös omassa aineistossani. Naisen kategoria ja siihen kulttuurisesti liitetyt määreet ovat eräs keino, jolla argumentteja rakennetaan. Sukupuolikategorioille liitetään kulttuurisesti ja arki ajattelussamme tietynlaisia määreitä ja kriteerejä, ja jos henkilö ei toimi näiden kriteerien mukaisesti, hänen

katgoriajäsenyytensä voidaan kyseenalaistaa (Blum 1970, 47–48). Sukupuoli ja siihen liitetyt kategoriamääreet ovatkin erilaisissa keskusteluissa usein hyvin voimakkaita elementtejä, joiden kautta asioista puhutaan (Pälli 2002, 142).

Seuraavissa otteessa anorektinen ulkomuoto tuotetaan vääränlaisena ja paheksuttavana naiseuden ilmentymänä:

ew, nasty unhealthy anorexic freaks. girls thats not the type of body any one should want. [5]

GET HELP! Real girls don't look lke this! I don't mean to offend anyone but this is judt not natural in the slighest! [1996]

Otteessa [5] anorektiset naiset kategorisoidaan ”friikkeinä”, ja anorektinen vartalo tuotetaan niin epätoivottavana, ettei yhdenkään tytön tulisi sellaista haluta. Tämä tuotetaan ikään kuin yleisenä mielipiteenä. Otteessa [1996] asetetaan vastakkain ”oikeat tytöt” ja tälle implisiittisenä vastakohtaparina anorektiset tytöt. Jälkimmäisen kategorian sisältämät määreet tuotetaan niin vääränlaisina ja naisen ”luonnollisia” määreitä rikkovina, että tällaisen poikkeavan ulkomuodon ihannoimiseen tulisi hakea apua.

Aineistoni otteissa, joissa naisen kategoria on eksplisiittisesti läsnä, on usein läsnä myös miehen kategoria. Nainen ja mies muodostavat kulttuurisesti selkeän kategoriaparin, jonka voi nähdä perustuvan toisaalta naisten ja miesten sukupuolittuneille ominaisuuksille ja toisaalta heteronormatiiviselle käsitykselle naisen ja miehen välisestä romanttisesta suhteesta. Aineistoni kommentteissa, joissa tuodaan ilmi naisen ja miehen kategoriapari, rakennetaan näiden kategorioiden avulla myös heteronormatiivisuutta hyvin selkeällä tavalla. Seuraavat aineisto-otteet kuvastavat mieheksi itsensä kategorisoivien kannanottoja naisten anorektisen laihuuden suhteen:

As a guy, I'll admit the thinspo girls are hot....they don't have to be super-skinny though, just slim and shapely.... [649]

anorexia looks DISGUSTING! it is in no way attractive (coming from a guy, and every guy I've asked agrees with me) it also makes you less active, including sexually, which is also a huge turn off. [591]

sick, ana girls will stick alone forever, cause no boy want to have a stick as girlfriend. I'm so glad my girlfriend looks damn hot and not like that [1723]

And shame on anyone giving advice to people on how to be anorexic, you need help. Stop infecting people with this idea of anorexia is beautiful; in my opinion along with other men who will agree with me that anorexia is just wrong women who smell like vomit is wrong, women with hair loss is wrong, women with no teeth is wrong. [269]

Ensimmäisessä otteessa [649] kommentoija käyttää miehen puhujakategoriaa, jonka kautta hän perustelee mielipidettään laihoista naisista. Hän asettaa kriteerit sille, millainen naisen pitäisi ulkomuodoltaan olla ollakseen ”kuuma”. Myös toisessa otteessa [591] kommentoija kategorisoi itsensä mieheksi, ja oikeuttaa mielipidettään tämän kategoriajäsenyyden kautta. Lisäksi hän käyttää retorisenä keinona me-puhetta todetessaan myös muiden miesten jakavan tämän käsityksen naisten viehättävyydestä. Hän vetoaa myös anoreksian negatiiviseen vaikutukseen naisten seksuaalisen aktiivisuuden suhteen. Otteessa [1723] kommentoija ei suoraan kategorisoi itseään mieheksi, mutta miehen kategoria on kuitenkin implisiittisesti läsnä. Hän toteaa, ettei kukaan poika halua ”tikkoa” tyttöystäväksi, ja perään toteaa olevansa onnellinen että hänen oma tyttöystävänsä näytää ”tuollaiselta”. Hän siis asettaa vastakkain toisaalta anorektisen laiha ulkomuodon ja toisaalta viehättävän ulkomuodon, joista jälkimmäinen eroaa perustavalla tavalla ensimmäisestä. Myös otteessa [269] kommentoija vetoaa omaan miehen puhujakategoriaansa ja lisäksi sisällyttää tähän kategoriaan myös muut miehet. Miehen kategorian avulla hän kritisoi anoreksiaa, koska anoreksian aiheuttamat ulkoiset terveyshaitat tekevät naisesta ikään kuin vääränlaisen miesten silmissä. Anoreksian aiheuttamat haitat kuten hiusten ja hampaiden lähteminen haastavat naisen kategoriajäsenyyteen liitettävät ulkoiset norminmukaiset määreet.

Seuraavissa otteissa kommentoija ei kategorisoi itseään mieheksi, mutta miehen kategoria on kuitenkin läsnä ikään kuin selittävänä kategoriana. Otteissa rakennetaankin yleisemmin kuvaa siitä, millaisen nainen nähdään olevan ulkoisesti kelvollinen miehelle:

Bones rnt sexy, guys lyk girls with a bit of meat because they lyk to hug something and hold something, they don't like to feel bones pushing againts them [1289]

Making love with bones is not really great, i really prefer sweet and generous women. Between thin and fat there is "woman". Just try! [1327]

all ANA are crazy It_s no beautifull, a lot of men want big tits and more for bed [1331]

yeah i wonder if people like that actually want to be pretty? i mean well getting that skinny gets u no freakin boobs kinda might hurt the guy in bed too [1857]

Otteissa miehen kategorialla käytetään oikeutuksena sille, miksi anorektisen naisen ulkomuoto tuotetaan epätoivottavana. Kaikissa otteissa miesten todetaan haluavan naisten ulkonäöltä ennen kaikkea naisellisia muotoja, kun taas luseva nainen voi jopa ”satuttaa miestä sängyssä”. Otteessa [1327] kompetentin naisen kategoriamääreiden määritellään olevaksi jossain ”laihan ja lihavan välillä”, mikä tuottaa niin äärimmäisen laihuuden kuin lihavuudenkin epätoivottavina ja poikkeavina naiseuden ominaisuuksina. Otteessa [1331] ”*all ANA are crazy*” käytetään lisäksi ääri-ilmaisua ”kaikki”, mikä tuottaa koko ”anojen” kategoriaryhmän hulluina ilman partikularisoivia poikkeustapauksia. Anorektinen nainen on näiden otteiden perusteella epäonnistunut naisen kategorian jäsenenä, ennen kaikkea suhteutettuna miehen kategoriaan.

Myös seuraavassa otteessa miehen kategorialla käytetään selittävänä kategoriana, mutta tässä tapauksessa anorektisen laihuuden oikeuttamiseksi:

theyre beatiful and boys preffer girls this way , well real boys just take a look , DAVID BECHKAM=Victoriia bechkam , brad pitt= angelina jolie , justin timberlake=cameron diaz , theyre all as skinny as they could be [2019]

Otteessa [2019] viitataan kategoriajäsenyyteen ”oikeat pojat”, jotka pitävät laihoja naisia kauniina. Esimerkkinä käytetään tunnettuja julkispariskuntia, joissa naiset ovat äärimmäisen laihoja. Kyseinen ote ilmentää median roolia siinä, millaisia merkityksenantoja anorektiselle laihuudelle tuotetaan. Julkisuuden henkilöiden sairaaloinen laihuus voikin vahvistaa ja normalisoida laihuuden ihannetta, etenkin jos näiden henkilöiden kohdalla ei puhuta lainkaan anoreksiasta (Yom-Tov & Boyd 2014).

Koska pro-anoreksia -ilmiö on naisvaltainen, naisen kategoriaan liitettäviä määreitä suhteutetaan pro-anorektikon kategoriaan monin tavoin. Neuvottelua käydään ennen kaikkea naisen ulkoisten määreiden hyväksyttävyydestä ja norminmukaisuudesta. Naisen kategoriaan nähdään kuuluvan se, että on ulkoisesti viehättävä, ja etenkin miehen silmissä. Tähän viehättävyyteen liitetään naiseuteen liittyvät muodot, mitä vastaan anorektinen laihuus asettuu (ks. myös Puuronen 2004, 107–112). Anorektinen laihuus täten rikkoo naisen kategoriasidonnaista velvollisuutta olla ulkoisesti tietynlainen. Lisäksi heteronormatiivisuus näkyy vahvasti erityisesti naisen ja miehen kategoriaparin kautta. Naisen kategoria suhteutetaan ikään kuin alisteisena miehen kategorialle, ja miehen kategorialla käytetäänkin selittävänä kategoriana sille, millainen ulkomuoto naisella tulisi olla ollakseen kompetentti nainen. Naisen kategoriamääreiksi tuotetaan täten velvollisuus olla ulkoisesti viehättävä

etenkin miesten silmissä, eikä naisilla nähdä olevan oikeutta rikkoa tätä velvollisuutta.

6.1.3 Kaunis – ruma

”Kaunis” ei ole varsinainen jäsenkategoria samalla tavoin kuin esimerkiksi nainen tai anorektikko. Kauneuden voikin ajatella olevan toisaalta määre, jolla kuvataan esimerkiksi naisen kategoriaa (”kauniit naiset” tai vastakohtaparina ”rumat naiset”), mutta toisaalta kauneus itsessään on eräänlainen abstrakti kategoria, jonka nähdään sisältävän tietynlaisia määreitä. Koska kauneudesta keskusteleminen on aineistossani yleistä ja läheisesti sidoksissa neuvotteluihin anorektikon ja naisen kategorioista, olen pitänyt tarpeellisenä tarkastella myös kauneuden merkityksistä käytävää neuvottelua. Olennaista on se, että kauneuden määreistä ei olla yksimielisiä. Kuten Perelman (1996, 34) esittää, kauneus on universaali ja yhteisesti jaettu arvo, jonka määrittäminen ja soveltaminen käytännössä aiheuttavat erimielisyyksiä ja vastakkainasetteluja eri ryhmien välillä. Tämä näkyy erityisen hyvin myös pro-anoreksiasta keskusteltaessa. Anorektinen laihuus ja sen ihannoiminen herättävät keskustelua siitä, mikä on kaunista ja normaalia, ja mikä puolestaan ei-kaunista ja poikkeavaa. Lisäksi tähän liittyy erimielisyydet siitä, millaiset keinot ovat normatiivisia kauneuden tavoitteluksi.

Seuraavissa otteissa laihuus tuotetaan hyväksyttävänä ja olennaisena osana kauneuden kategoriamääreitä:

I love the look of these women. They look slender and actually quite healthy- not too bony. Some serious beauty here. [367]

Of course beauty is about being skinny, how many fat bastard girls do you know that get dates. Skinny girls are better to screw that fat one, who want's to plough through layers of fat just for a fuck. [1744]

I feel so fat right now, why can't i be like her? So thin? So beautiful? [546]

god i wish i was that thin! i havent got strong enough will power i hate myself i weigh 112 lbs 8 stone and feel like a fat ugly cow im more determined than ever to lose weight i will! x [1972]

Ensimmäisessä otteessa [367] hoikkuus tuotetaan tärkeänä kauneusmääreenä, mutta tietyin varauksin. Kommentoija täsmentääkin tätä toteamalla, että (videon) naiset näyttävät “melko terveiltä

eikä liian luisevilta”. Täten kauniille hoikkuudelle tuotetaan lisämääreitä sen sijaan, että hoikkuus näyttäytyisi absoluuttisen positiivisena määreenä. Otteessa [1744] hoikkuus puolestaan tuotetaan ehdottomana kauneuden määreenä, ja tätä perustellaan esimerkiksi hoikkien naisten paremmalla suosiolla. Vastakohtaparina hoikille tytöille tuotetaan lihavat tytöt. Myös otteissa [546] ja [1972] hoikkuus näyttäytyy kauniina ja tavoiteltavana, kun taas epätoivottuna kategoriana näyttäytyy lihavan kategoriajäsenyys. Toisin kuin otteessa [367], näissä otteissa hoikkuus kategorisoidaan yksiselitteisenä määreenä ja selkeänä vastakohtaparina ei-arvostetulle lihavuudelle, mikä yksinkertaistaa kaikki naiset joko ”hoikiksi” tai ”lihaviksi”. Tämän jaottelun perusteella juuri hoikat naiset näyttäytyvät arvostettuina.

Anorektinen laihuus voidaan myös kieltää kauneuden määreenä, koska se haastaa normaalina pidetyn kauneuden:

Beauty isn't anorexia! You think, when you be anorexic, you gona be happy?!? No! Stop this. [747]

*can't you see **how ugly it looks to be that skinny**?!!* [1965]

*No! most of these girls look **severly ill**, i dont get were u see **beauty** in them.* [1970]

*were is **the ass and the breast**?? people in this video are in my opinion **ugly*** [166]

*ehh sorry. i like thinspo and it inspires me but i dont want to be **thin enough to look like a skeleton. just to look hot*** [1978]

Ensimmäisessä otteessa [747] todetaan yksiselitteisesti, ettei anoreksia ole kaunista. Otteessa [1965] anorektiselle laihuudelle tuotetaan eksplisiittisesti rumuuden kategoriamääre. Myöskään otteessa [1970] anorektisen laihojen ei nähdä kuuluvan kauniiden kategoriaan, vaan sen sijaan anorektisten tyttöjen todetaan näyttävän vakavasti sairailta. Sairaalta näyttäminen ja kauniilta näyttäminen rakentuvatkin toisensa poissulkevinä kategorioina. Otteessa [166] anorektisen laihojen naisten kauneus kielletään heidän puuttuvien naisellisten muotojensa vuoksi. Otteessa [1978] laihuus tuotetaan arvostettuna kauneuden määreenä, mutta tietyin varauksin tekemällä ero ”luurangolta” ja ”kuumalta” näyttävän ulkomuodon välillä. Laihuus on näille yhteinen määre, joka kuitenkin voi mennä liiallisuuksiin. Luuranko-metafora tuottaa negatiivisia konnotaatioita kuolemaan liittyen, ja täten liiallinen laihuus haastaa normaalina pidettynä kauneutta.

Kun anorektinen laihuus tuotetaan poikkeavana kauneuden määreenä, kauneudelle voidaan tällöin

tuottaa myös vaihtoehtoisia, norminmukaisia määreitä:

Nobody is going to love you more because your legs look like chopsticks. I SWEAR. However, a sick, neurotic and depressed girl is no good company to anybody. Beauty is not about being skinny, is about confidence, health and self-esteem. [1773]

normal beauty is healthy women, who eat right and look great. [1906]

Its so horrible that us gurlies think that bonie skinny is beautiful, i have to say watching this made me feel slightly traumatised. Curves are in girls, live healthy or you might wake up one day and realise youve wasted so much time being weak. Thanx hope that wasnt to preechy! [1928]

Ensimmäisessä otteessa [1773] kauneuden määreiden nähdään rakentuvan laihuuden sijaan itsevarmuudesta, terveydestä ja itsetunnosta. Pro-anorektikolle puolestaan tuotetaan määreinä ”sairas, neuroottinen ja masentunut”. Toisessa otteessa [1906] asetetaan vastakkain normaali kauneus, ja tälle implisiittisenä kategoriaparina epänormaali kauneus. Normaalin kauneuden määreet nähdään koostuvan terveistä, oikein syöivistä naisista, minkä voi nähdä olevan ristiriidassa anorektisten naisten kategoriamääreiden kanssa. Kolmannessa otteessa [1928] korostetaan muodokkuuden ja terveyden määreitä naisten kauneuden suhteen, ja kritisoidaan ”meidän tyttöjen” näkemystä luisevan laihuuden kauneudesta. Täten kommentoija ei kategorisoi pro-anorektikoita selkeän vastakkaisena ulkoryhmänä, vaan käyttää laajempaa ”tyttöjen” kategoriaa, johon itsekin kuuluu.

Seuraavissa otteissa laihuutta ei kielletä kauneuden kategoriamääreenä, mutta sen vieminen äärimmäisyyksiin etenkin syömishäiriöiden avulla tuotetaan vääränlaisena ja moraalista järjestystä rikkovana toimintana:

Im all for being toned and thin. But i do NOT believe in doing it with anorexia or bulimia. To each his own tho. People will do what they will. [441]

PLEASE GET HELP YOU ARE NOT ALONE. being skinny might be beautiful but being DEAD is not please tell someone you love and trust how you feel and get in shape the REAL way, healthy EATING, exercise and sunshine. [321]

yes its nice to be thin but damn you people just cross the line for real you think you look beautiful but look hard in the mirror does it look beautiful to look like skin and bones no it does not it looks nasty and disgusting and it looks creepy if you want to look pretty get into a nice healthy shape and you will look great and you need psychological support for real [2001]

Otteessa [441] hoikkuus tuotetaan arvostettuna, mutta sen tavoittelemisen anoreksian tai bulimian avulla nähdään vääränlaisena toimintamallina. Otteessa [321] vedotaan anoreksian kuolemanvaaraan käyttämällä kilpailevia kategorijäsenyyksiä ”kaunis” ja ”kuollut”. Lisäksi anorektiset toimintatavat tuotetaan poikkeavina suhteessa ”oikeisiin keinoihin” kuntoon pääsemiseksi. Otteesta voikin tulkita sen normatiivisuuden, että hoikkuus on arvostettua ja tavoiteltavaa, mutta anorektiset toimintamallit ovat vääränlaisia ja vaativat avun hakemista. Myös otteessa [2001] tunnustetaan hoikkuuden arvo, mutta anorektisten ihmisten nähdään ”ylittävän rajan”. Anorektinen laihuus on siis laihuutta, joka ei ole enää kaunista, vaan jotakin ”ällöttävää” ja ”karmivaa”. Otteissa [321] ja [2001] esiintyy myös kehoitus hakea apua, mikä korostaa sairaalloiselle laihuudelle tuotettua poikkeavuutta.

Kauneudesta keskusteleminen liittyy olennaisesti pro-anoreksia -keskusteluihin, mutta kauneuden määreistä ei ole yksimielisyyttä. Hoikkuus nähdään arvostettua verrattuna lihavuuteen, mutta kauneuden sijoittuminen äärimmäisen laihuuden ja lihavuuden jatkumolle aiheuttaa erimielisyyksiä. Lisäksi kauneudelle tuotetaan hoikkuuden lisäksi myös muita määreitä, kuten terveys. Kauneus ja sen tavoittelu määritellään ikään kuin yleisinä velvollisuuksina, mutta ennen kaikkea ”terveellinen” kauneus, joka ei riko normaalina pidettyä moraalista järjestystä.

6.1.4 Uhri – rikollinen

Rikollisen kategoria on itsessään kulttuurisesti hyvin poikkeavana pidetty (Juhila 2012, 191), ja sen käyttäminen metaforana kuvaamaan pro-anan kategoriaa tuottaa myös kyseiselle kategorialle poikkeavuutta. Rikollisen metafora sisältää negatiivisia konnotaatioita kuten laitton toiminta ja viattomien ihmisten eli uhrien satuttaminen.

Rikollisen kategorian käyttäminen kuvastaa sitä vahvaa poikkeavuutta ja moraalista tuomittavuutta, joka liitetään ennen kaikkea pro-anoreksia -materiaalin julkiseen levittämiseen. Pro-anoreksian saamat ennen kaikkea toiminnalliset määreet rinnastetaan tällöin rikollisen toiminnan kategoriakokoelmaan:

*I agree with you 100%. **This is criminal**, it makes me sick to think of how many **girls and some boys too will get sucked into this, suffer and end up dead.** [911]*

Making these videos is a CRIME against humanity. It should be a punishable offense with PRISON time. They encourage vulnerable young girls to commit slow suicide... it

*ruins lives and hurts many people. When you make this kind of deceptive crap, you are playing the part of evil. You should remove these immediately! Then **get yourself some help** as soon as you can... before it is TOO LATE. [1986]*

*girls please stop this. this isnt about looking good its just a game to see who can die first. its satanic. it askews your logic. **people that promote this should be in prison.** [1680]*

Otteessa [911] ja [1986] tuotetaan selkeää syyllisyyden ja uhriuden vastakkainasettelua. Pro-anorektisen materiaalin levittäminen määritellään rikolliseksi toiminnaksi, ja tälle materiaalille altistuvat tytöt ja pojat tuotetaan uhreina, joita uhkaa kärsimys ja kuolema. Otteessa [1986] tällaisille tytöille tuotetaan lisäksi määreinä nuoruus ja haavoittuvuus, mikä korostaa uhrin asemaa ja tekijän vastuuta. Pro-anoreksia -videoiden tekeminen kategorisoidaan “rikoksena ihmiskuntaa vastaan”, mikä havainnollistaa teon perustavanlaatuista poikkeavuutta ja moraalista tuomittavuutta. Otteissa [1986] ja [1680] pro-anorektisen sisällön promotoiminen ja levittäminen tuotetaan toiminana, josta tulisi olla rangaistuksena vankilatuomio.

Rikollisen kategoriaan ja sen poikkeavia määreitä voidaan myös täsmentää käyttämällä murhaajan kategoriaa:

***People that post this kind of stuff are as bad as murderers. You should be thrown into jail and starved.** [1084]*

*Fucking **insane murderer!** What in the hell is going on in the minds of you people who promote a **FUCKING ILLNESS** as though it is a good thing. Putting pressure on **already confused young kids**, to take **EXTREME** measures, which will **KILL** them, IS **CRIMINAL!** You try to be cute, and call it "freedom of choice", **FUCK YOU!** I'm not buying in to your bullshit. **ED's are wicked and heinous**, no matter how you couch it. People who promote them are **FUCKING CRIMINALS** - PERIOD! **You're hurting others.** [943]*

*That is the biggest load of **BULLSHIT** I have ever read! You little weasle **bitch**, do not try and feed me a line of **crap** like that... you know as well as anyone, that someone who promotes this evil shit is just as guilty as any criminal who kills someone with their own hands! Supporting and promoting a wicked problem like **EDs** is pure rotten behavior and should be punished! [1021]*

Edellisissä otteissa pro-anorektisen materiaalin levittäjä rinnastetaan pahuudessaan murhaajiin. Murhaajan kategoria tuottaa vahvoja negatiivisia konnotaatioita, ja murhaajan kategoria rinnastettuna pro-ana -materiaalin levittäjän kategoriaan tuottaa erityisen vahvaa poikkeavuutta. Tämän myötä

myös kyseisen materiaalin levittäjän ihmisarvo kyseenalaistuu. Lisäksi otteessa [943] nostetaan esiin lapsen kategoria ja sen sisältämät määreet, jotka toimivat vahvana kontrastina murhaajan ja rikollisen kategorialle ja niiden sisältämille määreille. Lapsen kategorialle tuotettu määre ”valmiiksi hämmentyneet” toimii myös syyllistävänä keinona pro-ana -materiaalin levittämisen suhteen. Syyllinen ja uhri muodostavat selkeän kategoriaparin, joista edelliselle kuuluu vastuu ja rangaistus, kun taas jälkimmäinen näyttäytyy passiivisena ja syyllisen teoista kärsivänä viattomana osapuolena. Murhaajan ja rikollisen kategorioiden käyttäminen tuottavatkin tekijän vahvasti vastuullisina teoistaan, eivätkä nämä kategoriajäsenyydet tarjoa samanlaista puolustusmahdollisuutta kuin esimerkiksi sairaan kategorian käyttäminen voisi tarjota (ks. myös Juhila 2012, 170). Täten materiaalin levittäjä tulee määritellyksi ensisijaisesti laajemman syyllisen kategorian kautta, ja materiaalin kuluttajat, ennen kaikkea lapset, määrittyvät uhreiksi. Otteessa [1021] kommentoija vetoaa ikään kuin yleisesti jaettuun mielipiteeseen siitä, että pro-anorektisten toimintamallien promotoiminen on verrattavissa ”rikolliseen, joka tappaa jonkun omin käsin”. Tällaisen ”ongelman” eli syömishäiriön puoltaminen ja ihannoiminen tuotetaan rangaistavana tekona.

Rikollisen kategoriaa käytetään metaforana kuvastamaan pro-anorektisen materiaalin levittämisen ja täten muita ihmisiä uhkaavan toiminnan moraalista tuomittavuutta. Rikollisen kategoriamääreenä tuotetaan täten vahva syyllisyys, ja rikollisen toiminnan kohteet eli pro-anorektisen sisällön kuluttajat, ennen kaikkea lapset ja nuoret, määrittyvät puolestaan uhreina. Rikollisella ei nähdä olevan erityisiä oikeuksia, vaan ennen kaikkea velvollisuus kärsiä teoistaan. Sen sijaan rikollisen uhreille tuotetaan oikeus välttää altistumasta rikolliselle toiminnalle. Murhaajan kategoria tuottaa erityisen vahvoja negatiivisia konnotaatioita pro-anorektisen materiaalin levittämiselle, etenkin suhteessa lasten ja nuorten kategoriaan.

6.1.5 Ihminen – epäihminen

Poikkeavuuden ja toiseuden tuottamisen tematiikka ilmenevät äärimmillään dehumanisoivina kommentteina, joissa vastapuolen ihmisarvo kielletään. Tällaiset äärimmäisen vihamieliset kommentit ovat tyypillisiä aineistossani, ja ilmentävät pro-anoreksia -ilmiön saamaa vihamielistä vastaanottoa YouTubessa. Dehumanisaation taustalla on usein moraalinen oikeutus yhteisen hyvän puolesta, jonka kautta perustellaan tiettyjen ihmisten tai ihmisryhmien vähempiarvoisuutta ja kuoleman hyväksyttävyyttä (Leyens ym. 2000; Haslam 2006). Dehumanisoivat kommentit aineistossani ilmentävät kenties selkeiten fleimausta eli aggressiivista ja loukkaavaa viestintää, joka on tyypillistä etenkin YouTubessa (ks. Moor ym. 2010).

Jos pro-anorektiset ihanteet ja toimintamallit tuotetaan vahvasti poikkeavina, pro-anoreksian kannattajat voidaan tuottaa perustavalla tavalla epäinhimillisinä:

wtf this is pathetic, thinspiration sucks you shouldn't be inspired to your death who ever is pro this shit should die. all who agree say aye :] [986]

just die already. kill urself. stop spreading poison. you really are evil, spreading ur fucked up mental selfish shit to ppl. [856]

Yeh, now you see, you are a horrible person for condoning anorexia and deserve to be stoned to death and then chucked into a volcano. Just saying. [1893]

You hate you? i hate you too! ANOREXIC FUCKING WHORE GO HANG YOURSELF NOW! [183]

Otteissa pro-anorektisen sisällön levittäjille toivotaan kuolemaa poikkeavien ihanteiden levittämisen vuoksi. Otteessa [986] pro-anorektinen materiaali tuotetaan säälittävänä, ja thinspiration inspiroitumisena omasta kuolemasta. Kommentoija esittää, että tällaisen “paskan” puolustajien tulisi kuolla. Otteessa [856] pro-anorektinen sisältö kategorisoidaan “myrkyksi”, ja tällaisen sisällön levittäjä “pahaksi”, jonka tulisi tappaa itsensä. Otteessa [1893] anoreksian ihannoija kategorisoidaan “kamalaksi ihmiseksi”, joka ansaitsee kuoleman. Otteessa [183] vastapuoli kategorisoidaan “anorektisena vitun huorana”, jota kommentoija kehottaa hirttäytymään.

Seuraavassa otteessa erotellaan kahdenlaiset anorektikot, ja myös poikkeavuuden määreet tuotetaan näille erilaisina:

are u dead yet? how stupid fucking western girls are. we have nothing to complain about, so lets just start starving ourselves to impress assholes. i have very little sympathy for ana cunts. ok, the ones that are skin and bones, thats just insane, they are insane. but these stupid western girls (i am a western gir) that obsess about food, seriously, just kill yourself. you are just putting your families through hell. or get a face tattoo if you want attention so much. [795]

Otteessa [795] käytetään kategorijäsenyyttä “länsimaiset tytöt”, ja heille tuotetaan tyhmyyden ja huomionhakuisuuden määreitä. Kommentoija kategorisoi myös itsensä länsimaiseksi tytöksi, mutta ikään kuin irroittautuu tämän kategorian sisältämistä negatiivisista määreistä partikularisoimalla länsimaiset tytöt kahteen kategoriaan. Hän tekee myönnytyksen ”mielenvikaisille luuta ja nahkaa

oleville anoille”, kun taas ”tyhmien länsimaisten tyttöjen joilla on pakkomielle ruusta” tulisi tappaa itsensä. Lisäksi viittaus perheen kategoriakokoelmaan tuottaa syömishäiriöisen perheet uhreina, jotka joutuvat läpikäymään helvetin.

Seuraavassa otteessa anorektisen ihmisarvon väheksyminen ja ulkoryhmän kategorisoiminen negatiivisena näyttäytyvät vahvoina:

*oh and before I forget, I always wanted to say that to **anorexic people**: Welcome back from Auschwitz **motherfuckers!** Now **go kill yourself** because **nobody wants a dead weight like you, with your psychological problems!** Do you, **anorexic people** notice **how much work you give to medics?** Medics that could be **discovering the cure for AIDS or cancer**, but they're there, **saving your pathetic lifes** because you're with **psychological problems!** [1453]*

Otteessa [1453] anoreksia asetetaan vastakkain ikään kuin oikeiden sairauksien kanssa. Anoreksiaa ei kategorisoida lainkaan sairaudeksi, vaan kommentoija niputtaa anoreksiaa sairastavat yhteen ulkoryhmän muodostamaan kategoriaryhmään, ”anorektiset ihmiset”, ja tuottaa ”psykologiset ongelmat” tämän kategoriaryhmän edustajien keskeiseksi määreeksi. Anoreksia kategorisoidaankin psykologisine ongelmineen vähempiarvoisena verrattuna AIDSiin tai syöpään, jotka ovat ikään kuin todellisia sairauksia. Tukea argumenteille annetaan myös viittaamalla lääkärin kategoriaan ja siihen liittyviin määreisiin. Lääkärien kategoriasidonnaisena velvollisuutena on auttaa potilaita paranemaan, mutta anorektikkojen kohdalla tämä näyttäytyy ikään kuin turhana ja ylimääräisenä työnä tärkeämmän työn kuten AIDSin ja syövän hoitomuotojen kehittelyn rinnalla. Lääkärin kategoriasidonnaisiin velvollisuuksiin vetoaminen toimiikin syyllistämisen keinona, sillä anorektisen ”sälittävä elämän” ja siihen liittyvien ”psykologisten ongelmien” hoitaminen tuotetaan ikään kuin toisarvoisena toimintana, mutta samalla kuitenkin lääkäreiden velvollisuutena. Otteessa esiintyykin syyllistämisen kautta implisiittinen ajatus valinnanvapaudesta anoreksian suhteen

Seuraavat otteet havainnollistavat eroa tuomittavuudessa sen suhteen, kannattaako yksilö omassa elämässään pro-anorektisia ajattelumalleja, vai jakaako hän tällaista materiaalia myös julkisesti. Otteet ilmentävät myös syyllisyyden ja uhriuden vastakkainasettelua. Juuri materiaalin levittäminen tuotetaan erityisen tuomittavana ja jopa ihmisarvoa alentavana toimintana:

*Fight to stay thin? Fight to die, you kill yourself and do you really think youre helping anyone here? **Kill yourself but dont kill others, dont publish these videos!!!!** [390]*

HOW DARE YOU PUBLISH THIS ! the net hates you I hope you die from your obsession. Cause truning normal KIDS into pro ana kids it diservs painful death [1015]

Pro anorexics who try to influence others to join in their delusional ideal of beauty are faggots. If you've got this problem, by all means talk about it to people but if you try to get them to do the same like this video is encouraging, then you deserve to die. The people who show off are all attention seekers who need to man the fuck up. If they have a problem, go see a doctor. Don't spread it to others. Twat. [2024]

Ensimmäisessä otteessa [390] itsensä tappaminen anorektisilla ihanteilla sivuutetaan ikään kuin epäolennaisena, mutta sen sijaan hengenvaarallisen materiaalin levittäminen rakennetaan tuomittavana. Materiaalin levittäjä saa implisiittisesti tappajan määreitä, ja kategorisoituu täten ihmisarvoltaan vähempiarvoiseksi. Toinen ote [1015] puolestaan asettaa vastakkain ”normaalit lapset” ja ”pro-ana -lapset”. Lapsen kategoriaan vetoaminen tuottaa emotionaalisen latauksen, ja kategorian kulttuurisesti sisältämät määreet toimivat argumentin tukena. Lapset tuotetaan viattomina ja passiivisina toimijana, jotka ovat alttiita haitallisille vaikutteille. Tämä toimii argumenttina materiaalin levittämisen vääryydestä. Kategorisointi ”normaaleihin” ja ”pro-anoihin” tuottaa puolestaan pro-anorektiset ajattelumallit epänormaaleina, ja juuri lasten kategoriaan suhteutettuna tällaisen materiaalin levittäminen rakentuu kommentissa erityisen tuomittavana ja epäinhimillisenä toimintana. ”Normaalien” lasten käännästyminen ”pro-ana -lapsiksi” tuotetaankin moraalista järjestystä niin vahvasti rikkovana toimintana, että se oikeuttaa tuskallisen kuoleman. Tukea väitteelle annetaan kärjistävällä sisä- ja ulkoryhmäerottelulla, jossa vastakkain on koko ”netti” ja kyseinen pro-ana -videoiden levittäjä. Otteessa [2024] pro-anorektikot määritellään ”hintteinä” ja ”huomionhakuksina”. Pro-anorektikoiden ”harhainen kauneusideaali” kategorisoidaan ongelmaksi, josta voi puhua muille ja johon täytyy hakea lääkärin apua. Sen sijaan henkilöt, jotka rohkaisevat muita samaan toimintaan ja levittävät pro-anorektista materiaalia, ansaitsevat kuoleman.

Edelliset otteet osoittivat ennen kaikkea pro-anorektisen sisällön levittämisen tuomittavuuden, mitä käytettiin jaotteluperusteena ”meihin” ja ”heihin”. Seuraavissa otteissa vahvaa toiseutta tuotetaan puolestaan kritisoimalla pro-anojen ajattelumalleja. Näissä otteissa pro-anat kategorisoidaan koko ihmiskunnasta poikkeavana ulkoryhmänä juuri heidän poikkeavien ja epäinhimillisten ajatusmallien vuoksi:

The only good thing about thinspo is that it removes dodgy dna from the gene pool [865]

when some girls and even some guys are dumb enough to think that the better way to

*lose body fat (and they are never satisfied with the result) is to just stop eating, or fake a eat to then vomit it, **than it's better that this losers die feeling a lot of pain and very slow*** [1460]

*I feel sorry for you and **your small brain. Don't ever have kids, they will probably end up like a low life peice of shit like you. One day karma will come back around and give you what you deserve**, and when that day comes, think about **the bad things you have done and said to hurt people**, and then think of me, because i will be smiling at the fact that you got what you deserved! ;)* Have a great day [2011]

Otteet kuvastavat erityisen vahvasti sisä- ja ulkoryhmäerottelua ”meihin” ja ”heihin”, jossa ulkoryhmä tuotetaan poikkeavana ja ryhmärajat vahvoina. Partikularisaatiota ei näissä otteissa tehdä, vaan poikkeavaksi tuotettu ulkoryhmä nähdään yhtenäisenä ja jo biologisilta ominaisuuksiltaan perustavalla tavalla normaaleista ihmisistä poikkeavina. Ensimmäisessä otteessa [865] ulkoryhmä tuotetaan niin perustavalla tavalla poikkeavana kategoriaryhmänä, että kyseinen ryhmä heikentää koko ihmiskunnan geeniperimää. Otteessa esiintyy implisiittinen viittaus pro-anoreksian kuolemanvaaraan, sillä thinspon aiheuttamana positiivisena seurauksena nähdään riskialttiin (*dodgy*) DNA:n poistuminen. Toisessa otteessa [1460] pro-anoille tuotetaan kategoriapiirteenä ”tyhmä”, joka liitetään ennen kaikkea painonpudotukseen liittyviin ajattelu- ja toimintamalleihin. ”Tyhmyys” siis tuottaa tuskallisen kuoleman ikään kuin moraalisesti oikeutettuna seurauksena. Anorektiset toimintatavat tuotetaan valintana, joka näyttäytyy poikkeavana suhteessa hyväksyttävään ja normaaliin painonpudotukseen. Kuolema tuotetaan toisaalta moraalisesti oikeutettuna seurauksena ”meidän” hyväksi, mutta myös oikeutettuna kohtalona järjettömille ajattelumalleille. Otteessa [2011] vastapuolen määreenä tuotetaan ”pienet aivot” minkä voi nähdä viittaavan alhaiseen älykkyyteen. Lisäksi häntä kielletään hankkimasta lapsia, koska on uhkana, että heistä tulisi yhtä halveksuttavia. Kommentoija toivoo henkilön saavan ansionsa mukaan, koska tämä on tehnyt ”pahoja asioita” satuttaakseen ihmisiä. Vaikka otteessa ei eksplisiittisesti viitata kuolemaan, vastapuolelle toivotaan kuitenkin ikävää kohtaloa rangaistuksena tämän moraalisesti tuomittavalle ja yhteistä hyvää uhkaavalle toiminnalleen.

Dehumanisoivissa kommenteissa pro-anoreksiaan tai anoreksiaan ei tyypillisesti viitata sairauksien kategoriakokoelman kautta, vaan enemmänkin ongelmana ja moraalista järjestystä rikkovana poikkeavuutena. Anoreksian kategorisoiminen sairaudeksi häivyttäisikin vastuuta ja rakentaisi sairastajalleen uhrin asemaa, kun taas dehumanisoivissa kommenteissa pro-anat tuotetaan vahvasti syyllisinä, ja heidän toiminnalleen vaikutusalttiit ihmiset määrittyvät uhreiksi. Tämä havainnollistaa kategorisointien seurauksellisuutta, sillä ulkoryhmän kategorisoiminen äärimmäisen negatiivisten ja

syylisyyttä korostavien määreiden avulla saa dehumanisaation näyttäytymään ikään kuin oikeutetulta. Epäihmisiksi määritellyillä pro-anoilla ei nähdä olevan erityisiä oikeuksia, vaan ennen kaikkea heille tuotetaan velvollisuus kuolla järjettömien ajattelumallien ja viattomien ihmisten elämää uhkaavan toiminnan vuoksi. Täten kuolema tuotetaan moraalisesti oikeutettuna kohtalona pro-anorektisten eli yhteistä hyvää rikkovien toimintamallien kannattamiselle.

6.2 Poikkeavuuden vastustaminen

Analyysini toisessa osiossa siirryn tarkastelemaan, miten syömishäiriöiset ja pro-anat itse käsittelevät poikkeavuutta oman kokemuksensa kautta. Aluksi tarkastelen syömishäiriöisten kritiikkiä pro-anoreksia -ilmiölle ja pro-anoille, jonka jälkeen tarkastelen syömishäiriöisten ja pro-anojen tuottamia selontekoja ja vastapuhetta poikkeavaksi määritellylle toiminnalleen.

6.2.1 Syömishäiriöisen puhujakategorialla oikeuttaminen

Pro-anorektiset ihanteet herättävät kritiikkiä syömishäiriöisten ja syömishäiriöstä parantuneiden keskuudessa. Negatiiviset kokemukset toimivat ikään kuin resurssina kritisoida syömishäiriöisen toiminnan vaaroista. Syömishäiriöisen puhujakategorialla oikeuttaminen onkin aineistossani eräs keino kritisoida pro-anoreksiaa. Tyypillisesti tämä näkyy siinä, että kommentoijalla on tai on ollut syömishäiriö, jonka kautta hän ilmiötä tarkastelee.

Eräs tapa käyttää syömishäiriöisen puhujakategorialla oikeuttamista on tehdä ero anoreksian ihannoimisen ja anoreksian sairastamisen välillä:

I am very curious and not trying to be rude but why are you posting "pro ana/mia" videos? In doing this you are actively helping others get sicker. It is helping others hurt themselves. I personally don't think that is okay to do. I am just wondering why you take part in it. I have an eating disorder myself and just don't seem to understand this side of things [1790]

This was really... errr. strange. I couldn't stop laughing at the part "being by yourself and touching your bones then all of a sudden your doctor calls" im sorry but thats fucking hilarious. Anyway, I just find this whole song quite amusing and I can't believe it's serious... i have suffered from anorexia for over a year, its a living hell. some people just think its so glamerous and fun, it is not [77]

Edelliset otteet kuvastavat sitä, miten syömishäiriöt ja niiden ihannoiminen tuotetaan eri asioiksi. Otteissa ei kuitenkaan tehdä selkeää sisä- ja ulkoryhmäerottelua, vaan sen sijaan lähestytään syömishäiriöitä laajemman näkökulman kautta. Otteissa esiintyykin toisaalta implisiittisenä laajempi syömishäiriöisen kategoria, josta partikularisoidaan syömishäiriötä sairastavien ja syömishäiriötä ihannoivien osakategoriat. Tämä ilmenee etenkin ensimmäisessä otteessa [1790], jossa kommentoija syömishäiriöisen puhujakategoriasta käsin kritisoi syömishäiriöiden ”tätä puolta”, eli pro-syömishäiriöisten videoiden levittämistä ja muiden ihmisten ”auttamista tulemaan sairaammaksi”. Kritiikki ei kuitenkaan ole vihamielistä, vaan enemmänkin uteliaan ihmettelevää. Jälkimmäisessä otteessa [77] kommentoija käyttää anoreksiaa sairastavan puhujakategoriaa, mikä korostaa hänen kompetenssiaan kertoa anoreksian sairastamisen todellisuudesta verrattuna ”joidenkin ihmisten” käsitykseen sen hohdokkuudesta ja hauskuudesta. ”Jotkut ihmiset” määrittävät näiden anoreksiaa ihannoivien määreiden perusteella pro-anoiksi, vaikka kyseistä kategoriaryhmää ei eksplisiittisesti mainitakaan. Täten kommentoija samalla tekee irtautumisen tästä pro-anojen kategoriajäsenyydestä, jonka kategoriamääreenä on valheellinen kuva anoreksiasta.

Seuraavissa otteissa syömishäiriöisen puhujakategoriaa käytetään varoittamaan syömishäiriön vaaroista omakohtaisen negatiivisen kokemuksen avulla:

this is dangerous, what you're doing here. It's not a game. As a recoverer, take it from me. I've seen both sides. [63]

i would like to tell you to be careful. i have been this way for years. if you arent careful you will be stuck this way forever. [621]

Ensimmäisessä otteessa [63] kommentoija kategorisoi itsensä ”toipilaaksi”, ja käyttää tätä puhujakategoriaa pyrkimyksenä vakuuttaa vastapuoli anoreksian vaaroista. Lisäksi hän toteaa nähneensä sairauden ”molemmat puolet”, mikä korostaa hänen puhujakategoriansa kompetenssia kritiikille. Jälkimmäisessä otteessa [621] kommentoija puolestaan epäsuorasti kategorisoi itsensä syömishäiriöiseksi (*I have been this way for years*), ja tämä kokemus toimii oikeutuksena varoituksen antamiselle. Kyseisissä otteissa kommentoijat eivät siis suoranaisesti kategorisoi pro-anoja selkeän vastakkaisena ja poikkeavana ulkoryhmänä, vaan he käyttävät puhujakategoriaansa enemmänkin vakuuttaakseen anorektisen toiminnan vaaroista oman kokemuksensa perusteella. Syömishäiriöiset näyttäytyvät täten osana laajempaa sisäryhmää, jonka sisällä on kuitenkin erilaisia osaryhmittymiä.

Seuraavat otteet havainnollistavat, miten kuolemanvaaraa ja kuolleen kategoriaa käytetään tukemaan argumentteja pro-anoreksia -ilmiön haitallisuudesta. Myös näissä otteissa me-puhe hälventää rajoja sisä- ja ulkoryhmän välillä:

*You're so thin already! Don't do that. 123 is a perfectly healthy weight. Hey, **anorexia can kill you**, just saying. It's really scary how quietly it can. **I almost died**. I know I don't know you, but seriously, don't do it. It's terrible, and **recovery sucks**. [1701]*

***You are sick and you need help! i know this from personal experience. this disease WILL KILL YOU!** don't think it won't, **don't think you are in control. i know it sucks but you will end up killing yourself**. [638]*

*Oh lord **this is revolting**. There is no Ana, only Anorexia. And **Anorexia is a disease, a deadly one**. You can starve all you want, but **until you're life is truly destroyed, like mine was until I got better, you'll realize how idiotic you are being**. Look at **normal beauty**, like Marilyn Monroe. Not this **bullshit** Mary Kate Olsen thing the **media is trying to say is attractive**. [1979]*

Otteissa vedotaan omakohtaiseen kokemukseen syömishäiriöiden vaaroista ja paranemisprosessin hankaluudesta. Anoreksia kategorisoidaan tappavana sairautena, johon henkilöt melkein itsekkin kuolivat. Otteessa [1979] anorektisille ihanteille tuotetaan ”idioottimaisuuden” määre, ja anorektinen laihuusihanne median tuottamana ”sontana”. Otteissa puhujakategoriolla oikeuttaminen toimii pelkkää vastustamista vakuuttavampana kritiikkinä, sillä kritiikki on samalla suunnattu henkilöiden itsensä aikaisempia ajattelumalleja kohtaan. Henkilöt ovat täten omien kielteisten kokemustensa myötä kääntyneet vastustamaan syömishäiriöistä toimintaa, ja puhuva täten ikään kuin valaistuneen asiantuntijan kategoriasta käsin.

Siinä missä edellisissä otteissa näkyi me-puhetta ja ymmärtävää kritiikkiä, seuraavat otteet havainnollistavat poikkeavuuden leiman selkeämpää vastustamista. Pro-anat tuotetaan täysin syömishäiriöisten sisäryhmään kuulumattomina:

*i cant believe this **i almost died having a eating disorder and this is put up F#@\$!** This [249]*

***these things are sick. i suffer ana, but i would NEVER make one of these videos. you are encouraging people to kill theirselves** [1164]*

*No it isn't. It's everything real! But **I'M NOT PRO ANA!** I've just had (and still now) **problem with anorexia and bulimia** [78]*

Otteissa [249] ja [1164] syömishäiriöiset irtautuvat anoreksiaa ihannoivan materiaalin levittämisestä, ja täten myös pro-anojen kategoriaryhmästä. Tämän irtautumisen voi nähdä keinona vastustaa syömishäiriöisen identiteetin poikkevuutta ja tuottaa itsensä normaalina, ikään kuin sairauden uhrina. Otteessa [78] kommentoija ei halua identifioitua pro-anaksi, vaan erottaa tästä kielteisesti määrittyneestä kategoriasta "ongelmansa anoreksian ja bulimian kanssa". Eräs tapa vastustaa kategoriajäsenyyttä onkin irtautua ikään kuin ennakolta sellaisista kategoriajäsenyyksistä, jotka ovat kulttuurisesti kielteisesti määrittyneitä ja vaarana tulla liitettyksi itseän (Juhila 2012, 219). Tällä partikularisaatiolla kommentoijan voikin nähdä ikään kuin normalisoivan omaa toimintaansa ja täten pyrkivän neutralisoimaan mahdollista poikkeavuuden leimaa. Hän kuitenkin myöntää ongelmansa anoreksian ja bulimian suhteen, eikä täten siis täysin irtaudu syömishäiriöisen ja samalla poikkeavan kategoriasta. Toisaalta kommentoija ei suoranaisesti kategorisoi itseään esimerkiksi syömishäiriöiseksi, anorektikoksi tai bulimikoksi, vaan ikään kuin etäännyttää itsensä näistä kategoriajäsenyyksistä pelkistämällä syömishäiriöisen toimintansa ongelmaksi. Myös tämän etäännyttämisen voi nähdä olevan keino tuottaa itseään "normaalina" ja vastustaa negatiivista kategorisaatiota.

Seuraavassa otteessa puhuja irtautuu kokonaan syömishäiriöisen kategoriasta, mutta samaistuu kuitenkin syömishäiriöisiin ajattelumalleihin:

you are soo young, i have never had a eating disorder, im always somehow uncomfortable on my body and at youre age for awhile i started eating less it never became a real problem but i think i can understand, god bless you you, dont give up on you, you deserve to live the life of a healthy 15 year old girl. [1496]

Otteessa [1496] kommentoija kieltää olleensa ikinä varsinaisesti syömishäiriöinen ja täten ikään kuin tekee etäännytyksen omista intresseistään. Hän kuitenkin käyttää kokemustaan tyytymättömyydestä kehoaan kohtaan sekä aiempaa kokemustaan syömisestä rajoittamisesta resurssina ymmärtää syömishäiriöistä toimintaa. Kommentoija vetoaa myös vastapuolen nuoreen ikään toteamalla tämän ansaitsevan "terveen 15-vuotiaan elämän", mitä syömishäiriöinen toiminta uhkaa.

Syömishäiriöisen puhujakategoria toimii ikään kuin asiantuntijakategoriana, jonka kautta pro-anorektisia ihanteita ja toimintamalleja määritellään. Ennen kaikkea itsekokeneen kategoria toimii kritiikin oikeuttamisena, sillä omakohtaiset negatiiviset kokemukset tuottavat kritiikin ikään kuin

pelkkää vastustamista vakuuttavampana. Kritiikki ei kuitenkaan ole aina voimakkaan tuomitsevaa, vaan tiukan sisä- ja ulkoryhmäerottelun sijaan pro-anat on mahdollista myös nähdä osana laajempaa syömishäiriöisten kategoriaryhmää. Anoreksia kategorisoidaan ennen kaikkea haitallisena sairautena, ja omakohtainen kokemus näistä haitoista toimii kritiikin keinona. Aineistossani on kuitenkin myös otteita, joissa syömishäiriöiset irtautuvat pro-anan kategorijäsenyydestä tuottamalla pro-anorektikoille vahvaa ulkopuolisuutta suhteessa syömishäiriöisten sisäryhmään.

6.2.2 Selonteot ja vastapuhe

Koska syömishäiriöt ja niiden ihannoiminen tuotetaan etenkin ulkopuolisten silmissä poikkeavana ja moraalista järjestystä rikkovana toimintana, tällaiselle poikkeavuudelle annetaan selontekoja. Lisäksi poikkeavaa kategorisointia vastustetaan vastapuheen avulla, jolla pyritään kyseenalaistamaan, kieltämään tai muuttamaan etenkin kielteisiä itseä kohdistuvia määritelmiä. Vastapuhe näkyy ennen kaikkea kulttuurisesti leimattuja identiteettejä kommentoivissa ja vastustavissa teoissa, joilla pyritään haastamaan kulttuurisesti vallitseva kategorisoinnin tapa. (Juhila 2004, 11–12, 20, 29.) Syömishäiriöisen identiteetin voikin nähdä olevan eräs kulttuurisesti poikkeavaksi määritelty identiteetti (esim. Yeshua-Katz 2015), jonka negatiivista leimaa pyritään suojelemaan vastapuheella.

Syömishäiriöisen toiminnan kategorisoiminen sairauksien kategoriakokoelman avulla on eräs keino tuottaa selonteko poikkeavalle toiminnalle ja samalla vastustaa negatiivista leimaa:

ED's are one of the most misunderstood diseases we have in this world today. I have been on both sides, so I do know how easy it is to think "just eat!" and I know what it feels like to wanna die every time you put food in your mouth. I almost died, but I was saved. Thank, God! I still struggle from time to time, but when I do, I try to remember that God created me and when I am healthy I honor what He has made. Keep fighting! You can be saved! My prayers are with you. [1598]

Otteessa [1598] syömishäiriöt konstruoidaan väärinymmärrettyinä sairauksina, mikä toimii ikään kuin moraalisen puolustuksena poikkeavalle syömiskäyttäytymiselle. Kommentoija käyttää itsekokeneen puhujakategoriaa tuottaessaan ymmärrystä syömishäiriöisille ajattelumalleille. Sairauden kategoria ja siihen liittyvät määreet häivyttävät toimijan omaa vastuuta poikkeavuudestaan (ks. myös Juhila 2012, 170). Tätä toimijuuden häivyttymistä korostaa ilmaus ”melkein kuolin, mutta minut pelastettiin”. Henkilö itse määrittyy siis syömishäiriön passivoimana kohteena, joka tuli

ulkopuolisten toimesta pelastetuksi.

Myös seuraavat otteet havainnollistavat syömishäiriöille tuotettuja merkityksenantoja elämää passivoivana negatiivisena voimana, jolla on konkreettisia terveyshaittoja:

The sad thing is I realize how bad for it is for you but the more i know the more i cant help but to do it. Do you think maybe im slowing killing my self?? I think deep down I do but i can't stop. I want kids not now i'm only 16 but in the future. But I don't think i want to be around long enough to get that chance, I don't think i will be around this eating disorder is killing me and no one knows it. [357]

You are very beautiful, but I am scared of dying. I am not scared if I die at once but to die little by little that's the worst. I am afraid of loosing my teeth, or to feel an extreme pain in my throat, but I think that the worst that can happened is to not be able to go to the bathroom, to make pee in your own pants. I don't know I want to live longer, I want to be 40 years old and feel healthy. [1292]

Ana and mia ia a horrible to illness to haveand i hate having it but it is something i did not want to happen to me but iit has, i look at most of the people on the video and si still see them as fat, people who suffer with this horrendous illness suffer everyday single day 24 hours a day every minute of their lives and it destorys you mind eventually, it never goes away, and to hear that people are calling us pathetic really hurts me because it is an illness. Sorry [297]

Otteessa [357] kommentoija tuottaa itsensä passiivisena toimijana suhteessa syömishäiriöön, joka on ikään kuin ottanut vallan hänestä. Kuoleman uhka näyttäytyy selkeänä ja epätoivottuna. Vastakkain asettuu toisaalta syömishäiriöisen kategoria sekä toivottu vanhemman kategoria tulevaisuudessa. Nämä kategoriat tuotetaan kuitenkin keskenään ristiriitaisiksi ja kilpaileviksi, sillä henkilö epäilee, ettei ole syömishäiriönsä vuoksi riittävän kauaa hengissä lapsia saadakseen. Lasten saamisen voi nähdä olevan kulttuurisesti norminmukainen toimintamalli terveelle lisääntymiskykyiselle aikuiselle, mitä vastaan syömishäiriöinen hengenvaarallinen toiminta sotii vahvasti. Kommentoija rakentaakin syömishäiriön ikään kuin syylliseksi suhteessa omaan, syömishäiriötä sairastavan uhrin kategoriaan. Täten hän myös vierittää vastuuta sairaudelleen, ja tämä sairauden kategoria toimii ikään kuin selontekona hänen poikkeavalle toiminnalleen. Myös otteessa [1292] asetetaan vastakkain syömishäiriöihin liittyvä ristiriita kauneuden ja kuolemanvaaran välillä. Kauniin kategoria ja terveen kategoria nähdään toisensa poissulkevinä kategorijäsenyyksinä, sillä anoreksian terveyshaitat ja kuolemanvaara ovat uhka terveelle pitkäikäiselle elämälle. Molemmissa otteissa kommentoijat ikään kuin normalisoivat itseään vetoamalla toiveisiinsa kulttuurisesti norminmukaisista arvoista kuten

lasten saamisesta ja pitkästä terveestä elämästä, jotka ovat vahvasti ristiriidassa syömishäiriöiden tuottamien haittojen kanssa. Otteessa [297] syömishäiriöt (anoreksia ja bulimia) kategorisoidaan ”kauheana sairautena”, joka ”tapahtui” henkilölle tämän tahtomattaan. Lisäksi kommentoija käyttää syömishäiriöistä ryhmäkategoriaa ”me”, joita ulkopuoliset ihmiset kutsuvat sääliäviksi. Koska syömishäiriöt kategorisoidaan passivoivana ja negatiivisena sairautena, ulkopuolisten vihamielinen kritiikki syömishäiriöisiä kohtaan nähdään erityisen satuttavana.

Seuraavassa otteessa kommentoija kategorisoi itsensä syömishäiriötä sairastavaksi, ja käyttää tätä kategoriaa oman toimintansa oikeuttamiseksi. Kommentoija tekeekin selonteon oman sairautensa ja sen ylläpitämisen suhteen:

It isn't a joke, it isn't funny. God, IT'S NOT FUNNY. I had been suffering anorexia since i was 13een and I've been in treatment 2 times. Now the doctors say: "She suffers of anorexia-bulimia nervosa". I'm 17 and i can't image my life without this problem. Maybe it's strange, but anorexia for me is all i have. [51]

Otteessa [51] kommentoija kategorisoi sairautensa toisaalta ongelmaksi, mutta samalla niin perustavaksi osaksi omaa identiteettiään, ettei osaa kuvitella elämäänsä ilman sitä. Hän myös tunnustaa poikkeavuuden, joka tähän kenties ulkopuolisten silmin liittyy (*maybe it's strange*). Ote kuvastaakin mielenkiintoisella tavalla monimuotoista identiteettikamppailua, joka syömishäiriöisen elämään voi liittyä. Toisaalta syömishäiriö näyttäytyy negatiivisena ilmiönä ja kärsimystä tuottavana sairautena, mutta samalla myös merkittävänä ja jopa perustavanlaatuisena osana omaa identiteettiä.

Syömishäiriöille voidaan tuottaa syyllisyyden ja toimijuuden määreitä, kun taas syömishäiriötä sairastava näyttäytyy tällöin sairauden passiivisena uhrina. Seuraava ote havainnollistaa sitä, miten pro-anan jäsenkategoriaan on mahdollista suhtautua osana omaa identiteettiä:

what people don't realize is that eds take control of you. don't get me wrong; i am 100% pro ana and think bones are beautiful but i know that that is a distorted truth and i'm pretty sure that what i see in the mirror isn't the truth but i keep losing weight :(it's a sick vicious cycle that we have no control over. it does take over your life. it's something that i want to get away from so badly but it's already embedded into me that i can't find beauty in anything that isn't bone [1472]

Otteessa [1472] kommentoija korostaa olevansa ”sataprosenttisesti pro-ana” eikä täten edes yritä

irtautua mahdollisesti poikkeavaksi määritellystä kategorijäsenyydestä. Samalla hän kuitenkin tuottaa kyseisen jäsenkategorian sisältämät kategoriasidonnaiset ajattelumallit poikkeavina ja vääristyneinä. Kommentoija oikeuttaa näitä vääristyneitä ajatusmallejaan korostamalla syömishäiriöiden toimijuutta ja passivoivaa vaikutusta uhriinsa. Vaikka kommentoija ei eksplisiittisesti kategorisoi syömishäiriötä sairaudeksi, on sairauden kategoria kuitenkin läsnä siihen liittyvien negatiivisten määreiden kautta.

Edellisissä otteissa syömishäiriöt konstruointiin passivoivana sairautena, jonka kulkuun syömishäiriöinen ei juuri pysty itse vaikuttaman. Seuraavissa otteissa syömishäiriöt puolestaan tuotetaan omana valintana:

*It's true. When i chose, yes **CHOSE**, Mia, i knew **EXACTLY** what i was doing. And anyone who is ana or mia will admit it. But you probably have no idea what it's like to be so desperate for perfection that you would do anything. **Don't talk about things you don't know about**, and don't make fun by saying shit like that. It's just mean. [1266]*

*I cannot speak for anyone else, but I started as a way of control, of making my body mine after someone tried to take it from me. I wanted to be pure, clean, empty, delicate, floating. Complete control of what went into my body. The way for me to monitor how in control I was was to weigh myself. If I was losing weight I was gaining control, does that make sense? My weight was how I monitored my progress. **So I want to be thin, because thin is control, delicacy, beauty and perfection.** [2059]*

yes, it's all about control! this is the only thing that will stay for a long time/forever! nobody can change it, because it's mine! if you lost the control of your live, for me is it the only way to get trough all of this! [1468]

*maybe we don't even think it's glamorous. **i just dont wanna get out of my hell yet.** [888]*

Otteessa [1266] kommentoija korostaa tietoista valintaa syömishäiriöiden suhteen, ja toteaa ”kaikkien anojen ja miojen myöntävän sen”. Lisäksi kommentoija tekee eron kategorijäsenyyksiin liittyvien tiedollisten kompetenssien suhteen. Täten henkilön, jolla ei ole omakohtaista kokemusta syömishäiriöistä, ei tulisi asiasta myöskään puhua tai laskea leikkiä siitä. Otteessa [2059] anorektisen laihuuden tavoittelua oikeutetaan vetoamalla tarpeeseen hallita omaa kehoaan, ja oman painon sääteleminen nähdään tällaisena itsehallinnan keinona. Poikkeavuutta ikään kuin normalisoidaan hoikkuuteen liittyvän hallinnan tunteen kautta, mutta lisäksi hoikkuuden tuotetaan olevan jotakin ”kaunista” ja ”täydellistä” ja siksi tavoittelemisen arvoista. Myös otteessa [1468] pro-anorektisia toimintamalleja oikeutetaan oman kehon hallinnan tunteella, johon kukaan muu ei voi

puuttua. Oteessa [888] kommentoija käyttää syömishäiriöisistä ryhmäkategoriaa ”me” esittäessään, etteivät syömishäiriöiset itsekään välttämättä näe syömishäiriöistä toimintaa ”hohdokkaana”. Syömishäiriöille tuotettu valinnanvapaus ilmenee siten, että kommentoija ”ei vielä halua päästä ulos helvetistään”. Täten kyse on lopulta vain syömishäiriöisen omasta tahdosta lopettaa syömishäiriöinen toiminta.

Seuraavista oteista ei ole suoraan tulkittavissa, edustavatko kommentoijat syömishäiriöisten puhujakategoriaa, mutta syömishäiriöille ja laihuudelle tuotetaan selontekoja suhteessa painoon ja ulkonäköön liittyviin määreisiin. Oteissa käytetään vastakohtaparia laiha – lihava, ja arvotetaan näiden kategorioiden määreitä suhteessa toisiinsa. Juuri lihavuudelle tuotetaan vahvoja poikkeavuuden ja epätoivottavuuden määreitä:

being too skinny is closer to what nature intended us to be. nature never intended us to be fat and eat refined carbs and sit all day on the computer. so yay to thin! [1641]

Fat people cause bulimia. Fat people are so disgusting that when people see them they freak out and say, "I don't ever want to look like that fat pig." Fat people are scary and stinky! YUK! [1908]

Blame every thing and everyone but yourselves? Fat people are the cause. Little girls look at these hulking beef bags and they get traumatized by what they see. Fat people are terrifying. Women especially should aspire to be slim and trim. They look better. Thin women really are far superior to fatties. This anti ANA stuff needs to stop. 200 people die from it each year compared to 400,000 who die from obesity. Fat people suck! [2056]

Ensimmäisessä oteessa [1641] vedotaan ikään kuin tosiasiatietoon käyttämällä tieteellistä oikeuttamista sen suhteen, että luonto on tarkoittanut ihmisen ennemmin liian laihaaksi kuin lihavaksi. Oteessa [1908] lihaville tuotetaan ällöttävyyden ja pelottavuuden määreitä, ja lisäksi käytetään metaforaa ”sika”. Myös oteessa [2056] lihavuuden määreet nähdään negatiivisina, kun taas hoikkuus tuotetaan erityisesti naisille tavoittelemisen arvoisena. Lisäksi vedotaan ”tosiasiatietoon” anoreksian pienestä kuolleisuudesta verrattuna ylipainoisuuden aiheuttamaan kuolleisuuteen. Sekä oteessa [1908] että [2056] lihavat kategorisoidaan negatiivisia määreitä omaavana ulkoryhmänä. Lihavat tuotetaan syyllisinä syömishäiriöiseen toimintaan, koska heidän nähdään epätoivottavalla ulkomuodollaan vaikuttavan muiden ihmisten haluun laihtua. Lihavat määrittyvät täten syyllisinä, ja heitä katselevat ihmiset syömishäiriöille altistuvina uhreina, jotka ”traumatisoituvat” näkemästään. Täten juuri lihaville ihmisille tuotetaan vahvaa poikkeavuutta ja negatiivisia määreitä suhteessa

laihoihin. Vastakohtaparin laiha – lihava käyttö havainnollistaa myös erontekojen yksinkertaistavaa luokittelua kahteen ääripäähän (Hall 1999, 153–154), eikä näitä kategorioita partikularisoida.

Pro-anorektisen materiaalin julkinen levittäminen herättää ulkopuolisissa vastustusta ja vihamielisyyttä. Seuraavissa otteissa pro-anat vastustavat heille tuotettua kritiikkiä ja poikkeavuutta korostamalla pro-anorektisten videoiden katselijoiden omaa valinnanvapautta:

just a thought...if you guys who are extremely opposed to what we do, why are you watching videos like this? to pick fights? do you not think that we have had enough fights already in the real world?...if you dont like what you see, stop watching [1307]

why are you haters watching this if you dont support/like it..leave us alone!...sometimes when your told one thing all your life..it starts to affect you and you start to think they could be rigt..they probably are your too stpid and young to know whats right,...thats what happened to me anyway sp all you haters shut the fuck up! [1049]

EXACTLY!!! How do haters find videos like this? Obv they're typing in "pro ana mia" or whatever. You don't get to a video like this by typing in "I love cheeseburgers". I don't get why people feel the need to search for videos of things they don't like, just to slag them off. Seriously, don't they have anything better to do??? [1224]

Every Year 200 people die of Anorexia Nervosa. Every Year 300,000 people die of Obesity. Ana and Mia are barely a problem. If You're not acceptant of the life style that is Miana you shouldn't be looking at videos that promote it should you? [2016]

Otteet kuvastavat, kuinka pro-anorektinen sisältö on kohdistettu tietylle yleisölle, ja ilmiön ulkopuolisten ”vihaajien” (vrt. Giles 2006) tulisi pysytellä erossa tällaisista videoista. Otteissa vieritetään syyllisyyttä nimenomaan videoiden katsojille, sillä jokaisella on vapaus valita, millaisia videoita haluaa katsella. Otteissa ilmenee selkeä sisä- ja ulkoryhmäerottelu, ja esimerkiksi otteessa [1049] ”vihaajia” eli ulkoryhmää kehoitetaan jättämään ”meidät” eli pro-syömishäiriöisten sisäryhmään kuuluvat rauhaan. Lisäksi otteessa [2016] tuotetaan selonteko syömishäiriöiselle toiminnalle vetoamalla ”tosiasiatietoon” syömishäiriöiden niukasta kuolleisuudesta verrattuna ylipainoisuuden aiheuttamaan kuolleisuuteen. Syömishäiriöt kategorisoidaan ”hädin tuskin ongelmaksi” verrattuna ylipainoisuuteen ja sen aiheuttamiin haittoihin. Lisäksi syömishäiriöt kategorisoidaan elämäntyylinä, mikä korostaa yksilön aktiivista valinnanvapautta.

Pro-anan ja syömishäiriöisen identiteetin negatiivista leimaa vastustetaan monin tavoin. Selonteoissa näkyy erilaiset tavat suhtautua syömishäiriöiden valinnanvapauteen. Toisaalta syömishäiriöt voidaan tuottaa omana valintana hallita omaa kehoaan, toisaalta taas passivoivana sairautena, jota ei ole

mahdollista hallita. Vaikka syömishäiriöiset normalisoivat poikkeavuuttaan ja vastustavat negatiivista leimaa, poikkeavuus myös osin tunnustetaan osana syömishäiriöistä toimintaa. Tämä ilmenee esimerkiksi syömishäiriöihin liittyvien vääristyneiden ajatusmallien ja terveyshaittojen suhteen.

7 POHDINTA

7.1 Yhteenveto tuloksista

Tutkielmani tarkoituksena oli analysoida pro-anoreksiasta käytyä neuvottelua ja poikkeavuuden rakentumista YouTube'n keskustelupalstoilla. Tutkimuskysymykseni olivat: Miten poikkeavuutta tuotetaan osana neuvottelua pro-anorektikon kategoriasta? Miten pro-anoreksia -ilmiölle tuotettua poikkeavuutta vastustetaan? Millaista moraalista järjestystä pro-anoreksia -keskusteluissa tuotetaan?

Tarkastelin kategorianeuvottelua ja poikkeavuuden tuottamista keskusteluissa esiintyneiden viiden keskeisen kategorian ja niiden vastakohtaparien avulla: anorektikko – ei-anorektikko, onnistunut nainen – epäonnistunut nainen, kaunis – ruma, uhri – rikollinen ja ihminen – epäihminen. Pro-anorektikon kategoriaa suhteutetaan näihin kategorioihin ja niiden sisältämiin määreisiin monin tavoin, ja täten myös poikkeavuutta käsitellään monenlaisin merkityksenannoin.

Anorektikolle tuotetuissa kategoriamääreissä näkyy erimielisyyksiä sen suhteen, nähdäänkö todellisen anorektikon kategoriamääränä esimerkiksi sairauden ulkoinen näkyvyys vai sen henkinen ulottuvuus. Pro-anoreksian ja anoreksian nähdään sisältävän keskenään ristiriitaisia kategoriamääreitä, mikä luo myös ristiriitaa näiden kategorioiden jäsenyyksille tuotetuille määreille ja niiden keskinäisille suhteille. Anorektikon kategorijäsenyydestä neuvottelemisen havainnollistaa myös sitä ristiriitaisuutta, joka anoreksian ihannoimiseen liittyy. Erityisen vahvasti tämä näkyy konflikteissa siitä, nähdäänkö anoreksia sairautena vai valintana, eli mihin kategoriakokoelmaan anoreksiasta puhuttaessa kulloinkin viitataan. Koska pro-anoreksia -ilmiössä anoreksia nähdään enemmänkin elämäntapavalintana ja ihanteena kuin varsinaisena sairautena, pro-anojen ei nähdä kuuluvan autenttisen anorektikon kategoriaan. Lisäksi pro-anoille tuotetaan velvollisuutena olla levittämättä anoreksiaa ihannoivaa materiaalia, koska tällainen ihannoiminen tuottaa valheellisen kuvan anoreksian sairastamisesta.

Naisen kategoriaa ja naiseuden kategoriasidonnaisia määreitä käytetään resurssina niin anorektisten ihanteiden kritisoimiselle kuin oikeuttamisellekin. Toisaalta anorektinen laihuus haastaa naisellisia muotoja, mutta samalla hoikkuus nähdään arvostettuna ja tavoiteltavana kompetentin naisen määreenä. Heteronormatiivisuus näkyy kategoriaparin nainen – mies käytössä, ja miehen kategoriaa käytetäänkin selittävänä tekijänä naiseuden vaatimuksille. Naiselle tuotetaan ikään kuin velvollisuutena näyttää ulkoisesti viehättävältä, ennen kaikkea miehen silmissä.

Kauneudesta keskusteleminen liittyy olennaisesti pro-anoreksia -keskusteluihin, ja kytkeytyy läheisesti myös keskusteluun naisen kategoriamääreistä. Kaunis ulkomuoto nähdään tavoittelemisen arvoisena ja jopa eräänlaisena naiseuden vaatimuksena, mutta erimielisyyksiä aiheuttaa se, millaisia määreitä kauneudelle ja kauniille naisille tuotetaan. Toisaalta hoikkuus nähdään kauneuden määreenä, mutta anorektisen laihuuden nähdään vievän sen äärimilleen. Kauneuteen liittyvinä lisämääreinä tuotetaan esimerkiksi terveys ja etenkin terveelliset elämäntavat, joita vastaan anorektinen laihuus ja anoreksian aiheuttamat terveyshaitat sotivat. Yksimielisyys näkyy kuitenkin siinä, että lihavuus ei ole arvostettua.

Rikollisen kategoriaan käytettäessä pro-anorektiset toimintamallit kategorisoidaan osana rikollisen toiminnan kategoriakokoelmaa, mikä tuottaa etenkin pro-anorektisen materiaalin levittämisen tuomittavana. Äärimillään pro-anorektikoista käytetään murhaajan metaforaa. Murhaajan kategoria tuottaa määreineen vahvaa moraalisen järjestyksen rikkoutumista. Syyllisyyden ja uhriuden vastakkainasettelu on keskeinen elementti, sillä rikollisen kategoriaan kuuluu määreenä syyllisyys ja vastuun kantaminen omasta toiminnastaan. Rikollisen kategoria on ulkopuolisten tuottama kategorisointi pro-anoille, joka havainnollistaa havaitulle ulkoryhmälle tuotettuja negatiivisia määreitä.

Epäihmisen kategoria ilmenee dehumanisoivina kommentteina, joissa ulkoryhmän eli pro-anojen ihmisarvo kyseenalaistetaan. Erityisen vahvasti tämä ilmenee pro-anorektisen materiaalin levittämisen suhteen, mutta myös pro-anorektisen ajattelumallit tuotetaan perustavalla tavalla poikkeavina ja epänormaaleina. Kuolema toimii ikään kuin moraalisesti oikeutettuna kohtalona vaarallisen materiaalin levittämiseksi ja poikkeaville ajattelumalleille. Dehumanisoivat kommentit ilmentävät kenties selkeiden Internet-vuorovaikutukselle ja anonymiteetille tyypillisiä kärjistyneen vihamielisiä puhetapoja, jotka ovat yleisiä etenkin YouTubessa. Kuten rikollisen kategorian, myös epäihmisen kategorian on selkeästi ulkopuolisten tuottama kategorisointi.

Syömishäiriöisen kategorijäsenyyttä käytetään keinona vakuuttaa pro-anorektisten toimintamallien haitallisuudesta, sillä omakohtainen kokemus syömishäiriön sairastamisesta antaa puhujalleen eräänlaisen kompetentin asiantuntija-aseman. Tällaisissa tapauksissa ei usein ole vihamielistä sisä- ja ulkoryhmäerottelua, vaan käytetään enemmänkin me-puhetta. Tällöin syömishäiriöiset nähdään osana laajempaa kategoriaryhmää, josta partikularisoidaan syömishäiriöiden ihannoimisen osakategorian. Toisaalta syömishäiriöiset voivat myös aktiivisemmin vastustaa negatiivista pro-anan

identiteettiä erottamalla syömishäiriöistä kärsimisen ja niiden ihannoimisen yhteismitattomina toimintamuotoina. Tällainen negatiivisista identiteettiä uhkaavista kategoriamääreistä irtautuminen suojelee niin omaa identiteettiä kuin syömishäiriöisten identiteettiä yleisemminkin.

Syömishäiriöiset ja pro-anat vastustavat ja normalisoivat poikkeavuutta esimerkiksi kategorisoimalla syömishäiriön passivoivana ja uhriuttavana sairautena tai perustavanlaatuisena osana omaa identiteettiä. Tällainen kategorisointi on sillä tavalla seurauksellista, että se vierittää vastuuta pois itse henkilöltä ja ikään kuin normalisoi henkilön omaa poikkeavuutta, vaikka syömishäiriöihin liittyvien vääristyneiden ajatusmallien poikkeavuus tunnustettaisiinkin osana omaa toimintaa. Tälle vastakkaisena selontekona tuotetaan syömishäiriöinen toiminta aktiivisena valintana, joka perustuu ennen kaikkea tarpeelle hallita omaa kehoaan. Lisäksi poikkeavuutta normalisoidaan vetoamalla aikakauden kulttuurisiin arvoihin hoikkuuden hyväksyttävyydestä suhteessa lihavuuteen, sekä korostamalla lihavuuden aiheuttamia terveyshaittoja. Pro-anoreksia -videoiden levittämiseksi ja niiden herättämälle vastustukselle puolestaan tuotetaan selontekona katsojien valinnanvapaus päättää, millaista sisältöä haluavat nähdä. Tämä ikään kuin normalisoi sisällön levittäjille tuotettua syyllisyyttä ja poikkeavuutta.

Moraalista järjestystä ja sen rikkoutumista tuotetaan eri tavoin osana kategorianeuvotteluja ja poikkeavuuden käsittelyä. Anoreksian ihannoija rikkoo moraalista järjestystä siitä, että sairaudet nähdään tyypillisesti epätoivottuina. Erimielisyyksiä aiheuttaa kuitenkin se, onko sairauden ihannoija enemmänkin syyllinen vai uhri poikkeavalle toiminnalleen. Sairaudet, kuten anoreksia, nähdään moraalisen järjestyksen mukaisina vain ikään kuin viattomassa muodossaan sairastuttaessaan uhrin vastoin tämän tahtoa, kun taas pro-anojen voi nähdä haluavan sairastua omasta tahdostaan. Pro-anorektisten ääri-ihanteiden tuotetaan rikkovan moraalista järjestystä kompetentin naisen ulkoisista määreistä ja kauneudesta yleisemminkin. Lisäksi poikkeavat kauneuskäsitykset uhkaavat terveen elämän normatiivista asemaa. Pro-anorektikoiden kategorisoiminen rikollisen kategorian ja siihen liittyvien määreiden avulla tuottaa moraalisen järjestyksen rikkoutumisen niin vahvana, että pro-anojen tulisi kärsiä rangaistus viattomien ihmisten satuttamisen vuoksi. Epäihmisen kategoria puolestaan tuottaa moraalisen järjestyksen rikkoutuneen niin perustavalla tavalla, että pro-anojen ihmisarvo kielletään täysin heidän poikkeavien toimintatapojensa ja ajatusmalliensä vuoksi. Kaiken kaikkiaan syömishäiriöt ja niiden ihannoiminen tuotetaan jonakin epänormaalina ja poikkeavana toimintana, joka rikkoo normaalina pidettyä moraalista järjestystä monellakin saralla. Lisäksi esimerkiksi kehoitus avun hakemiseen on toistuva elementti aineistossani, mikä korostaa syömishäiriöisen toiminnan poikkeavuutta ja ei-toivottavuutta.

Kategorioille tuotetaan myös erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia, mikä liittyy olennaisesti moraalisen järjestyksen tarkasteluun. Esimerkiksi uhriuden ja syyllisyyden määreitä käytetään aineistossani eri tavoin niin kritisoimaan kuin oikeuttamaankin pro-anorektisia ihanteita ja käytäntöjä. Uhreiksi tuotetaan toisaalta pro-anorektisen sisällön katsojat, syömishäiriöisten perhe, tai syömishäiriöinen itse. Syyllisyyttä puolestaan tuotetaan esimerkiksi pro-anorektisen sisällön levittäjille, videoiden katselijoille ja toisaalta myös syömishäiriöille elämää kahlitsevina sairauksina. Uhriuden ja syyllisyyden tematiikka havainnollistaa täten myös sitä, millaista moraalista järjestystä pro-anorektisten ihanteiden ja käytäntöjen nähdään tuottavan, ja kenen tai minkä nähdään olevan vastuussa tämän järjestyksen rikkoutumisesta.

7.2 Tulokset suhteessa aiempaan kirjallisuuteen

Pro-anoreksiasta ja pro-anorektikon kategoriamääreistä käyty neuvottelu osoittaa ilmiön monimuotoisuuden. Ensi alkuun selkeältä tuntuvat kategoriat voivat tarkemmin tarkasteltuna osoittautua rajoiltaan ja sisällöiltään hyvin häilyviksi ja vaihteleviksi (Jokinen 1999, 142), mikä koskee myös pro-anorektikon kategoriaa. Täten myös moraalista järjestystä ja sen rikkoutumista tuotetaan monenlaisin merkityksenannoin viitaten niin ulkonäköön kuin toiminnallisuuteenkin liittyviin määreisiin, joiden nähdään uhkaavan normaalina pidettyä järjestystä.

Kuten aineistoni havainnollisti, pro-anoreksia -ilmiö sisältää ihannoijineen ja vastustajineen monenlaisia asemoitumisia suhteessa syömishäiriöihin. Täten ilmiö ei jakaudu suoraviivaisesti pelkästään kannattajiin ja vastustajiin, vaan esimerkiksi omakohtainen kokemus toimii yhtenä ryhmäerottelun muotona. Vastakkain ovat tällöin esimerkiksi ne, joilla on omakohtaista kokemusta syömishäiriöistä, ja ne, joilla ei ole. Lisäksi anoreksiaa sairastava voi olla tai olla olematta anoreksiaa ihannoiva pro-ana, ja toisaalta pro-analla ei välttämättä ole anoreksiaa. Tällainen täsmentävien osakategorioiden käyttö voi toimia suojaavana tekijänä sellaisilta negatiivisilta määreiltä, jotka olisi vaarana tulla liitetyksi itseen yleisemmän kategorijäsenyyden kautta (Jokinen 1999, 143). Pro-anat kuitenkin helposti kategorisoidaan ulkopuolisten tuottamana yhtenäisenä kategoriaryhmänä, mikä havainnollistaa kategorisointiprosessin yksinkertaistavaa ja jopa vääristävää vaikutusta määriteltävän ilmiön monimuotoisuuden suhteen (Billig 1987, 125; Potter & Wetherell 1992, 37–38).

Pro-anorektiset moraalista järjestystä rikkovat ihanteet ja toimintamallit asettavat rikkojan

selontekovelvolliseksi. Selonteoilla on myös mahdollista ikään kuin neutralisoida poikkeavuuden leima (Scott & Lyman 1970, 91). Aineistoni syömishäiriöisten tuottamien selontekojen, vastapuheen ja pro-anorektikon jäsenkategoriasta irtautumisen voi nähdä olevan aktiivisia keinoja vastustaa etenkin sellaista stereotyyppistä luokittelua, jossa kaikki syömishäiriöiset, mukaan lukien pro-anat, nähtäisiin kuuluvan osaksi samaa kategoriaryhmää. Nämä keinot osoittavat aktiivisen identiteettityön merkityksen ja sosiaalisten identiteettien rakentamisen osana diskursiivisia käytäntöjä. Pro-anoreksia -ilmiössä juuri autenttisuus on tärkeää suhteessa ”wannaben” kategoriaan (esim. Giles 2006), mikä saa aikaan monenlaista identiteettikamppailua. Pro-anoreksia -ilmiöön liittyvä jännitteinen identiteettityö havainnolistuu ennen kaikkea itselle ja muille tuotetuissa kategorisoinneissa. Vaikka syömishäiriö voi olla merkittävä osa henkilökohtaista ja sosiaalista identiteettiä, siitä käydään myös monenlaista merkityskamppailua. Oman itsen määrittely tietyn identiteettikategorian avulla ei välttämättä saa hyväksyntää ulkopuolisten silmissä, jolloin kyseinen identiteetti tulee haastetuksi. Esimerkiksi pro-anorektikon määritelmä itsestään kompetenttina anorektikkona voi tulla kielletyksi, koska pro-anorektikon kategorian nähdään sisältävän määreitä, jotka ovat ristiriidassa esimerkiksi anorektikon kategoriaan liittyvän sairastamisen kanssa. Kuten aineistoni osoitti, pro-anorektikolle voidaan tuottaa myös vaihtoehtoisia identiteettejä, esimerkiksi kategorisoimalla henkilö rikollisen tai epäihmisen identiteettikategorian avulla.

Naiseuden ja kauneuden kulttuurisesti sisältämät visuaaliset merkitykset ovat eräs keskeinen ulottuvuus, jota vasten erilaisia näkemyksiä suhteuttiin osana pro-anoreksia -keskusteluja. Näihin kategorioihin liittyvistä määreistä käytiin myös merkityskamppailua. Naiseuden vaatimuksia suhteutettiin ennen kaikkea miehen kategoriaan tuottamalla naisille velvollisuutena näyttäytyä ulkoisesti miehiä miellyttävältä. Hoikkuuden ihanne näkyi voimakkaana niin pro-anoreksian kannattajien kuin vastustajienkin keskuudessa, mutta pro-anoreksia -ilmiössä tämä ihanne on viety äärimmilleen ja rikkoo ”normaaliuden”. Tämä tukee Perelmanin (1996, 34) ajatusta siitä, että universaalit arvot kuten kauneus aiheuttavat erityisryhmien välisiä vastakkainasetteluja, kun näitä arvoja aletaan tarkemmin määritellä ja soveltaa käytännössä. Pro-anoreksia -ilmiössä tämä näkyy erityisen vahvasti, sillä anorektinen keho nähdään kauniina, ihannoituna ja tavoittelemisen arvoisena. Kuitenkin, kuten Knapton (2013) esittää, länsimaiset käsitykset naiskauneusihanteista eivät vaadi suurta uudelleenmäärittelyä, jotta pro-anorektiset ihanteet näyttäytyisivät tavoittelemisen arvoisina. Sen sijaan länsimaiset kauneusihanteet muodostavat perustan kyseiselle ilmiölle. Tämä tukee myös omia tuloksiani siitä, että hoikkuus tuotettiin arvokkaana määreenä, kun taas lihavuus näyttäytyi epätoivottavana.

Syömishäiriöiden suhde sairauksiin ja sairauden määreisiin oli eräs keskeinen elementti aineistossani. Vaikka anoreksia itsessään voidaan tuottaa sairauden kategorian avulla jonakin normaalista poikkeavana ja ei-toivottuna tilana, pro-anoreksia -ilmiöön verrattuna anoreksian poikkeavuus ikään kuin neutralisoituu. Anoreksia nähdään täten hyväksyttävänä poikkeavuutena vain viattomassa olomuodossaan passivoivana sairautena, kun taas aktiivinen anoreksian ihannoiminen ja tavoittelemisen tuotetaan moraalisesti paheksuttavana ja tuomittavana poikkeavuuden muotona. Scottin ja Lymanin (1970, 91) määritelmän mukaan poikkeavan yksilön toiminnan nähdään olevan uhka yhteiselle hyvälle, ja henkilön nähdään olevan vastuussa toiminnastaan. Tämä näkyi aineistossani myös pro-anoreksia -ilmiölle tuotetussa poikkeavuudessa. Vaikka sairauden voi nähdä ikään kuin uhriuttavan kantajansa, juuri sairauden ihannoiminen nähdään omana valintana ja täten poikkavana toimintana, josta henkilö on itse vastuussa. Lisäksi ilmiötä kritisoitiin pro-anorektisen sisällön muodostamasta uhasta ja haitallisesta vaikutuksesta etenkin nuorille sisällön kuluttajille.

Tulokseni syömishäiriöille tuotetuista selonteista ovat linjassa tutkimustulosten kanssa siitä, millaista valinnanvapauden problematiikkaa syömishäiriöille yleisemminkin tuotetaan. Kuten Strife ja Rickard (2011) esittävät, erilaiset merkityksenannot näkyvät ennen kaikkea siinä, tuotetaanko syömishäiriö passivoivana sairautena vai aktiivisena valintana. Myös omassa aineistossani syömishäiriöille tuotettiin selontekoja niin sairauden kuin elämäntavankin kategorioiden avulla, ja nämä kategoriat ovat eri tavalla seuraussellisia. Syömishäiriön kategorisoiminen passivoivana sairautena tuottaa syömishäiriöisen uhrina, joka kamppailee sairauden kanssa. Tällainen näkemys edustaa Batesin (2015, 198) jaottelun mukaan pro-anan minuuden tuottamista sosiaalisena minuutena, joka kamppailee subjektin ja syömishäiriön välillä. Sen sijaan syömishäiriön tuottaminen valintana havainnollistaa Batesin (mt., 193) metaforaa minuudesta avaruudellisena tilana, jota on mahdollista aktiivisesti muokata ja parannella oman subjektiivisen toimijuuden avulla. Tällaiset erilaiset ja eri tavoin seurausselliset merkityksenannot havainnollistavat pro-anoreksia -ilmiön monimuotoisuutta.

Tulokseni tukevat myös Gilesin (2006) tuloksia pro-anoreksia -ilmiöön liittyvästä identiteettityöstä, jossa kamppailua käydään esimerkiksi ”autenttisten anojen”, ”normaalien” (*normals*) ”wannabeiden” (*wannabes*) ja ”vihaajien” (*haters*) välillä. On kuitenkin huomioitava, että tämä identiteettityö on erilaista kiinteämmässä pro-anoreksia -yhteisöissä kuin julkisilla keskustelualueilla kuten YouTubessa. Suljetuissa pro-anoreksia -yhteisöissä sisä- ja ulkoryhmäraajat ovat selkeämmät, koska myös yleisösuhte on selkeämpi. Sen sijaan sosiaalisessa mediassa kuten YouTubessa kontekstien välinen raja on usein horjuva (ks. Boyd 2014, 33–34), jolloin myös yleisösuhteesta tulee

monimutkaisempi. Gilesin (2006) jaottelemista ryhmäkuuluvuuksista omassa aineistossani korostuu anojen ja miojen lisäksi ”normaalit” ja ”vihaajat”. Siinä missä wannabet muodostavat Gilesin (mt.) mukaan kenties suurimman uhan pro-ana -yhteisöille, YouTubeen kommenttipalstoilla kamppailu autenttisuuden ja epäautenttisuuden välillä ei ole nähdäkseni yhtä tärkeää. Tämän voi nähdä johtuvan siitä, että YouTube ei ympäristönä mahdollista samanlaista yhteisöllisyyttä kuin suljetut pro-ana -yhteisöt, vaan yhteisöllisyys perustuu ennen kaikkea videosisältöjen kommentointiin. Löyhemmän yhteisöllisyyden vuoksi YouTube ei myöskään tarjoa samanlaista yhteisöllisyyden suojaa kuin tietyn ilmiön ympärille keskittyneet yhteisöt, jolloin kamppailu erilaisten näkemysten ja identiteettien oikeuttamiseksi korostuu. YouTubeen pro-anoreksia -videoiden kommentteissa korostuikin aineistoni perusteella yleisempi kamppailu pro-anoreksia -ilmiön puolustajien ja vastustajien välillä, sekä neuvottelut anoreksian ja pro-anoreksian välisistä kategoriarajoista.

Pro-anoreksia -ilmiölle tuotettua vahvaa poikkeavuutta havainnollistaa muun muassa se, että aineistossani pro-anorektisen materiaalin levittäminen rinnastettiin rikolliseen ja jopa epäinhimilliseen toimintaan. Rikollisen konnotaatioina ovat esimerkiksi laitton toiminta ja sivullisten kärsiminen, kun taas epäihmisen konnotaationa on vähäinen tai olematon ihmisarvo. Pro-anoille tuotetun dehumanisaation voi nähdä edustavan Haslamin (2006) jaottelun mukaan mekaanista dehumanisaatiota, jossa vastapuolelta kielletään ihmisluonnolle ominaiset piirteet. Tämä on sidoksissa sosiaalisen kategorisoinnin myötä ulkoryhmän näkemiseen negatiivisena ja yhtenäisenä ryhmittymänä, johon henkilö ei tunne samaistuvansa. Kuten Haslam (mt., 262) esittää, ulkoryhmälle tuotettu dehumanisaatio kytkeytyy läheisesti myös Goffmanin (1986, 5) teoretisointiin stigmasta, jonka omaava ihminen tai ihmisryhmä näyttäytyy ihmisyydeltään vähempiarvoiselta. Koska syömishäiriöt ja niiden ihannoiminen ovat sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti stigmatisoituja ilmiöitä (esim. Yeshua-Katz 2015), myös dehumanisaatiota tuottavat puhettavat voivat saada eräänlaisen moraalisen oikeutuksen. Tässä havainnollistuukin kategorisointien seurauksellisuus: voimakkaan negatiivisia ja poikkeavia konnotaatioita sisältävillä kategorisoinneilla kuten rikollisen tai epäihmisen kategorioilla voidaan oikeuttaa vihamielisyyttä tällaisia ihmisiä ja ihmisryhmiä kohtaan, kun taas esimerkiksi sairaan kategorian käyttäminen ei sellaisenaan oikeuttaisi samanlaiseen vihamielisyyteen sairauksille tuotettujen merkityksenantojen vuoksi.

Aineistoni vihamielinen ja dehumanisoiva kommentointi voi selittyä osin myös visuaalisen anonymiteetin myötä hälventyneestä käsityksestä ruudun toisella puolella olevasta toimijasta (Sroull & Kiesler 1986), ja toisaalta anonymiteetin aktivoimasta sosiaalisesta identiteetistä ja stereotypioista havaittua ulkoryhmää kohtaan (Reicher ym. 1995; Lea ym. 2001, 527; Spears ym. 2007, 254–255).

Vaikka vihamielinen vuorovaikutus on etenkin YouTubessa eräänlainen normi (Moor ym. 2010), on kuitenkin syytä muistaa, että pro-anoreksia -ilmiö esiintyy ennen kaikkea Internetissä. Täten vihamielisiä ja jopa dehumanisoivia puhetapoja ei tulisi väheksyä, sillä pro-anoreksia -ilmiötä myös määritellään pitkälti Internetin sosiaalisissa ympäristöissä. Siinä missä tiiviimmät pro-anoreksia -yhteisöt voivat normalisoida terveydelle haitallista toimintaa (Gavin ym. 2008), YouTubessa vihamielisten puhetapojen normatiivisuuden voi samalla nähdä normalisoivan julkisen vihamielistä suhtautumista syömishäiriöisiä ja pro-anoreksiaa kohtaan. YouTube on Internetin suosituin videopalvelu ja videosisältöjä kommentoidaan paljon, mikä korostaa YouTubeen roolia sosiaalisena merkityskamppailujen ympäristönä.

7.3 Tutkielman rajoitteet ja jatkotutkimus

Vaikka aineistoni oli rikas ja kattava, on syytä huomioida myös tutkielmani rajoitteet. Ensinnäkin laadullisessa tutkimuksessa korostuu aina tutkijan oma tulkinta ja valinnat. Aineistoni laajuus (2122 kommenttia) on toisaalta vahvuus, mutta laajan aineiston supistaminen analyysiksi korostaa tekemiäni valintoja sen suhteen, millaisia seikkoja olen nostanut esiin analysoitavaksi. Olen kuitenkin pyrkinyt tekemään analyysini mahdollisimman läpinäkyväksi ja perustelemaan valintani suhteessa näkökulmaani ja teoriataustaani. Lisäksi, vaikka aineisto on laaja, se on kuitenkin ollut hallittavissa kommenttien lyhyiden vuoksi. Aineiston laajuuden sijaan kenties keskeisimpänä aineiston tuomana haasteena on ollut vieraskielisen aineiston analysoiminen. Vaikka kieli on pääosin yksinkertaista ja ymmärrettävää, ei vieraskielisten sanavalintojen suomentaminen ole aina yksiselitteistä. Tämä tuo haasteen etenkin kielellisten valintojen ja kategorioiden analysoimiselle. Oma haasteensa on ollut myös jäsenkategoria-analyysin ja retorisen analyysin soveltaminen, sekä kognitiivisen ja diskursiivisen perinteen soveltaminen ja yhdistäminen mielekkäällä tavalla.

Vaikka keskityin tutkielmassani pro-anoreksiaan, on kuitenkin huomioitava, että videosisällöissä ja niiden kommentteissa käsiteltiin paikoitellen syömishäiriöitä yleisemminkin. Yksittäisiä kommentteja analysoidessa en ole siis voinut aina olla varma, että kommentti koskee nimenomaan pro-anoreksia -ilmiötä, ja joissakin otteissa on myös eksplisiittisesti rinnastettu esimerkiksi anoreksian ja bulimian ihannoiminen. On kuitenkin syytä muistaa, että tosielämässäkin syömishäiriöt usein limittyvät (Fairburn & Harrison 2003), ja esimerkiksi anoreksiapotilaista noin puolella esiintyy satunnaisia ahmimis- ja oksentelujaksoja (Suokas & Rissanen 2014, 13). Tämä tulisi huomioida myös jatkotutkimusten suhteen. Esimerkiksi pro-anoreksian ja pro-bulimian välinen ero ei ole välttämättä

yksiselitteinen, vaan henkilö voi identifioida itsensä molempien kautta. Toisaalta esimerkiksi ”anan” identiteettiä pidetään syömishäiriöisten keskuudessa tyypillisesti arvokkaampana ja puhtaampana kuin ”mian”, ja miat voidaan nähdä myös epäonnistuneina anoina (Giles 2006). Identiteettien tarkastelun kannalta kiintoisaa onkin ennen kaikkea se, millaiseksi ihminen itse määrittelee itsensä ja toiset, ja millaisin seurauksin.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi syytä huomioida myös syömishäiriöihin suhtautumisen monimuotoisuus. Jaottelu pro-syömishäiriöisiin ja paranemismyönteisiin (*pro-recovery*) yhteisöihin on jokseenkin keinotekoinen, koska myös paranemismyönteisissä yhteisöissä saatetaan ylläpitää syömishäiriöisiä ihanteita, ja toisaalta pro-syömishäiriöyhteisöissä voidaan vaalia paranemismyönteisyyttä. Täten myös pro-anoreksia -ilmiötä olisi kenties mielekkäämpää tarkastella eräänlaisena jatkumona, jolle erilaiset asemoitumiset sijoittuvat. Lisäksi äärimmäistä laihuutta ihannoivien thinspiration-kuvastojen rinnalle on alkanut ilmestyä myös terveellisempää elämäntyyliä ja lihaksikkaampaa kehonkuvaa ihannoivia fitspiration-kuvastoja (Boepple & Thompson 2015; Tiggemann & Zaccardo 2015). Sosiaalisessa mediassa terveys ja fitness-aiheinen sisältö ovat tyypillisiä ennen kaikkea nuorten naisten keskuudessa, ja syömishäiriöiden on todettu lisäävän todennäköisyyttä tällaisen sisällön kuluttamiselle (Carrotte ym. 2015). Täten pro-anoreksia -ilmiötä ei tulisiakaan tarkastella irrallaan muista samankaltaisista ilmiöistä, vaan huomioida eräänlainen jatkumo, jolle erilaiset ilmiöt asettuvat suhteessa syömishäiriöiseen toimintaan.

Koska pro-anoreksia -ilmiö esiintyy Internetissä myös muualla kuin YouTubessa, olisi tärkeää huomioida myös muunlaiset suositut yhteisöpalvelut, kuten esimerkiksi Facebook, Twitter, Reddit ja Tumblr (ks. Custers 2015). Näiden lisäksi on valtava määrä esimerkiksi erilaisia syömishäiriöaiheisia blogeja ja keskustelufoorumeita, jotka tarjoavat rikasta aineistoa. Olennaista on kuitenkin huomioida kunkin palvelun keskeiset ominaispiirteet ja yleisösuhde. YouTubeen vahvuutena on sen laaja tavoitettavuus ja julkinen sisältö, jota kommentoidaan paljon, mutta yhtälailla on tärkeää tutkia myös pro-anoreksiaan keskittyneitä yhteisöpalveluja, joissa yhteisöllisyys ja yleisösuhde ovat tiukemmin kietoutuneet kyseisen ilmiön ympärille. Toisaalta tällaisia yhteisöjä on jo tutkittu paljon, kun taas pro-anoreksian saama julkinen vastaanotto ja ilmiölle julkisesti tuotetut merkityksenannot ovat jääneet pitkälti tutkimuksen ulkopuolelle.

Koska YouTubeen kommenttipalstoilla keskustelut voivat koostua hajanaisista ja yksittäisistä kommenteista, ei tämän aineiston puitteissa ole ollut mahdollista tarkastella sekventiaalisesti jäsentynyttä keskustelua. Olen analysoinut kutakin kommenttia omana yksikkönään, mikä kapeuttaa

myös analyysin kontekstualisointia. Etenkin retorisen analyysin kannalta olisi erityisen ihanteellista, jos aineisto antaisi mahdollisuuden tarkastella yleisön reaktioita ja vastapuheenvuoroja esitettyihin argumentteihin (Jokinen ym. 2002, 128–129). Jatkotutkimuksen kannalta olisikin hedelmällistä kerätä sellainen aineisto, jossa tällaista keskustelua eri osapuolten välillä käytäisiin. Esimerkiksi syömishäiriöisten ja pro-anojen yksilö- tai ryhmähaastattelu olisi kiinnostava tutkimusasetelma. Mielenkiintoista olisi tarkastella esimerkiksi sitä, miten annettuihin kategorijäsenyyksiin suhtaudutaan, hyväksytäänkö ne vai pyritäänkö niistä irtautumaan, ja millaista neuvottelua niistä käydään osana järjestäytyneempää vuorovaikutusta (vrt. Widdicombe 1998). Koska online-vuorovaikutuksen mahdollistama anonymiteetti voi vaikuttaa olennaisesti puhetapojen aggressiivisuuteen (esim. Sproull & Kiesler 1986), olisi mielenkiintoista tutkia pro-anoreksialle tuotettuja merkityksenantoja myös kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Lisäksi esimerkiksi nuoren ja lääkärin välinen neuvottelu mahdollisesta syömishäiriödiagnoosista olisi kiinnostava vuorovaikutusaineisto tutkittavaksi. Asetelma olisi hedelmällinen etenkin kategoria-analyttiseen tarkasteluun, sillä vastakkain olisivat toisaalta lääkärin ammatillinen asiantuntijakategoria ja toisaalta syömishäiriöisen asiantuntijakategoria oman sairautensa suhteen. Käytännössä tällaisten keskusteluaineistojen hankinnassa voisi kuitenkin olla niin käytännölliset kuin eettisetkin haasteensa. Siinä suhteessa Internetin sisältämiä ja helposti saatavilla olevia luonnollisia aineistoja olisikin mielekästä hyödyntää mahdollisimman pitkälle.

7.4 Lopuksi

Internet tarjoaa tukea ja ymmärrystä syömishäiriöiselle toiminnalle, ja suljetut pro-ana -yhteisöt voivat olla syömishäiriöiselle eräänlainen turvapaikka (Dias 2003). Sosiaalisen tuen hakeminen Internetistä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa henkilöllä ei ole offline-ympäristössä mahdollisuutta saada tukea ja ymmärrystä esimerkiksi sairaudelleen (Tanis 2007). Aineistoni kuitenkin osoittaa, että syömishäiriöiselle tukea ja ymmärrystä ei ole automaattisesti tarjolla ainakaan Internetin julkisilla keskustelualueilla. Sosiaalisen identiteetin teorian valossa onkin hyvä pohtia, millainen vaikutus äärimmäisellä sisä- ja ulkoryhmäerottelulla voi olla henkilön identiteetille. Jos ymmärrystä ei löydy lähipiiristä ja myös julkiset keskustelut Internetissä ovat hyvin vihamielisiä, voiko tällainen vihamielisyys ja tiukat ryhmärajat jopa vahvistaa halua kiinnittyä omaan terveydelle haitalliseen sisäryhmään? Kuten Knapton (2013, 474) esittää, ulkopuolisten pro-anoille kohdistama vihamielisyys voi entisestään toimia yhteisöä yhdistävänä voimana ja täten jopa edesauttaa entistä vaarallisempien toimintamallien omaksumista. Koska vihamielisen sisällön näkeminen ja vihan

kohteeksi joutuminen Internetissä ovat myös yhteydessä heikompaan luottamukseen muita ihmisiä kohtaan (Näsi ym. 2015), tämä voi entisestään vaikuttaa negatiivisesti syömishäiriöisen nuoren halukkuuteen hakea apua. Vihamielisyyden ja tiukan ”meihin” ja ”heihin” erottelun sijaan olisikin syytä pohtia, miten tällaisia tiukkoja ryhmärajoja voisi pyrkiä hälventämään pro-anoreksia -ilmiöstä puhuttaessa. Tärkeää olisi kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, miten syömishäiriöistä puhutaan syömishäiriöisen lähipiirissä ja terveydenhuollon instituutioissa, jotta syömishäiriöinen saisi oikeanlaista tukea ja ennen kaikkea kokisi tulevansa ymmärretyksi.

Vaikka pro-anoreksia -ilmiö herättää vahvaa vastustusta ja negatiivissävytteistä sosiaalista kategorisointia, on aineistossani näkyvissä myös ymmärtävämpää suhtautumista. Tämä näkyy ennen kaikkea syömishäiriöisten omakohtaisen kokemuksen mahdollistamana kritiikkinä pro-syömishäiriöistä toimintaa ja sen terveyshaittoja kohtaan. Kuten YouTubeen syömishäiriövideoita tarkastelleet tutkimukset osoittavat, virallisten terveystahojen tuottamat anoreksiaa kritisoivat videot eivät saavuta samanlaista suosiota kuin pro-anoreksia -videot (Syed-Abdul 2013), kun taas käyttäjien tuottama pro-anoreksiaa kritisoiva anti-pro-anoreksia -videosisältö on suositumpaa kuin pro-anoreksia -sisältö (Oksanen ym. 2015). Anti-pro-anoreksia voi identifioitua esimerkiksi anoreksiaa sairastaneita henkilöitä, jotka ovat saattaneet aiemmin määritellä itsensä pro-anoreksi, mutta sittemmin kääntyä negatiivisten kokemusten myötä paranemismyönteisiksi. Kuten Jokinen (1999, 134) toteaa, jonkin asian entisen kannattajan kategoriasta käsin tuotettu kritiikki on usein vakuuttavampaa kuin pelkästään vastustajan kategoriasta tuotettuna. Koska vertaistuen merkitys on nuorilla erityisen tärkeä esimerkiksi asenteiden ja toiminnan saralla (Brechwald & Prinstein 2011), olisikin syytä pohtia, miten tällaista paranemiseen tähtäävää vertaistukea voisi paremmin hyödyntää syömishäiriöisten ja riskiryhmässä olevien nuorten kohdalla.

LÄHTEET

- Abisheva, Adiya & Garimella, Venkata Rama Kiran & Garcia, David, & Weber, Ingmar (2014) Who watches (and shares) what on YouTube? And when?: Using Twitter to understand YouTube viewership. In *Proceedings of the 7th ACM international conference on Web search and data mining*, 593–602.
- Alasuutari, Pertti (1999) *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino. 3. painos.
- Augoustinos, Martha & Walker, Iain & Donaghue, Ngaire (2014) *Social Cognition: An Integrated Introduction*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore & Washington D.C.: Sage. 3. painos.
- Baker, Carolyn (2004) Membership categorization and interview accounts. Teoksessa David Silverman (toim.) *Qualitative research: Theory, method and practice*. Lontoo: Sage, 162–176. 2. painos.
- Bates, Carolina Figueras (2015) “I am a waste of breath, of space, of time”: Metaphors of self in a pro-anorexia group. *Qualitative Health Research* 25:2, 189–204.
- Becker, Howard (1963) *Outsiders. Studies in Sociology of Deviance*. New York: Free Press.
- Billig, Michael (1987) *Arguing and Thinking. A Rhetorical Approach to Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Billig, Michael (1989) The argumentative nature of holding strong views: A case study. *European Journal of Social Psychology* 19, 203–223.
- Billig, Michael (1991) *Ideology and Opinions. Studies in Rhetorical Psychology*. Lontoo, Newbury Park & New Delhi: Sage.
- Blum, Alan F. (1970) The Sociology of Mental Illness. Teoksessa Jack D. Douglas (toim.) *Deviance and Respectability: The Social Construction of Moral Meanings*. New York & London: Basic Books, 31–60.
- Boepple, Leah & Thompson, J. Kevin (2015) A content analytic comparison of fitspiration and thinspiration websites. *International Journal of Eating Disorders*. DOI: 10.1002/eat.22403
- Boero, Natalie & Pascoe, C. J. (2012) Pro-anorexia communities and online interaction: Bringing the pro-ana body online. *Body & Society* 18:2, 27–57.
- Bordo, Susan (1993) *Unbearable Weight. Feminism, Western Culture and the Body*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.
- Borzekowski, Dina L.G. & Schenk, Summer & Wilson, Jenny L. & Peebles, Rebecka (2010) e-Ana and e-Mia: A content analysis of pro-eating disorder websites. *American Journal of Public Health* 100:8, 1526–1534.
- Boyd, Danah (2014) *It's Complicated. The Social Lives of Networked Teens*. New Haven & London: Yale University Press.
- Brandon, David P. & Hollingshead, Andrea B. (2007) Characterizing online groups. Teoksessa Adam Joinson, Katelyn McKenna, Tom Postmes & Ulf-Dietrich Reips (toim.) *The Oxford Handbook of Internet Psychology*. Oxford: University Press, 105–119.
- Brechwald, Whitney A. & Prinstein, Mitchell J. (2011) Beyond homophily: A decade of advances in understanding peer influence processes. *Journal of Research on Adolescence* 21:1, 166–179.
- Brotsky, Sarah & Giles, David (2007) Inside the 'pro-ana' community: a covert online participant observation. *Eating Disorders* 15:2, 93–109.

- Bucchianeri, Michaela M. & Arikian, Aimee J. & Hannan, Peter J. & Eisenberg, Marla E. & Neumark-Sztainer, Dianne (2013) Body dissatisfaction from adolescence to young adulthood: Findings from a 10-year longitudinal study. *Body Image* 10:1, 1–7.
- Buckels, Erin E. & Trapnell, Paul D. & Paulhus, Delroy L. (2014) Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences* 67, 97–102.
- Burr, Vivien (2003) *Social Constructionism*. London: Taylor & Francis Ltd.
- Burr, Vivien (2007) *Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä*. Suomentanut Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino. 2. painos. Englanninkielinen alkuteos (*The Person in Social Psychology*) 2002.
- Buttny, Richard (2004) *Talking problems: Studies of discursive construction*. Albany: State University of New York Press.
- Canto-Mila, Natalia & Seebach, Swen (2011) Ana's Friends. Friendship in online pro-ana communities. *Sociological Research Online* 16:1.
- Carrotte, ER & Vella, AM & Lim, MS (2015) Predictors of “liking” three types of health and fitness-related content on social media: A cross-sectional study. *Journal of Medical Internet Research* 17:8.
- Conrad, Peter & Rondini, Ashley (2010) The Internet and Medicalization: Reshaping the global body and illness. Teoksessa Elizabeth Ettorre (toim.) *Culture, Bodies and the Sociology of Health*. Farnham: Ashgate, 107–120.
- Corrigan, Kelly (2010) Finding community in cyberspace: Pro-eating disorder websites. *Relational Child and Youth Care Practice* 23:1, 48–59.
- Csipke, Emese & Horne, Outi (2007) Pro-eating disorder websites: Users' opinions. *European Eating Disorders Review* 15, 196–206.
- Coulter, Jeff (1991) Logic: Ethnomethodology and the logic of language. Graham Button (toim.): *Ethnomethodology and the Human Sciences*, 20–50.
- Custers, Kathleen (2015) The urgent matter of online pro-eating disorder content and children: clinical practice. *European Journal of Pediatrics*, 174:4, 429–433.
- Day, Katy & Keys, Tammy (2008) Starving in Cyberspace: A discourse analysis of pro-eating-disorder websites. *Journal of Gender Studies* 17:1, 1–15. Teoksessa
- Dias, Karen (2003) The Ana Sanctuary: Women's pro-anorexia narratives in cyberspace. *Journal of International Womens Studies* 4:2, 31–45.
- Douglas, Jack D. (1970) Deviance and Respectability: The Social Construction of Moral Meanings. Teoksessa Jack D. Douglas (toim.) *Deviance and Respectability: The Social Construction of Moral Meanings*. New York & London: Basic Books, 3–30.
- Eysenbach, G., & Till, J. E. (2001) Ethical issues in qualitative research on Internet communities. *British Medical Journal* 323, 1103–1105.
- Fairburn, C. & Harrison, P. J. (2003) Eating disorders. *The Lancet* 361:9355, 407–416.
- Ferguson, Christopher J. (2013) In the eye of the beholder: Thin-ideal media affects some, but not most, viewers in a meta-analytic review of body dissatisfaction in women and men. *Psychology of Popular Media Culture* 2:1, 20–37.
- Fredrickson, Barbara L. & Roberts, Tomi-Ann (1997) Objectification theory. Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly* 21, 173–206.

- Fredrickson, Barbara L. & Roberts, Tomi-Ann & Noll, Stephanie M. & Quinn, Diane M. & Twenge, Jean M. (1998) That swimsuit becomes you: Sex differences in self-objectification, restrained eating, and math performance. *Journal of Personality and Social Psychology* 75:1, 269–284.
- Gavin, Jeff & Rodham, Karen & Poyer, Helen (2008) The Presentation of 'pro-anorexia' in online group interactions. *Qualitative Health Research* 18:3, 325–333.
- Giles, David (2006) Constructing identities in cyberspace: The case of eating disorders. *British Journal of Social Psychology* 45:3, 463–477.
- Goffman, Erving (1963) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Grabe, Shelly & Ward, L. Monique & Hyde, Janet Shibley (2008) The role of the media in body image concerns among women: A meta-analysis of experimental and correlational studies. *Psychological Bulletin* 134:3, 460–476.
- Grogan, Sarah & Wainwright, Nicola (1996) Growing up in the culture of slenderness: Girls' experiences of body dissatisfaction. *Women's Studies International Forum* 19:6, 665–673.
- Grogan, Sarah (1999) *Body Image: Understanding Body Dissatisfaction in Men, Women and Children*. London & New York: Routledge.
- Groesz, Lisa M. & Levine, Michael P. & Murnen, Sarah K. (2002) The effect of experimental presentation of thin media images on body satisfaction: A meta analytic review. *International Journal of Eating Disorders* 31:1, 1–16.
- Hall, Stuart (2002) *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino. 4. painos.
- Harriger, Jennifer A. (2014) Age differences in body size stereotyping in a sample of preschool girls. *Eating Disorders* 23:2, 177–190.
- Haslam, Alexander S. & Ellemers, Naomi & Reicher, Stephen D. & Reynolds, Katherine J. & Schmitt, Michael T. (2010) The Social Identity perspective tomorrow: Opportunities and avenues for advance. Teoksessa Tom Postmes ja Nyla R. Branscombe (toim.) *Rediscovering Social Identity*. New York: Psychology Press, 357–379.
- Haslam, Nick (2006) Dehumanization: An integrative review. *Personality and Social Psychology Review* 10:3, 252–264.
- Haythornthwaite, Caroline (2007) Social networks and online community. Teoksessa Adam Joinson, Katelyn McKenna, Tom Postmes & Ulf-Dietrich Reips (toim.) *The Oxford Handbook of Internet Psychology*. Oxford: University Press, 121–137.
- Howells, Richard, & Negreiros, Joaquim (2012) *Visual culture*. Cambridge: Polity.
- Hutchinson, Delyse M. & Rapee, Ronald M. (2007) Do friends share similar body image and eating problems? The role of social networks and peer influences in early adolescence. *Behaviour Research and Therapy* 45:7, 1557–1577.
- Jayyusi, Lena (1984) *Categorization and the Moral Order*. Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Jayyusi, Lena (1991) Values and Moral Judgement: Communicative Praxis as a Moral Order. Teoksessa Graham Button (toim.): *Ethnomethodology And The Human Sciences*, 227–251.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino, 17–47.

- Jokinen, Arja (1999) Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 37–53. 2. painos.
- Jokinen, Arja (1999) Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 126–159.
- Jokinen, Arja & Huttunen, Laura & Kulmala, Anna (2004) Johdanto: neuvottelu marginaalien kulttuurisesta paikasta. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 9–19.
- Jones, L. M., Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. (2013) Online harassment in context: Trends from three Youth Internet Safety Surveys (2000, 2005, 2010). *Psychology of Violence* 3:1, 53–69.
- Juhila, Kirsi (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 160–198.
- Juhila, Kirsi (2004) Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 20–32.
- Juhila, Kirsi & Jokinen, Arja & Suoninen, Eero (2012) Katégoria-analyysin juuret. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali. Johdatus katégoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 17–43.
- Juhila, Kirsi & Jokinen, Arja & Suoninen, Eero (2012) Katégoria-analyysin teesit. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali. Johdatus katégoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 45–87.
- Juhila, Kirsi (2012) Ongelmat, niiden selittäminen ja kategoriat. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali. Johdatus katégoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 131–173.
- Juhila, Kirsi (2012) Poikkeavan katégorian jäsenyyden tuottaminen ja vastustaminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali. Johdatus katégoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 175–225.
- Jung, Jaehye & Peterson, Michael (2007) Body dissatisfaction and patterns of media use among preadolescent children. *Family and Consumer Sciences Research Journal* 36:1, 40–54.
- Järventie, Irmeli (2008) Päivänsäde vai menninkäinen? Identiteettien kasvattaminen eriarvoisuuden puutarhoissa. Teoksessa Anja Riitta Lahikainen, Raija-Leena Punamäki & Tuula Tamminen (toim.): *Kulttuuri lapsen kasvattajana*. Helsinki: WSOY, 209–232.
- Järviluoma, Helmi & Roivainen, Irene (1997) Jäsenkatégorisoinnin analyysi kulttuurisena metodina. *Sociologia* 34:1, 15–25.
- Keipi, Teo & Oksanen, Atte (2014): Self-exploration, anonymity and risks in the online setting: Analysis of narratives by 14–18-year olds. *Journal of Youth Studies* 17:8, 1097–1113.
- Keipi, Teo & Oksanen, Atte & Hawdon, James & Näsi, Matti & Räsänen, Pekka (2015) Harm-advocating online content and subjective well-being. A cross-national study of new risks faced by youth. *Journal of Risk Research*. DOI: 10.1080/13669877.2015.1100660.
- Kiesler, Sara & Siegel, Jane & McGuire, Timothy W. (1984) Social psychological aspects of computer-mediated communication. *American Psychologist* 39:10, 1123–1134.
- Kittler, Jennifer E. & Menard, William & Phillips, Katharine A. (2007) Weight concerns in individuals with body dysmorphic disorder. *Eating Behaviors* 8, 115–120.

- Knapton, Olivia (2013) Pro-anorexia: Extensions of ingrained concepts. *Discourse and Society* 24:4, 461–477.
- Lamerich, Joyce & Te Molder, Hedwig F. M. (2003) Computer-mediated communication: From a cognitive to a discursive model. *New Media and Society* 5:4, 451–473.
- Lea, Martin & Spears, Russell & de Groot, Daphne (2001) Knowing me, Knowing you. Anonymity effects on social identity processes within groups. *Personality and Social Psychology Bulletin* 27:5, 526–537.
- Lehdonvirta, Vili & Räsänen, Pekka (2011) How do young people identify with online and offline peer groups? A comparison between UK, Spain and Japan. *Journal of Youth Studies* 14:1, 91–108.
- Leiwo, Matti & Pietikäinen, Sari (1998) Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. Teoksessa Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Tampere: Vastapaino, 85–108. 2. painos.
- Leyens, Jacques-Philippe & Paladiono, Paola M. & Rodriguez-Torres, Ramon & Vaes, Jeroen & Demoulin, Stephanie & Rodriguez-Perez, Armando & Gaunt, Ruth (2000) The emotional side of prejudice: The attribution of secondary emotions to ingroups and outgroups. *Personality and Social Psychology Review* 4:2, 186–197.
- Livingstone, Sonia & Haddon, Leslie & Hasebrink, Uwe & Ólafsson, Kjartan & O'Neill, Brian & Smahel, David & Staksrud, Elisabeth (2014) *EU Kids Online – Findings, methods, recommendations?* EU Kids Online LSE, London, UK. <http://lisedesignunit.com/EUKidsOnline/> (viitattu 8.12.2015)
- Livingstone, Sonia & Smith, Peter K. (2014) Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies: The nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 55:6, 635–654.
- Markham, Annette N. (2004) Internet communication as a tool for qualitative research. Teoksessa David Silverman (toim.) *Qualitative research: Theory, method and practice*. Lontoo: Sage, 95–124. 2. painos.
- McCosker, Anthony (2014) Trolling as Provocation: YouTube's agonistic publics. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 20:2, 201–217.
- McKenna, Katelyn Y. A. & Bargh, John A. (2000) Plan 9 from cyberspace: The implications of the Internet for personality and social psychology. *Personality and Social Psychology Review* 4:1, 57–75.
- Minkkinen, Jaana & Oksanen, Atte & Näsi, Matti & Keipi, Teo & Kaakinen, Markus & Räsänen, Pekka (2015) Does social belonging to primary groups protect young people from the effects of pro-suicide sites? A comparative study of four countries. *Crisis*, DOI: 10.1027/0227-5910/a000356.
- Moor, Peter J. & Heuvelman, Ard & Verleur, Ria (2010) Flaming on YouTube. *Computers in Human Behaviour* 26, 1536–1546.
- Norris, Mark L. & Boydell, Katherine M. & Pinhas, Leora & Katzman, Debra K. (2006) Ana and the Internet: A review of pro-anorexia websites. *International Journal of Eating Disorders* 39:6, 443–447.
- Näsi, Matti & Oksanen, Atte & Räsänen, Pekka & Keipi, Teo & Holkeri, Emma & Hawdon, James (2014) Association between online harassment and exposure to harmful online content: A cross-national comparison between the United States and Finland. *Computers in Human Behavior*

- Näsi, Matti & Räsänen, Pekka & Hawdon, James & Holkeri, Emma & Oksanen, Atte (2015) Exposure to online hate material and social trust among Finnish youth. *Information Technology & People* 28:3, 607–622.
- Oksanen, Atte (2005) Bodies in Chains: Consumer culture as black pedagogy and body dissatisfaction among Finnish, Swedish and Norwegian children. Teoksessa Tommi Hoikkala, Pekka Hakkarainen ja Sofia Laine (toim.): *Beyond Health Literacy – Youth Cultures, Prevention and Policy*. Helsinki: Finnish Youth Research Society & National Research and Development Centre for Welfare and Health (STAKES), 63–88.
- Oksanen, Atte (2006) *Haavautuva minuus. Väkivallan barokki kontrolliyhteiskunnassa*. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampere: Yliopistopaino.
- Oksanen, Atte & Hawdon, James & Holkeri, Emma & Näsi, Matti & Räsänen, Pekka (2014a) Exposure to online hate among young social media users. *Sociological Studies of Children and Youth* 18, 253–273.
- Oksanen, Atte & Räsänen, Pekka & Hawdon, James (2014b) Hate Groups: From offline to online social identifications. Teoksessa James Hawdon, John Ryan & Marc Lucht (toim.): *From Bullies to Terrorists: The Causes and Consequences of Group Violence*. Lanham, Maryland: Lexington Books – Rowman & Littlefield, 21–47.
- Oksanen, Atte & Garcia, David & Sirola, Anu & Näsi, Matti & Kaakinen, Markus & Keipi, Teo & Räsänen, Pekka (2015) Pro-anorexia and anti-pro-anorexia videos on YouTube: Sentiment analysis of user responses. *Journal of Medical Internet Research* 17:11, e256.
- O'Sullivan, Patrick B. & Flanagan, Andrew J. (2003) Reconceptualizing 'flaming' and other problematic messages. *New Media & Society* 5:1, 69–94.
- Perelman, Chaïm (1996) *Retoriikan valtakunta*. Suom. Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino. Ranskankielinen alkuteos (*L'empire rhétorique. Rhétorique et argumentation*) 1977.
- Phillips, Katharine A. (2005) *The Broken Mirror: Understanding and treating body dysmorphic disorder*. Oxford: University Press.
- Phillips, Katharine A. (2009) *Understanding Body Dysmorphic Disorder: An essential guide*. Oxford: University Press.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987) *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage.
- Potter, Jonathan (1996) *Representing reality. Discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- Puuronen, Anne (2004) *Rasvan tyttäret: etnografinen tutkimus anorektisen kokemustiedon kulttuurisesta jäsentymisestä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Pälli, Pekka (2003) *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Akateeminen väitöskirja, kieli- ja käännöstieteiden laitos, Tampereen yliopisto.
- Reicher, Stephen D. & Spears, Russell & Postmes, Tom (1995) A social identity model of deindividuation phenomena. Teoksessa Wolfgang Stroebe ja Miles Hewstone (toim.): *European Review of Social Psychology* 6, 161–198.
- Rich, Emma (2006) Anorexic dis(connection): managing anorexia as an illness and an identity.

Sociology of Health and Illness 28:3, 284–305.

- Ristolainen, Heidi & Hankonen, Nelli & Lehtinen, Vilma (2007) Sosiaalipsykologisia lähestymistapoja verkkovuorovaikutukseen. *Psykologia* 42:4, 276–288.
- Rodgers, Rachel F. & Lowy, Alice S. & Halperin, Daniella M. & Franko, Depra L. (2015) A meta-analysis examining the influence of pro-eating disorder websites on body image and eating pathology. *European Eating Disorders Review* 31.
- Rouleau, Codie R. & von Ranson, Kristin M. (2011) Potential risks of pro-eating disorder websites. *Clinical Psychology Review* 31:4, 525–531.
- Ruusuvuori, Johanna (2005) Harvey Sacks: Arkielämän metodit ja keskustelunanalyysi. Teoksessa Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.): *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä*. Tampere: Vastapaino, 383–405.
- Sacks, Harvey (1992) *Lectures on Conversation* (vol. 1). Toimittanut Gail Jefferson. Oxford: Blackwell.
- Schegloff, Emanuel A. (2007) A tutorial on membership categorization. *Journal of Pragmatics* 39, 462–482.
- Scott, Marvin B. & Lyman, Stanford M. (1970) Accounts, Deviance and Social Order. Teoksessa Jack D. Douglas (toim.) *Deviance and Respectability: The Social Construction of Moral Meanings*. New York & London: Basic Books, 89–119.
- Seppänen, Janne (2010) Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa. Tampere: Vastapaino. 7. painos.
- Seppänen, Janne (2005) Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvaan tulkitsejalle. Tampere: Vastapaino.
- Slavtcheva-Petkova, Vera & Nash, Victoria Jane & Bulger, Monica (2015) Evidence on the extent of harms experienced by children as a result of online risks: Implications for policy and research. *Information, Communication & Society* 18:1, 48–62.
- Smink, Frédérique R.E. & van Hoeken, Daphne & Hoek, Hans W. (2012) Epidemiology of eating disorders: Incidence, prevalence and mortality rates. *Current Psychiatry Reports* 14:4, 406–414.
- Smith, Bryan & Alvarez-Torres, Maria Jose & Zhao, Yong (2003) Features of CMC technologies and their impact on language learners' online interaction. *Computers in Human Behavior* 19:6, 703–729.
- Spears, Russell & Lea, Martin & Postmes, Tom (2007) Computer-mediated communication and social identity. Teoksessa Adam Joinson, Katelyn McKenna, Tom Postmes & Ulf-Dietrich Reips (toim.) *The Oxford Handbook of Internet Psychology*. Oxford: University Press, 253–269.
- Sproull, Lee & Kiesler, Sara (1986) Reducing social context cues: Electronic mail in organizational communication. *Management Science* 32, 1492–1512.
- Strife, Samantha R. & Rickard, Kathryn (2011) The Conceptualization of anorexia: The pro-ana perspective. *Affilia* 26:2, 213–217.
- Suokas, Jaana & Rissanen, Aila (2014) Syömishäiriöt. Teoksessa Jouko Lönnqvist, Markus Henriksson, Mauri Marttunen & Timo Partonen (toim.) *Psykiatria*. Helsinki: Duodecim, 396–415.
- Suoninen, Eero (2012) Identiteettien rakentuminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraalit. Johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere:

Vastapaino, 89–130.

- Suvisaari, Jaana (2013) Mielenterveyshäiriöiden sukupuolierot. *Lääkärilehti* 20:68, 1487–1492.
- Swami, V. & Frederick, D. A. & Aavik, T. & Alcalay, L. & Allik, J. & Anderson, D. ym. (2010) The attractive female body weight and female body dissatisfaction in 26 countries across 10 world regions: Results of the International Body Project I. *Personality and Social Psychology Bulletin* 36:3, 309–325.
- Syed-Abdul, Shabbis & Fernandez-Luque, Luis & Jian, Wen-Shan & Li, Yu-Chuan & Crain, Steven & Hsu, Min-Huei & Wang, Yao-Chin & Khandregzen, Dorjsuren & Chuluunbaatar, Enkhzaya & Nguyen, Phung Anh & Liou, Der-Ming (2013) Misleading health-related information promoted through video-based social media: Anorexia on YouTube. *Journal of Medical Internet Research* 15:2, 137–149.
- Sypeck, Mia Foley & Gray, James J. & Ahrens, Anthony H. (2004) No longer just a pretty face: Fashion magazines' depictions of ideal female beauty from 1959 to 1999. *International Journal of Eating Disorders* 36:3, 342–347.
- Tajfel, H. & Billig, M. G. & Bundy, R. P. & Flament, C. (1971) Social categorization and intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology* 1:2, 149–178.
- Tajfel, Henri (1974) Social identity and intergroup behaviour. *Social Science Information* 13:2, 65–93.
- Tajfel, Henri (1978a) Interindividual behaviour and intergroup behaviour. Teoksessa Henri Tajfel (toim.) *Differentiation between groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press, 27–60.
- Tajfel, Henri & Turner, John C. (1979) An integrative theory of intergroup conflict. Teoksessa W.G. Austin & S. Worchel (toim.) *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, CA: Brooks Cole, 33–47.
- Tanis, Martin (2007) Online social support groups. Teoksessa Adam Joinson, Katelyn McKenna, Tom Postmes & Ulf-Dietrich Reips (toim.) *The Oxford Handbook of Internet Psychology*. Oxford: University Press, 139–153.
- Tiggemann, Marika & Zaccardo, Mia (2015) “Exercise to be fit, not skinny”: The effect of fitspiration imagery on women’s body image. *Body Image* 15, 61–67.
- Tong, Stephanie T. & Heinemann-LaFave, Daria & Jeon, Jehoon & Kolodziej-Smith, Renata & Warshay, Nathaniel (2013) The use of pro-ana blogs for online social support. *Eating Disorders* 21:5, 408–422.
- Turkle, Sherry (2011) *Alone Together. Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books.
- Turner, John C. & Reynolds, Katherine J. (2010) The story of social identity. Teoksessa Tom Postmes ja Nyla R. Branscombe (toim.) *Rediscovering Social Identity*. New York: Psychology Press, 13–32.
- Valkendorff, Tiina (2007) Syömishäiriöt keskustelupalstalla. Pyhän ja profaanin tulkintoja. *Sosiologia* 44:1, 35–47.
- Walther, Joseph B. & Jang, Jeong-woo (2012) Communication processes in participatory websites. *Journal of Computer Mediated Communication* 18:1, 2–15.
- Webb, Haley J. & Zimmer-Gembeck, Melanie J. (2014) The role of friends and peers in adolescent body dissatisfaction: A review and critique of 15 years of research. *Journal of Research on*

Adolescence 24:4, 564–590.

- Weckroth, Klaus (1988) *Toiminnan psykologia*. Helsinki: Hakapaino.
- Wetherell, Margaret & Potter, Jonathan (1992) *Mapping the Language of Racism: Discourse and the Legitimation of Exploitation*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Whitehead, Krista (2010) "Hunger hurts but starving works": A case study of gendered practices in the online pro-eating-disorder community. *Canadian Journal of Sociology* 35:4, 595–626.
- Widdicombe, Sue (1998) The interactional management of category membership and non-membership. Teoksessa Charles Antaki ja Sue Widdicombe (toim.) *Identities in talk*. Lontoo, Thousand Oaks ja New Delhi: Sage, 52–70.
- Wilson, Jenny L. & Peebles, Rebecca & Hardy, Kristina K. & Litt, Iris F. (2006) Surfing for Thinness: A pilot study of pro-eating disorder web site usage in adolescents with eating disorders. *Pediatrics* 118:6, 1635–1643.
- Wolf, Naomi (1991) *The Beauty Myth. How Images of Beauty are Used Against Women*. New York, Lontoo, Toronto, Sydney & Auckland: Anchor Books & Doubleday.
- Yeshua-Katz, Daphna & Martins, Nicole (2013) Communicating stigma. The pro-ana paradox. *Health Communication* 28:5, 499–508.
- Yeshua-Katz, Daphna (2015) Online stigma resistance in the pro-ana community. *Qualitative Health Research*.
- Yom-Tov, Elad & Fernande-Luque, Luis & Weber, Ingmar & Crain, Steven P. (2012) Pro-anorexia and pro-recovery photo sharing: A tale of two warring tribes. *Journal of Medical Internet Research* 14:6, e151.
- Yom-Tov, Elad & Boyd, Danah M. (2014) On the link between media coverage of anorexia and pro-anorexic practices on the web. *International Journal of Eating Disorders* 47:2, 196–202.
- Zimmerman, Don H. (1998) Identity, context and interaction. Teoksessa Charles Antaki & Sue Widdicombe (toim.) *Identities in Talk*. Lontoo, Thousand Oaks ja New Delhi: Sage, 87–106.